

บทบาทและลักษณะของพระวรุณ

๑. ลักษณะของพระวรุณ

๑.๑ ลักษณะรูปร่าง ข้อความที่บรรยายถึงลักษณะของพระวรุณมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเน้นหนักทางด้านจริยวัตรของพระองค์ อย่างไรก็ตามพระวรุณเป็นเทพที่ได้รับการสมมุติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุดในบรรดาเทพทั้งหลายในสมัยพระเวทยุคเริ่มแรก^๑ แม้พระองค์จะปรากฏในร่างคล้ายมนุษย์ก็ตาม แต่ก็เป็นเพียงภาพที่แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเท่านั้น ในบางครั้งพระวรุณเคยปรากฏองค์ให้ผู้ที่บูชา บวงสรวงเห็นทางคาถาพิชัย ดังที่ฤๅษีกล่าวถึงพระองค์ในบทสวดฤคเวทตอนหนึ่งว่า "ข้าฯ สังเกตเห็นพระองค์ปรากฏให้มนุษย์เห็น ข้าฯ เห็นรถทรงของพระองค์บนพื้นโลก"^๒ และกวีอีกกล่าวในบทสวดอีกตอนหนึ่งว่า "ข้าฯ เห็นภาพของพระวรุณ พระพักตร์ของพระองค์รุ่งโรจน์ดุจพระพักตร์ของพระอัคนี"^๓

^๑ A.S. Geden "Varuna," Encyclopedia of Religion and Ethics, ed. James Hastings, (Edinburgh : T & T. Clark, 1917), IX : 230.

^๒ RV. I. 25.18.

Darsani nu visva-darsatam darsani ratham adhi ksami

^๓ RV. VII. 88.2.

Adha nu asya sandrsam jaganvan agner anikam varunasya
maṁsi

ส่วนพระเนตรของพระวรุณนั้นเมื่อก้าวไว้ ๒ ลักษณะ คือ พระองค์มีพระเนตร
 เคี้ยว ซึ่งในวรรณคดีพระเวทกล่าวว่าเป็นดวงอาทิตย์^๑ เพื่อไว้ดูมวลมนุษย์ทั้งหลาย
 และดวงอาทิตย์ผู้เห็นสรรพสิ่งทั้งปวงจะเข้าเฝ้าพระวรุณ เพื่อรายงานการกระทำ
 ต่าง ๆ ของมนุษย์^๒ ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง พระองค์มีพระเนตรนับพัน^๓
 (sahasracakṣas) ผู้วิจัยเข้าใจว่าคงหมายถึงดวงดาวต่าง ๆ เพราะพระองค์
 เป็นเทพแห่งท้องฟ้า และโดยเฉพาอย่างยิ่งเป็นเทพในยามราตรี ด้วยพระเนตร
 ค้างกล่าวข้างต้นยังผลให้พระองค์ในฐานะจอมเทพผู้ยิ่งใหญ่แห่งภูมิศาสตร์ รอบรู้ทุกสิ่ง
 ทุกอย่าง^๔ และทรงมีปรีชาญาณหยั่งรู้ความลับทั่วจักรวาล^๕ และการกระทำทุกอย่าง
 ไม่ว่าจะกระทำแล้วหรือยังไม่ได้กระทำ^๖ พระองค์เห็นสัจจะและความหลอกลวงของ
 มนุษย์^๗ และบทสวดฤคเวทยังกล่าวอีกว่า พระองค์เป็นเทพผู้มีสายตาวัดยาวไกล^๘
 (urucakṣas)

^๑ RV. I. 115.1; VI. 51.1; VII. 61.1, 63.1, 66.10; X.37.1.

^๒ RV. VII. 60.1, 3.

^๓ RV. VII. 34.10.

^๔ AV. XVIII. 33.4.

^๕ RV. I. 25.7, 9.

^๖ RV. I. 25.11.

Yo viśvāni adbhutā cikitvān abhi pasyati/kṛtāni yā cakartvā

^๗ RV. VII. 49.3.

Yāsām rājā varuṇo yāti madhye satyānr̥te-avapasyan
 janānām

^๘ RV. I. 25.5; 16; VIII. 90.2.

ควยเหตุซึ่งที่กล่าวมาแล้ว พระวรุณจึงได้รับการกล่าวว่าเป็นกวี (ผู้เห็น)^๑ และในอถรรพเวท^๒ กล่าวว่า ไม่มีกวีใดที่ดีไปกว่าพระวรุณและไม่มีใครฉลาดเกิน พระองค์ พระองค์ยังเป็นนฤจักษัส (nr̥caksas แปลว่าผู้สังเกตของมนุษย์)^๓ อีกควย

บทสวดฤคเวทมนต์ที่ ๗ กล่าวว่าพระวรุณมีชีวหาเป็นพระอัคนี^๔

นอกจากนี้พระองค์ยังมีพระศอที่ใหญ่ยิ่ง สามารถรองรับแม่น้ำทั้งเจ็ดได้ และมีพระอุทรที่แข็งแรงอันบุคคลใดมีอาจจะหาอันตรายได้^๕

ยิ่งกว่านั้นพระวรุณมีพระหัตถ์ทั้งคางาม (supāni)^๖ ทรงบ่วงมหาศัตราวุธ ไว้ในพระหัตถ์เสมอ และพระหัตถ์ของพระองค์หาได้เคยเปราะเหมือนโลหิตไม้^๗ พระองค์ทรงยื่นพระพาหาออกไป^๘ และทรงปล่อยแสงของดวงอาทิตย์ออกมาประจุ

^๑ RV. I. 2.9.

^๒ AV. V. 2.4.

^๓ RV. VII. 60.2.

^๔ RV. VII. 66.10

^๕ RV. VIII. 58.12.

^๖ SBr. V. 1.2.

^๗ RV. I. 71.9.

^๘ RV. V. 62.6.

^๙ RV. V. 64.2; VII. 62.5.

เช่นที่พระองค์ทรงยื่นพระพาหา^๑

มีบทสวดฤคเวทบทหนึ่งกล่าวว่า พระสุรเสียงของพระองค์นั้นเมื่อบุคคลใด
ได้สดับแล้วจะบังเกิดความชุ่มชื้น^๒

นอกจากนี้พระวรุณยังเคลื่อนไหวได้ทุกอิริยาบถ อาทิ ทรงฉลองพระองค์
สีทอง (drāpi) เป็นประกายระยิบระยับ^๓ และประทับนั่งบนบัลลังก์อันใหญ่สูงตระหง่าน
มีเสานับพันต้น^๔ ในวังสีทองบนสวรรค์^๕ และพระองค์ยังประทับนั่งบนหน้าอันศักดิ์สิทธิ์
ที่ประกอบพิธี^๖ ท่ามกลางเครื่องบูชาทั้งหลาย^๗ เช่นเดียวกับเทพองค์อื่น ๆ พระองค์
คัมโสมะค้าย^๘

^๑ RV. VII. 90.2.

^๒ RV. V. 63.6.

^๓ RV. I. 25.13.

^๔ RV. II. 41.5; V. 68.5.

^๕ RV. I. 136.2; V. 67.2.

^๖ RV. I. 26.4; V. 72.2.

^๗ RV. V. 62.5.

^๘ RV. I. 33.4, 137.1 - 2 - 3; II. 36.6; IV. 41.3;
V. 51.9, 71.3, 72.1.

YV. II. 7.1.

SV. I. 7.1.

พระองค์ทรงดำเนินด้วยความกระฉับกระเฉง^๑ และขจัดความชั่วร้าย
พระบาทที่เป็นประกาย^๒

บทสวดฤคเวทตอนหนึ่งกล่าวถึงเครื่องทรงของพระองค์ว่าเป็นน้ำ^๓ และ
เคลื่อนองค์ไปในน้ำ^๔ อันมีหยดหวานและบริสุทธิ์^๕

ยิ่งกว่านั้นพระองค์ยังสามารถขบรถทรงไปในสวรรค์อันสูงสุด^๖ ทรวาจจุ
ความเป็นไปทั้งสวรรค์และโลก

ศตปถพราหมณะ^๗ กล่าวถึงลักษณะของพระวรุณที่ค่อนข้างจะอัปลักษณ์ว่า
พระองค์เป็นบุรุษชรา ผิวขาว พระเศียรล้าน พระเนตรเหลือบและพระหน้ท่ลุด

ส่วนวรรณคดีกัภาพยันั้น เมื่อกล่าวถึงลักษณะรูปร่างและสัญญ์ลักษณะของทวยเทพ
ก็ไ้พรรณนาไว้ละเอียดลออยิ่งกว่าวรรณคดีสมัยต่าง ๆ กล่าวคือ โดยทั่วไปทวยเทพ
จะมีรูปร่าง ไม่มีเหงื่อหรือฝุ่นละอองตามพระกาย ไม่กระพริบพระเนตรและไม่มีเงา
ทั้งดอกไม้ที่ทรงก็จะไม่เห็นแห้ง และพระบาทไม่สัมผัสแผ่นดิน^๘ ลักษณะต่าง ๆ ของเทพ

^๑ RV. V. 64.7.

^๒ RV. VIII. 41.8.

^๓ RV. IX. 90.2

^๔ หมายถึงน้ำในบรรยากาศ.

^๕ RV. VII. 49.3.

^๖ RV. V. 62.4, 8; V. 63.1.

^๗ SBr. XIII. 3.6.5.

^๘ E.W. Hopkins, Epic Mythology, p. 57.

ทั้งกล่าวมานี้ นางทมนันตีกิเคยเห็นเมื่อเทพเจ้าทั้งสี่คือ พระอินทร์ พระยม พระอัคนี และพระวรุณ เสด็จมาแสดงองค์ให้ปรากฏ แม้จะยังอยู่ในร่างแปลงเป็น พระนลในพิธีสุมพรของนางก็ตาม^๑

มหาภารตะวนบรรพ^๒ กล่าวถึงลักษณะของพระวรุณเทพเจ้าแห่งน่านน้ำทั้งหลายว่า พระองค์มีความสง่างาม แวดล้อมด้วยสัตว์น่านานาชนิด และทุกแห่งหนสว่างไสวสุขสรววยิ่งนัก

ในเทวสภาพระองค์ประทับนั่งร่วมกับพระราชนี ในชุดฉลองพระองค์อันเป็นทิพย์ ประดับประดาค้วยเพชรนิลจินดาและมาลัยทิพย์ ชะโลมทิพย์สุคนธ์และวิไลปะนะทิพย์^๓

หนังสือหรือวงศ์กล่าวถึงลักษณะของพระวรุณ ในขณะที่ตระเตรียมการสู้รบกับเหล่าอสูรว่า พระวรุณกษัตริย์แห่งน้ำผู้เป็นจอมเทพ มีความสง่างามโอ้อ่าค้วยรัศมีของดวงจันทร์ และมีพลังแข็งแกร่งเสมอค้วยเทพเจ้าผู้กระหายสงครามทั้งหลาย^๔

อีกตอนหนึ่งกล่าวว่า พระองค์ทรงฉลองพระองค์สีค่า ประดับตกแต่งค้วยหอยสังข์และเพชรนิลจินดา เรื่องรองค้วยพลอยมหิมา และสวมสร้อยพระศอ พาหุรัดของพระองค์งดงามยิ่งนัก ประคิษฐ์จากหินปะการังหลากชนิด^๕

^๑ Nalopākhyāṇam. V. 23. ใน C.R. Lanman, Sanskrit Reader (Cambridge : Harvard University Press, 1974), p. 14.

^๒ MBh. R. III. 41. p. 129.

^๓ MBh. R. II. 9. p. 28 - 29.

^๔ H. 44.52. p. 191.

^๕ H. 44.12 - 15. p. 188.

สำหรับสีพระกายของพระองค์นั้นมักกล่าวไว้คือ สีขาวม่อง (sitaprabhas)^๑ สีนิล (vaidūryavarna)^๒ ทั้งนี้คงเป็นไปตามลักษณะสีของน้ำ ในฐานะที่พระองค์ เป็นเทพแห่งน้ำ^๓ และเจ้าแห่งสัตว์น้ำลึก^๔

หนังสือชั้นหลังอาทิวชิษุรโมคต (Visnudharmottara)^๕ โดยบรรยาย ลักษณะรูปร่างของพระวรุณาว่า พระองค์เป็นเจ้าแห่งน้ำมีพระอุทรกลมเล็กน้อย

หนังสือรูปาวตาร (Rūpāvatāra) บทที่ ๑๕^๖ อธิบายรูปแกะสลักของ พระวรุณมี ๔ กร พระหัตถ์ข้างหนึ่งอยู่ในท่าประทวนพร (Varadā) พระหัตถ์ที่เหลือ

^๑ MBh. R. IX. 49.12.

E.W. Hopkins, Epic Mythology, p. 116.

A.S. Geden, "Symbolism (Hindu)," Encyclopedia of Religion and Ethics, XII : 142.

^๒ MBh. R. III. 41.6. p. 130.

E.W. Hopkins, Epic Mythology, p. 117.

^๓ ฤทธิยานิพนธ์, หน้า ๑๗๑ - ๑๗๓.

^๔ MBh. R. III. 41.6.

^๕ Bhagwant Sahai, Iconography of Minor Hindu and Buddhist Deities (Abhinav publications New-Delhi, 1975), p. 47. อ้างถึง Visnudharmottara, ch. 52; Rao, op. cit., p. 260 - 261.

^๖ Ibid.

ทรงบัวงู และคนโทน้ำ (กมณฑล) เคียงของพระองค์ประทับมงกุฎเพชรและสวม
สายยัชโญปวีต และยังมีเครื่องประดับหลากชนิดบนพระกายของพระองค์

นอกจากนี้ที่โบสถ์ราชธานี (Rājarānī) ณ เมืองภูเวียง^๑ มีรูปปั้น
ชั้นเยี่ยมงดงามยิ่งของพระวรุณ ทรงเครื่องทำด้วยผ้าโปร่งใส ประทับยืนอย่างสง่า
งามบนดอกบัวที่แบ่งบาน มี ๒ กร พระหัตถ์ซ้ายทรงบัวงู พระหัตถ์ขวาอยู่ในท่า
ประทานพร พระเศียรประทับด้วยมงกุฎเพชร และประดับประดาด้วย กุณฑล สร้อย
พระศอรัศพระองค์ ไข่มุก และสายยัชโญปวีต

ลักษณะรูปร่างของพระวรุณเท่าที่ผู้วิจัยได้รวบรวมยกมากล่าวข้างต้นนี้
จะเห็นได้ว่าในวรรณคดีสันสกฤตกล่าวแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมิได้เน้นใน
เรื่องนั้นนัก แต่พอจะสรุปได้ว่าในวรรณคดีพระเวท แม้จะกล่าวว่าพระองค์มีร่าง
คล้ายมนุษย์ก็ตาม หากแต่ลักษณะอวัยวะบางอย่างของพระองค์ อาทิ พระพักตร์ก็คื
พระฉิวหากก็คื และพระเนตร^๒ ดูออกจะเป็นท่วงทิวปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมากกว่า
ถึงกระนั้นก็เคลื่อนไหวได้ทุกอริยาบถถึงเช่นมนุษย์ และศตปถพราหมณ์ยังคงกล่าวว่า
พระองค์เป็นชายชราที่หาความสง่างามมิได้ เมื่อเปรียบเทียบกับวรรณคดีกาพย์แล้ว
พระองค์มีความสง่างามโอ้อ่ายิ่งนัก พัสตราภรณ์ของพระองค์ประดับตกแต่งอย่าง
วิจิตรงดงาม และประดับประดาด้วยเครื่องเพชรนิลจินดาสมพระเกียรติ ส่วน
วรรณคดีปุราณะมิได้กล่าวถึงลักษณะรูปร่างของพระวรุณแต่อย่างใด ผู้วิจัยเข้าใจว่า
คงมีลักษณะเหมือนในสมัยกาพย์ ทั้งนี้เพราะพระองค์เป็นเทพแห่งน้ำเช่นเดียวกัน

^๑ Ibid., p. 49.

^๒ อุทยานินพนธ์, หน้า ๑๑๓.

๑.๒ พระอุปนิสัยของพระวรุณ พระอุปนิสัยของพระวรุณที่ปรากฏอย่างเด่นชัดที่สุดในวรรณคดีพระเวทก็คือ พระองค์เป็นเทพผู้มีศีลธรรมประจำพระทัย ยิ่งกว่าเทพองค์ใด ดังที่ Wilkins^๑ กล่าวถึงพระวรุณไว้อย่างเหมาะสมว่า "ในวรรณคดีพระเวท พระองค์มีคุณสมบัติและหน้าที่ต้องควยลักษณะทางศีลธรรมอันสูงส่งกว่าเทพเจ้าทั้งหลาย" พระองค์เป็นมิตรต่อคนดี^๒ และจะเป็นปฏิปักษ์ต่อผู้ที่มีจิตคิดประกอบอกุศลกรรม ความโกรธของพระองค์จะบังเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีผู้หลงผิดคิดกระทำความชั่ว อาทิ การประพฤตินิโคตประเวณี อบายมุข การดื่มสุรา การวางแผนอุบายชั่ว และเฉพาะอย่างยิ่งการกล่าวคำเท็จซึ่งพระองค์จึงเกลียดชังยิ่งที่สุด และจะลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยมหันตโทษ ซึ่งตามองอีกลักษณะหนึ่งจะเห็นว่า พระองค์เป็นเทพเจ้าที่น่าสะพึงกลัวอย่างยิ่ง แต่ทั้งนี้ก็เฉพาะผู้กระทำความบาปเท่านั้น แม้พระองค์จะลงโทษทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดอย่างเฉียบขาดและรุนแรง ขณะเดียวกัน พระองค์จะมีพระเมตตาประทานอภัยโทษแก่ผู้ที่ละเมียดอกุศลของพระองค์ หรือผู้กระทำความผิดโดยมิได้เจตนาหรือจงใจกระทำความชั่ว อาจจะเป็นเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ รวมทั้งผู้ที่รู้สำนึกและกลับตัวได้ในบาปที่ตนก่อไว้ พระองค์ไม่เพียงแต่จะมีเมตตาจิตปลดปล่อยความผิดที่บุคคลนั้นกระทำเท่านั้น หากยังอภัยโทษแก่บรรพบุรุษของเขาอีกด้วย^๓ และความมีพระทัยดีของพระองค์นี้เอง ที่ทำให้มนุษย์ทั้งหลายต่างก็

^๑ W.J. Wilkins, Hindu Mythology (Delhi : Delhi Book Store, 1972), p. 33.

^๒ RV. VII. 88.4 - 6.

^๓ RV. VII. 86.5.

Ava drugdhāni pitryā srja no ava yā vayam cakrma tanūbhih

RV. I. 25.1; II. 28.5 - 9; V. 85.7, 8; VII. 87.7. 88.6.

ตั้งความปรารถนาไว้ว่า จะได้พบพระองค์ในโลกหน้า^๑

แม้อกาลล่วงมาถึงสมัยกาศย พระองค์ก็ยังเป็นเทพผู้เป็นสัตยวาทีอย่างเคร่งครัด ถึงกับพระองค์ยอมถวายชีวิตเพื่อคงไว้ซึ่งสัตยวาจา มีหลักฐานยืนยันข้อนี้ได้เป็นอย่างดีจากหริวงค์ บทที่ ๑๕๖ เมื่อคราวที่พระกฤษณะปรารถนาจะได้ฟังโคอันวิเศษของพาดาสูร ซึ่งพระวรุณรับเป็นธุระดูแล จึงเกิดการสู้รบเพื่อชิงโคนมเหล่านี้ พระวรุณยืมสู้กับพระกฤษณะถวายพระทัยอันเยือกเย็น ในตอนหนึ่งของการสู้รบอันดุเดือดนั้น เราจะเห็นพระวรุณรักษาสัตยวาจาไว้อย่างมั่นคง และมุ่งมั่นรักศักดิ์ศรีของพระองค์ไว้อย่างยิ่ง ดังถ้อยคำที่พระองค์ตรัสอย่างผู้มีวาทศิลป์ต่อพระกฤษณะว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้ประหารมธุ (Madhu) ...หม่อมฉันได้ให้คำมั่นสัตยวาจาไว้กับพาดะ (พาดาสูร) แล้ว ไฉนหม่อมฉันจะกลับคำสัตยวาจาเล่า...พระองค์ยอมทำให้ใครกลับคำสัตยวาจาได้... หากบุคคลหมกมุ่นซึ่งคุณธรรมแล้วไซ้ ก็ยอมเป็นที่ติฉินนินทาในหมู่ผู้เคร่งครัดศาสนา... ก็แต่ผู้เคร่งครัดเท่านั้นที่จักได้รับความเคารพนับถือ คนบาปที่กระทำผิดสัตยวาจาไม่อาจได้รับความเคารพ ขอพระองค์จงระงับความโกรธนั้นไว้เถิด โดยวิธีที่จักไม่ทำให้คุณธรรมของหม่อมฉันต้องเสียไป...จึงไม่เป็นการถูกต้องนักหากพระองค์จักทำให้หม่อมฉันต้องเสียคำสัตยวาจา"^๒

^๑ RV. X. 14.7.

^๒ H. 186.87. p. 810.

"...O slayer of Madhu...I had made a contract with Vana. How can I break it now? ...thou canst make every one break his promise...if a person's character is lost he becomes an object of censure unto the pious...only the pious always deserve respect from all. But the sinful breaker of his promise does not attain to any (blissful) region... Be thou propitiated ... and do that by which my virtue may not be lost...it does not behave thee to engage me in a work which will lead to a breach of promise."

อีกตอนหนึ่งจะเห็นได้อย่างแจ่มชัดที่สุดถึงคำมั่นสัญญาที่พระวรุณให้ต่อพามาสูร กล่าวคือ พระองค์จะไม่ยอมให้ใครมาช่วงชิงโคนมที่พระองค์รับปากไว้ว่าจะคุ้มครองรักษา แม้จะแลกกับชีวิตของพระองค์ก็ได้ ทั้งนี้พระองค์ตรัสกะพระกฤษณะว่า

"ข้าแต่พระองค์ผู้มีพระเนตรดุจโค หม่อมฉันได้ให้คำปณิธานไว้ว่า ทรายโคที่หม่อมฉันยังมีชีวิตอยู่ หม่อมฉันจักไม่ยอมให้ฝูงโคแก่ผู้ใด หากพระองค์ปรารถนาจักได้ ก็จงสังหารหม่อมฉันเถิดแล้วนำฝูงโคนี้ไป"^๑

พระวรุณยังหลย้ออย่างเด็ดเดี่ยวถึงการที่พระองค์ยอมสละชีวิตเพื่อรักษาวาจา อีกว่า

"ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นจอมราชันย์แห่งสรวงสวรรค์...หม่อมฉันได้หลย้อขีบายถึงสัญญาแล้วด้วยความสัตย์จริง ปราศจากความเท็จเคลือบแฝง...หากพระองค์ทรงมีพระเมตตาจิตต่อหม่อมฉัน ขอได้โปรดไว้ชีวิตถวายเถิด โอพระองค์ผู้มีพระหัตถ์อันทรงพลัง หากพระองค์ประสงค์จะไถ่ฝูงโค ก็จงประหารหม่อมฉันแล้วนำฝูงโคนี้ไป"^๒

^๑ H. 186.88 - 94. p. 810.

"O thou having eyes like those of a bull, I had formerly promised, that if alive I would never give away these kine. If thou dost wish to possess these kine kill me and take them away".

^๒ Ibid.

"O king of the celestials..., I have thus described unto thee my promise. Not a single portion of it is false. Every bit of it is true...if thou hast any pity for me, save me. If, O thou of large arms, dost thou wish to take these kine away, kill me and take them."

“ด้วยถ้อยคำอันอ่อนน้อมสุภาพและเป็นความสัตย์จริง ยังผลให้พระฤๅษณะ
ทรงนิ่งไป และคำริว่า คำกล่าวของพระวรุณยอมปฏิเสฐมิได้ และพระองค์เข้าพระทัย
โดยตลอด จึงทรงแยมพระโอรสผู้รักพระวรุณว่า

“ดูก่อน พระวรุณ เพราะเหตุที่ท่านได้สัญญาไว้กับพานะ ท่านจักปลดปล่อย
โดยเฉพาะการที่ท่านศรีศความจริงด้วยถ้อยคำอันไพเราะอ่อนหวานเช่นนี้ แล้วข้า
จักให้ความอยู่ดีธรรมแก่ท่านได้อย่างไร โอท่านผู้เป็นเจ้าแห่งน้ำ ท่านเป็นผู้รักษา
สัตย์จะยิ่ง ด้วยเหตุนี้ข้า ก็จักไม่ประสงค์โคของพานะ เพื่อท่านจะได้เป็นสุขและ
เป็นอิสระ...”^๑

จะเห็นได้ว่าการที่พระฤๅษณะเลิกล้มความตั้งพระทัยที่จะได้ฝูงโคของพานาสูร
นั้น ก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากความมีสัจวาจาของพระวรุณ ก่อให้เกิดผลดีแก่พระองค์
หลายประการ กล่าวคือ ประการแรก พระองค์ยังคงรักษาความเป็นเทพผู้เป็นสัตย์วาที่
ประการที่สอง พระองค์สามารถปกป้องฝูงโควิเศษของพานาสูรไว้ได้ ประการที่สาม
พระองค์มีทองสละชีวิตเพื่อป้องกันฝูงโค ประการสุดท้าย พระองค์ยังสามารถประสาน
ไมตรีกับพระฤๅษณะให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

^๑H. 186.95. p. 810.

"O lord Varuna, an account of your contract with
Vāna you are saved, Specially you have expressed the truth in
sweet and charming words. How can I then perform an iniquity
by you ? O lord of water, you are truthful and therefore for
pleasing you I let loose Vāna's cows. And you too are
released..."

พระอุปนิสัยของพระวรุณอีกประการหนึ่งก็คือ พระองค์เป็นเทพผู้มีเมตตา
กรุณาต่อมนุษย์ โดยมีไคต้อชั้นวรรณะ คุณลักษณะนี้ของพระองค์ปรากฏทั้งในสมัย
พระเวท สมัยภพยะ เป็นหลักฐานชี้ให้เห็นถึงความมีน้ำพระทัยโอบอ้อมอารีและความ
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อสัตว์โลก ความเป็นเทพผู้มีพระทัยดี^๑ มีเมตตาจิตนี้เอง ในสมัย
พระเวทจึงมีผู้สวดสรรเสริญอ่อนวอนขอพรต่อพระองค์เป็นเนืองนิจ ดังเช่นบทสวด
ฤคเวทบทหนึ่งกล่าวว่า "ข้าฯ ขอสวดสรรเสริญต่อพระองค์เป็นอันดับแรก เพื่อ
พระองค์จะได้ประทานผลแก่ข้า"^๒ นอกจากนั้นยังขอให้พระองค์ประทานน้ำฝน^๓
ความมั่งคั่ง ความปลอดภัย^๔ อาหาร^๕ อายุยืนยาว^๖ ชัยชนะ^๗

ยิ่งกว่านี้สิ่งใดไม่เป็นที่พึงปรารถนาของมนุษย์ก็จะอ่อนวอนให้พระองค์ช่วย
ขจัดให้พ้น อาทิ สรรพโรค^๘ สรรพทุกข์^๙ อุปสรรคทั้งหลาย^{๑๐} และความอดอยาก^{๑๑}

^๑ RV. I. 122.11.

^๒ RV. V. 65.3.

^๓ มีบทสวด ๑ สุกตะ (RV. V. 62) ที่พระวรุณประทานฝนแก่ผู้สวดสรรเสริญ.

^๔ RV. V. 69.3, 70.3.

^๕ RV. I. 186.3; V. 70.2.

^๖ RV. II. 27.10.

^๗ RV. VII. 52.1.

^๘ RV. VII. 50.1.

^๙ RV. VII. 52.2.

^{๑๐} RV. II. 27.5.

^{๑๑} RV. II. 27.17.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพระวรุณเป็นที่พึงทางใจของผู้สวดสรรเสริญให้บังเกิดความอบอุ่นใจ และปรารถนาที่จะไปสู่อาณาจักรของพระองค์อีกด้วย^๑

นอกจากพระวรุณจะเป็นเทพผู้มีอุปการะคุณคอยช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นแล้ว ยังมีความปรารถนาดีอีกด้วย จะเห็นได้จากการที่พระองค์ประทานคำแนะนำชี้แนวทางที่ถูกที่ควรแก่มนุษย์ ดังบทสวดอุคเวทบทหนึ่งกล่าวว่า "คำแนะนำของพระองค์หลังไหลมา มีซากสาย คุจ เชือกที่พระองค์ใช้ผูกมัด"^๒ และอีกบทหนึ่งว่า "ขอพระวรุณประทานคำแนะนำที่เที่ยงตรงแก่พวกข้า คุวยเด็ก"^๓

ในสมัยกัปพระองค์ยังมีเมตตาจิตต่อมนุษย์ ผู้กอบปรีย์คุณงามความดี มีความซื่อสัตย์ มีสัจจาจางจึงจะเห็นได้จาก

๑. พระองค์ประทานเทพศีศตรา รุชนานาชนิด แก่อรชุนและพระกฤษณะ^๔
๒. ประทานพรและของขวัญในวันสยมพรของพระนลและนางทมยันตี^๕
๓. ประทานธนู ๒ คัน แก่ท้าวทศรถ^๖
๔. ประทานฉัตรสี่ขาวและสร้อยพระศอเพชรแก่พระกการตติเกยะ (การตติเกย)^๗

^๑ RV. V. 66.6.

^๒ RV. I. 152.1.

^๓ RV. I. 90.1

^๔ ฤวิทยานิพนธ์, หน้า ๒๐๐ - ๒๐๑.

^๕ ฤวิทยานิพนธ์, หน้า ๒๐๒.

^๖ R. II. 31.24.

^๗ คือ สกัณฑุมาร โอรสของพระกิวะ.

เมื่อพระองค์ทรงครอบครองจักรวาล^๑ นอกจากนี้ยังประทานงูที่ทรงพลังกำลังมหาศาล และทรงตั้งกานูภาพให้อีกด้วย

๕. ประทานสรรพสิ่งอันวิเศษของมหาสมุทร และช้างจำนวนหนึ่งแก่ พระกุมารโอรสของพระอัคนี^๒

๖. ประทานม้าสี่ขาวคู่พระจันทร์เพ็ญพันตัว มีหูข้างหนึ่งสีดำแก่งูมีริจิกะ เพื่อเป็นสินสมรสถวายพระคาธิ^๓

๗. ประทานสหายสองคน ชื่อ ยม และอศิยม^๔ รวมทั้งช้างอีกหนึ่งตัวแก่ พระสุพรหมณยะ^๕

ยิ่งกว่านี้พระองค์ยังสามารถประทานบุตรแก่พระเจาหริศจันทร์^๖ และ พระมณู^๗ เพื่อให้ทั้งสองสัมฤทธิ์ผลตามความปรารถนา

^๑ Siva-purāna, trans., II : 736.

^๒ MBh. R. XIII. 87.25. p. 425.

^๓ กุวิธานิพนธ์, หน้า ๑๘๐ - ๑๘๒.

^๔ MBh. R. IX. 45.45.

^๕ MBh. IX. 46.52.

^๖ กุวิธานิพนธ์, หน้า ๑๕๕.

^๗ กุวิธานิพนธ์, หน้า ๒๐๗.

VARUNA.

To face p. 22.

จากหนังสือ Indian Thought Past and Present

โดย ร. W. Frazer (T. Fisher Unwin, Ltd.

London : Adelphi Terrace, 1915).

๑.๓ อาวุธและพาหนะของพระวรุณ เทพผู้ยิ่งใหญ่แต่ละองค์จะมีสัตว์หรือลักษณะสำคัญหรือสิ่งที่เป็นเครื่องหมายที่มนุษย์สังเกตเห็นได้ เทพที่เป็นที่รู้จักกันโดยมากก็จะมีสัญลักษณ์หลายอย่างประจำองค์ อาวุธและพาหนะของเทพเจ้าก็เป็นสัญลักษณ์ของความมีอำนาจ และการดำรงอยู่ของเทพเหล่านั้น อาทิ

พระพรหมทรงหงส์และพระหัตถ์ทรงทัพพีสำหรับคักแยบ่าง สายขัณฑ์-ปวีตบ้าง คอกบัวบ้าง หรือคทา^๑

พระวิษณุทรงครุฑและพระหัตถ์ทรงจักร หอยสังข์ คทา และพระขรรค์^๒
พระศิวะทรงวัวและพระหัตถ์ทรงตรีศูลหรือสามง่าม คทา และธนู^๓

สำหรับอาวุธและพาหนะของพระวรุณนั้นแตกต่างกันบ้างและเหมือนกันบ้างในแต่ละสมัย ซึ่งจะได้อธิบายดังต่อไปนี้

ในวรรณคดีพระเวทมีกล่าวบ่อยครั้งที่เรียกว่า บ่วง^๔ เป็นมหาศัสตราวุธที่เกินประจำองค์ของพระวรุณ ซึ่งคนทำบาปหยาบช้าหรือคนทำผิดคิดชั่วเพียงแต่ได้

^๑วิสุทธี บุษยกุล, วิสุทธีนิพนธ์ (กรุงเทพมหานคร : ธเนศวรการพิมพ์, ๒๕๒๐), หน้า ๘๐.

^๒พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, เทพเจ้าและสิ่งที่น่าสนใจ (พระนคร: สำนักพิมพ์ธรรมบรรณาการ, ๒๕๑๖), หน้า ๒๘.

^๓วิสุทธี บุษยกุล, วิสุทธีนิพนธ์, หน้า ๖๗.

^๔RV. I. 24.15, 25.21; VI. 74.4; X. 85.24.

TS. II. 3.12.

AV. I. 10.3; II. 10.1, 2, 4, 5, 6, 7, 8; IV. 16.6;

XIV. 1.19.

สำเนียงเท่านั้นถึงกับสะทึงหวาดกลัวต่ออาวุธอันร้ายแรงนี้ และในฐานะที่พระวรุณ
เป็นเทพผู้รักษาภูเขาศีลธรรม พระองค์จึงมีบ่วงมหากัณฑ์มากมายสำหรับขจัดคนพาล
อภิบาลคนดี^๑ และไม่มีคนชั่วคนใดจะสามารถหลบหลีกได้^๒

ตามความเห็นของ Bergaigne^๓ ว่าบ่วงของพระวรุณทำจากน้ำและ
Hillebrandt กล่าวว่า เป็นบ่วงแห่งราตรี อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าบ่วง
ของพระวรุณน่าจะเป็นบ่วงสำหรับมัดผู้ที่กระทำผิดศีลธรรม

ในบทสวดฤคเวทตอนหนึ่งกล่าวว่า พระวรุณมีเครื่องพันธนาการอยู่บนสวรรค์
อีก ๓ แห่ง อยู่ในแม่น้ำ และยังมีอีก ๓ แห่ง อยู่ในมหาสมุทร^๔

นอกจากนี้ บ่วงของพระองค์มี ๓ ชั้นบ้าง ๗ ชั้นบ้าง สำหรับผูกมัดมนุษย์
ที่กล่าวเท็จ^๕

ในไมตรายณี สังหิตา กล่าวว่า พระวรุณมีบ่วง ๒ อัน คือ อันหนึ่งเป็นบ่วง
ที่นำสะพียงกลัว และอีกอันหนึ่งเป็นบ่วงแห่งความเมตตากรุณา^๖

ควยเหตุนี้เองในบทสวด^๗ สรรเสริญพระวรุณ จึงมีผู้อ้อนวอนต่อพระองค์ว่า
"โปรดปล่อยข้าฯ ออกจากเครื่องพันธนาการทั้งเมืองบน ตรงกลาง และเบื้องล่าง

^๑ RV. I. 152.1; VII. 60.5, 66.13.

^๒ RV. VII. 65.3.

^๓ A.A. Macdonell, Vedic Mythology, p. 26.

^๔ RV. I. 163.4.

^๕ AV. IV. 16.6.

^๖ MS. III. 9.6.

^๗ RV. I. 25.21.

ควยเถิก เพื่อข้าฯ จะโคมีชีวิตอยู่ต่อไป"^๑

คัมภีร์โศตเรยพราหมณะกล่าวถึงมนุษย์แม้จะถูกบ่วงมัดอยู่ แต่ก็ยังมีความสุขและความอบอุ่นใจ เมื่อพระวรุณยังเป็นเทพของตนอยู่ ถึงข้อความที่ว่า "ตราบโคที่เขาถูกจองจำและยังคงอยู่ต่อไปในที่คุมขัง ตรานั้นพระวรุณคือเทพเจ้าของเขา"^๒

บทสวดฤคเวทบทหนึ่ง^๓ กล่าวว่า พระวรุณมีโคทรงบ่วง อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งก็คือ พระองค์เมตตาต่อนุคคล แม้จะกระทำความผิดก็ตาม^๔ หากบุคคลนั้นรู้สำนึกในความชั่วของตน พระองค์จะแก้ความผิดดุจแก้เชือก^๕ ดังเช่นในเกาฬตีพิราหมณะ^๖ กล่าวถึงผู้ที่กระทำความผิด แม้จะเป็นเชื้อสายของเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ พระองค์ก็ไม่ละเว้นที่จะลงโทษควยบ่วง ต่อเมื่อได้ประกอบพิธีที่ถูกต้องแล้ว พระองค์จะมีเมตตาประทานอภัย ถึงข้อความตอนนี้ บรรดาเชื้อสายของพระประชาบดีได้กินข้าวของพระวรุณ พระองค์จึงมักพวงเขาเหล่านี้ควยบ่วง เมื่อพระประชาบดีได้ประกอบพิธีวรุณประสาธแล้ว พระวรุณจึงปลดปล่อยบรรดาเชื้อสายเหล่านี้จากความโศคร้ายทั้งมวล

^๑ตามความเห็นของสายณะคือผู้กมัทคีรีระ, สะเอาจและเท่า.

^๒AB. I. 3.13.

^๓RV. VII. 84.2.

^๔RV. VII. 87.7.

^๕RV. II. 28.5; V. 85.7, 8.

^๖KBr. V. 3.

ด้วยเหตุที่พระวรุณทรงบังนี่เอง จึงได้สมญาว่า ปาตี (ผู้มีบ่วง)

สมัยกัปป์ อาวุธของพระวรุณมีหลายชนิด ได้แก่

๑. บ่วง มหาภารตะสถาบรพ บทที่ ๕ กล่าวว่าพระวรุณเป็นเทพผู้ทรงบ่วงแห่งธรรมะ (dharmapāsādhara deva) ^๑ ดังนั้นบ่วง ^๒ ยังคงเป็นเทพศาสตราวุธมหากภัยประจำองค์ของพระวรุณเช่นครั้งสมัยพระเวท และมีชื่อว่าธรรมปาตี (dharmapāsa) บ่วงนี้เคยลงโทษพวกอสูรมาแล้ว ก็มีกล่าวในมหาภารตะ อุทโยคบรพ บทที่ ๑๒๗ ว่า เหล่าอสูรจอมวายร้ายศัตรูคู่อาฆาตของเทวะทั้งหลายถูกมัดด้วยบ่วงแห่งความยุติธรรมของพระวรุณเจ้าแห่งน้ำ และถูกคุมขังอยู่ในมหาสมุทรอันเป็นที่ประทับของพระองค์ เพื่อป้องกันสงครามที่จะเกิดขึ้น ^๓

^๑ MBh. II. 9.17.

^๒ MBh. I. 225.1; 227.32;

MBh. R. I. 229. p. 630.

MBh. R. II. 9. p. 29; III. 230. p. 702.

MBh. R. VI. 50. p. 183; VII. 88.16. p. 240.

MBh. R. VIII. 42.36; VIII. 87.92. p. 335.

MBh. R. XIII. 62.75. p. 327.

R. II. 122.22; III. 54.9; IV. 3.58; III. 13.
p. 533.

R. IV. 41. p. 819; V. 14. p. 931; VI. 71.34.

H. 44.12 - 15. p. 187.

^๓ MBh. R. V. 127. p. 370.

หนังสือหรือวงศ์กล่าวถึงสงครามระหว่างเทวคาและอสูร (เทวคาสูรสงคราม) ว่า พระวรุณเป็นจอมทัพได้ไช้บ่วงมัดพวกเทพย์จนหมดกำลังวังชาสิ้นเรี่ยวแรง คุจภูเขาทิ้งหลายที่ยอดถูกทำลายลง และบ่วงมหาศัสตราวุธยังทำให้พวกทวนพแตกกระจัดกระจายไปในท้องฟ้าควยอำนาจฤทธิเดชของบ่วงนี้^๑

บ่วงของพระวรุณเป็นบ่วงที่มีฤทธานุภาพยิ่ง อันผู้ใดไม่อาจต้านทานได้และยังมีพลังอำนาจวิเศษในการไช้อีกด้วย มีกล่าวในมหาภารตะ วนบรพ บทที่ ๔๑^๒ ว่า เมื่อครั้งอรชุนเสด็จไปขอเทพศัสตราวุธจากพระวรุณ เพื่อนำมาสู้รบกับกษัตริย์เคารพ พระองค์ประทานบ่วงมหาศัสตราวุธแกอรชุน โดยตรัสถึงสรรพคุณอันวิเศษของบ่วงว่า "เมื่อข้าฯ กวักแกว่งบ่วงทั้งหลายแล้ว จะมีอำนาจหาผู้ใดจะทำลายมิได้ ขอเจ้าจงรับอาวุธเหล่านี้ พร้อมกับอำนาจลึกลับในการที่จะกวักแกว่งอาวุธและไล่ถอนอาวุธ" และพระองค์เล่าถึงฤทธิเดชของบ่วงเมื่อสงครามครั้งอดีตว่า เหล่าเทพผู้มีพลังอำนาจนับพัน ๆ ยังถูกจับและมัดไว้ควยบ่วงนี้ ถึงแม้จะเป็นพระยมก็ตาม หากเป็นศัตรูของเจ้าแล้วไซ้ พระองค์ก็ไม่สามารถจะหลีกหนีบ่วงของเจ้าไปได้ และควยบ่วงเหล่านี้เจ้าสามารถขยายสงครามได้ทั่วพื้นปฐพี พร้อมกันนั้นยังผลให้กษัตริย์ทั้งหลายสูญเสียอำนาจลงในชั่วพริบตาเดียว

หรือวงศ์ บทที่ ๑๘๖^๓ บรรยายฤทธานุภาพของบ่วงของพระวรุณ เมื่อครั้งที่พระองค์ต่อสู้กับพระกฤษณะเพื่อปกป้องฝูงโคของพานาสูร ขณะที่บ่วงของพระวรุณกระทบ

^๑ H. 46.18. p. 199.

^๒ MBh. R. III. 41. p. 130.

^๓ H. 186.66 - 71. p. 808.

กับไวษณะอาวุธของพระกฤษณะ ก็บังเกิดเป็นน้ำไหลออกมา แต่ควายอำนาจแห่ง
อาวุธไวษณะ น้ำนั้นได้กลายเป็นไฟ กรันบ่วงถูกไฟไหม้ก็บันดาลให้อาวุธไวษณะไหม้
เช่นกัน

มหากาโรตอนสุสานบรรพ^๑ บทที่ ๖๒ กล่าวถึงมนุษย์ที่เสียสัจจะจะถูกพระวรุณ
ลงโทษด้วยบ่วง ดังข้อความว่า เมื่อมนุษย์ใดได้ลั่นสัจวาจาว่าจะถวายเครื่องบูชา
บวงสรวงแก่เทพเจ้า แต่เขาบิดพลิ้วหาได้กระทำตามที่สัญญาไว้ไม่ หรือมิฉะนั้นก็
ถวายเครื่องสังเวชชุกเดิมซ้ำแล้วซ้ำเล่า ผลที่ได้รับก็คือ เขาจะต้องทนทุกข์ทรมาน
อย่างแสนสาหัสด้วยบ่วงของพระวรุณและจะต้องโทษถึงแก่ความตาย

นอกจากบ่วงจะเป็นอาวุธอันร้ายแรงแล้ว ยังหมายถึงโรคภัยไข้เจ็บอีกด้วย
ดังปรากฏในมหากาโรตอนบรรพ บทที่ ๑๕๒^๒ เมื่อกษัตริย์พระองค์หนึ่งรับสั่งกับ
ปุโรหิตผู้กระทำความผิดว่า "จงอย่าให้พระวรุณสังหารท่านด้วยบ่วงอันน่าสะพึงกลัว
ของพระองค์เลย" ซึ่งมีความหมายอีกนัยหนึ่งว่า เขาจะต้องตายด้วยโรคภัย หากเขา
ยังหาได้สำนึกความผิดไม่

^๑ MBh. R. XIII. 62.75. p. 327.

^๒ MBh. III. 192.48.

When a king is addressed, "Let not Varuna slay thee
with his horrible nooses" (for wronging a priest, III, 192, 48)
it means repent in time, and the implication may be that he
will die of disease if he does not repent.

มนุษย์บางคนยังเกิดอารมณ์ขึ้น แม้ว่าจะถูกบ่วงของพระวรุณมัดอยู่ เขาก็ยังสำคัญผิดคิดว่าตนเองเป็นอมตะ เหมือนกับถุงหนังใหญ่ที่พองตัวขึ้นด้วยลม^๑

๒. คันธนูและกระบอกจากบรรพบุรุษ ๒ แฉ่ง ศัสตราวุธของพระวรุณนั้น นอกจากบ่วงแล้ว ในมหาภารตะหลายบรรพ เช่น อาถิบรรพ วิชาญบรรพ มหาปรัสตานิกบรรพ เป็นต้น ก็กล่าวถึงคันธนูที่ใหญ่ยิ่ง เรื่องนาม ชื่อ คางเหาะ

คันธนูนี้ประดับด้วยเพชรนิลจินดาแพรวพราวงดงามยิ่งนัก เป็นอาวุธสำคัญ เห็นกว่าอาวุธอื่นใด และความร้ายแรงนี้ยากที่จะหาอาวุธใดเสมอเหมือนได้ สามารถบดขยี้อาวุธอื่นให้แหลกลาญและทำให้ศัตรูทั้งหลายต้องพ่ายแพ้ มีพลังมหาศาล เท่าเทียมกับขลุ่ยนับแสนคัน และยังเป็นอาวุธที่ได้รับการยกย่องเคารพนับถือทั้งสวรรค์และคนธรรพ์ตลอดกาล^๒

อนึ่ง เทพผู้มีหิทธานุภาพทั้งหลายต่างก็เคยถือครองคันธนูนี้กันมาแล้ว กล่าวคือ แรกเริ่มนั้นพระพรหมทรงครองพินีสี่ พระพระชามบดีทรงครองहारอยสามปี จากนั้นพระอินทร์ทรงครองहारอยแปดสิบปี ต่อมาพระโสมะहारอยปี และพระวรุณทรงครองหนึ่งร้อยปี^๓

^๑MBh. XII. 95.20 cf...RV. VII. 39.2.

Though enmeshed in the noose of Varuna, he still regards himself immortal. Like unto a large leathern bag puffed up with wind.

^๒MBh. R. I. 227. pp. 623 - 624.

^๓MBh. R. IV. 43. p. 103.

สำหรับกระบอบบรรพบุรุษ ๒ แล่งนั้น มีความแข็งแกร่งล้ำเลิศ^๑
และเป็นสิ่งที่คู่กันกับคันทนุ

พระวรุณประธานทั้งคันทนุและกระบอบบรรพบุรุษ ๒ แล่งแกอรจน
เพื่อไฉรบพุ่งกับกษัตริย์เคการพครั้งมหาสงครามภารตะ ยิ่งความปีติชื่นชมแกอรจนเป็น
ที่ยิ่ง และพระองค์ก็เตรียมพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อชัยชนะตลอดโลกทั้งสาม^๒

อนึ่ง พระองค์ยังประธานคันทนุ ๒ อัน แก่ท้าวทศรถอีกด้วย^๓

๓. กระบอบ เป็นอาวชนวิเศษที่มีฤทธานุภาพในตัวเอง กล่าวคือ
เมื่อขว้างไปสังหารศัตรูแล้วก็จะย้อนกลับคืนมายังเจ้าของ แต่มีข้อแม้ว่าจะต้องขว้าง
ในขณะที่มีการสู้รบ มิฉะนั้นแล้วจะกลับมาสังหารผู้ขว้างเอง ดังที่เกิดขึ้นกับพระ
ศรุตาวุธวีรบุรุษผู้กล้าหาญ โอรสของพระวรุณและพระบรรณาศา เมื่อครั้งที่นางหูก
ต่อพระวรุณเพื่อขอความเป็นอมตะให้โอรส พระองค์ประธานเพียงกระบอบวิเศษนี้
เท่านั้น^๔

๔. คทา มหาภารตะกล่าวถึงคทาของพระวรุณชื่อ เกาโมทกิ
(Kaumodaki) คทานี้ทรงศักดิ์คานุภาพยิ่งเมื่อขว้างไปแล้วจะมีเสียงกึ่งสนั่นลั่นเลื่อน
ประคุดฟ้าร้อง^๕ เมื่อครั้งมหาสงครามระหว่างกษัตริย์ปาณฑพและกษัตริย์เคการพ
พระวรุณประธานคทานี้แก่พระฤๅษณะ เพื่อใช้ในการรณรงค์กับศัตรู

^๑ MBh. R.I. 227. p. 624.

^๒ MBh. R.I. 227. p. 625.

^๓ R. II. 31.24.

^๔ ุรยละเอียดควิธานิพนธ์, หน้า ๔๐.

^๕ MBh. R.I. 227. p. 625.

หนังสือหรือวงศ์^๑ กล่าวถึงตอนที่เทวดาตระเตรียมกองทัพเพื่อสู้รบกับเหล่าอสูรนั้น พระวรุณเป็นจอมทัพด้วยองค์หนึ่ง นอกจากจะทรงบังเป็นอาวุธแล้ว พระองค์ยังทรงคทาเป็นเทพศาสตราวุธอีกด้วย

๕. สังข์ ชื่อเทวะทัตตะ เป็นอาวุธอีกชนิดหนึ่งของพระวรุณ^๒ (Vāruṇa saṅkha) เทพที่สังข์เป็นอาวุธของพระวรุณนั้น เนื่องจากอาวุธชนิดนี้เกิดในมหาสมุทรอันเป็นที่ประทับของพระองค์ สังข์นี้มาจากพินทุสรส์ (พินทุสรส์)^๓ พร้อมด้วยกระบอกของภีมะควายอำนาจของมายา (อำนาจลึกลับ)^๔ พระอินทร์มอบสังข์เทวะทัตตะนี้แก่อรชุน^๕ โอรสของพระองค์เพื่อใช้ในการสู้รบในสงครามมหาภารตะ

๖. นอกจากอาวุธดังกล่าวมาแล้ว พระวรุณยังมีจักร^๖ และสายฟ้า^๗ (aśani) เป็นอาวุธอีกด้วย

ในวรรณคดีภาษาไทยแม่พระวรุณจะมีอาวุธมากมายหลายชนิดก็ตาม แต่อาวุธที่ไ้มากที่สุดอันเป็นสัญลักษณ์ประจำองค์ก็คือ บ่วงมหาศัสตราวุธนั่นเอง และอาวุธชนิดอื่นส่วนใหญ่จะมอบให้อรชุนและพระกฤษณะค้ำที่กล่าวมาข้างต้น

^๑ H. 44.12 - 15. p. 187.

^๒ MBh. II. 53.15. cf. 49.26.

^๓ ที่ประทับของพระภีศกร.

^๔ MBh. II. 3.9. f.

^๕ MBh. III. 174.5.

^๖ R. I. 57.9.

^๗ MBh. I. 227.32. cf. ib. 31. มหาอาศนีเป็นอาวุธของพระอินทร์

อ้างใน Epic Mythology, p. 116.

อนึ่ง หนังสือวิษณุกรรมโมคตระ (วิษณุกรรมโมคตรา)° ซึ่งเป็นหนังสือในชั้นหลัง ได้บรรยายถึงพระวรุณว่ามี ๔ กร พระหัตถ์ทั้งสองเบื้องขวาทรงคอกบัวและบัว ส่วนพระหัตถ์ทั้งสองเบื้องซ้ายทรงหอยสังข์และกลองเครื่องเพชร เหนือพระเศียร มีอาโลก (ฉัตรสีทอง) และมีเครื่องหมายของมังกรติดอยู่เบื้องซ้าย พระนางเคาริมเหล็ก ผู้ทรงสิริโฉมประทับนั่งบนพระเพลาเบื้องซ้ายของพระองค์ พระหัตถ์ซ้ายของพระนาง ทรงคอกนิลูบล พระหัตถ์ขวาโอบกอกพระวรุณ และทั้งเบื้องซ้ายและขวาของพระองค์ จะมีเทวีแห่งแม่น้ำประทับยืนข้าง ๆ คือ พระคงคาผู้มี ความสูงสกาวดุจพระจันทร์และ พระพักตร์ทรงงามยิ่งประทับยืนบนปลาหรือมังกร พระหัตถ์ข้างหนึ่งทรงเจาริ อีกพระหัตถ์ หนึ่งทรงคอกบัว และพระยมนา มีความงามเช่นกันและมีสีพระกายเหมือนคอกนิลูบล ประทับยืนบนหลังเต่า พระหัตถ์หนึ่งทรงจามร และอีกพระหัตถ์หนึ่งทรงคอกนิลูบล

การที่พระวรุณทรงบัว (pāsa) สังข์ (śaṅkha) คอกบัว (padma) และกลองเครื่องเพชร (ratna-pātra) เป็นของประจำพระองค์นั้น ดูไม่น่าแปลก ง่ายเหตุที่พระองค์เป็นเทพแห่งน้ำ ดังนั้นพระองค์จึงเกี่ยวข้องกับคอกบัว สังข์ และ เครื่องเพชร คอกบัวนั้นก็เข้าใจกันว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับน้ำ สังข์ก็เกิดในทะเล และเชื่อกันว่าทะเลเป็นบ่อเกิดของเพชรพลอยทั้งหลาย^๒

°Bhagwant Sahai, Iconography of Minor Hindu and Buddhist Deities, p. 47.

อ้างอิง Visṇudharmottara, ch. 52; Rao, op.cit., pp. 260 - 261.

^๒MBh. R. I. 21. p. 85.

ส่วนอาวุธของพระวรุณในวรรณคดีปุราณะนั้นมีน้อยกว่าในวรรณคดีกาพย์ ไค้แก บ่วง ศรีศูล^๑ หรือสามง่าม พระวรุณไขบ่วงเป็นอาวุธประจำองค์เช่นเดียวกับสมัยพระเวทและกาพย์ แต่หาบ่วงของพระองค์ในสมัยนี้หาได้มีพิขสงอันร้ายกาจไม่ ดังปรากฏในคัมภีร์ศิวะปุราณะ^๒ ตอนหนึ่งว่า บ่วงของพระวรุณเทพแห่งน้ำถูกจักรสุทธรรศนะของพระวิษณุตัดขาดในขณะที่บ่วงนี้ไข่ถูกขว้างมายังพระศอกของพระองค์

ยิ่งกว่านั้นพญาครุฑซึ่งเป็นเพียงสัตว์ ก็ยังสามารถเอาชนะบ่วงของพระวรุณได้ ด้วยการใช้อาวุธประจำตัวเพียงจะงอยปากเท่านั้น ดังมีข้อความบรรยายอยู่ในวิษณุปุราณะ เล่มที่ ๕ บทที่ ๓๐ ว่า เมื่อพระกฤษณะและนางสตีตยภามาทรงครุฑเสด็จสู่เมืองสวรรคต เพื่อถวายกมล ซึ่งชิงคืนมาจากนรกาสูรให้นางอหิติแล้ว พระอินทร์ทรงต้อนรับโดยพาเสด็จประพาสอุทยานต่าง ๆ นางสตีตยภามองเห็นต้นปาริชาติในนั้นโทนโตน จึงทูลขอให้พระกฤษณะทรงถอนต้นปาริชาติให้นาง พระกฤษณะทรงตามพระทัยนาง จึงถอนต้นปาริชาติวางไว้บนหลังครุฑ พระอินทร์ทราบเรื่องจึงทรงช่างไอราวัตเสด็จกรีธาทัพมาเพื่อชิงต้นปาริชาติกลับคืนไป พระวรุณโคช่วยพระอินทร์ปราบปรบักษ์ จนในที่สุดบ่วงของพระวรุณจอมเทพผู้ยิ่งใหญ่แห่งมหาสมุทรถูกครุฑผู้เสพนาศเป็น

^๑ Manmatha Nath Dutt Shastri, trans., The Agni Purānam, p. 189. Varuna the god of the ocean...and carrying a trident in his hand.

^๒ The Siva Purāna, trans., A Board of Scholars, II : 539.

The noose of Varuna, the god of waters, snapped when hurled at his neck by Vishnu, the discus Sudarsana was blunted.

ลักษณะการจับไว้มันแล้วฉีก เป็นท่อนเล็กท่อนน้อยด้วยจะงอยปากราวกับมันเป็นงูเล็ก ๆ ตัวหนึ่ง^๑

จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธของพระวรุณในสมัยพระเวท กายัพย์ และปุราณะดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า

บ่วงเป็นเทพศาสตราวุธประจำองค์ของพระวรุณมาตลอดทั้งสามสมัย ในสมัยพระเวทบ่วงเป็นอาวุธชนิดเดียวของพระวรุณ และพระองค์ใช้บ่วงมากที่สุดในฐานะที่เป็นจอมเทพผู้มีมหิธานุภาพยิ่งแห่งภคภูมิธรรม พระองค์เกลียดชังความเท็จทุกสถาน แม้ผู้ใดทำบาปมีกล่าวเท็จและผิดสัญญา เป็นต้น พระองค์ยอมเอาพระวรุณบาทศลดลงไปลงทัณฑ์^๒ ยังผลให้มวลมนุษย์ทั้งหลายต่างก็หวาดหวั่นในอาวุธอันน่ากลัวนี้ตามกัน ดังนั้น บทสวดสรรเสริญพระวรุณส่วนใหญ่จึงเกี่ยวกับการสวคออวอนขอให้พระองค์ประทานอภัยในความผิด เพื่อให้พ้นจากบ่วงอาวุธอันร้ายกาจยิ่งของพระองค์ สมัยกายัพย์ พระองค์เป็นเทพแห่งน้ำ มีอาวุธที่ทรงศักดานุภาพหลายชนิด แต่บ่วงก็ยังเป็นอาวุธร้ายแรงที่ทรงใช้ลงโทษศัตรูทั้งหลายมากกว่าอาวุธชนิดอื่น ต่อมาสมัยปุราณะบ่วงกลับกลายเป็นอาวุธที่สิ้นฤทธิ์ไม่สามารถจะต้านทานอาวุธอื่นใดได้ การที่บ่วงมีลักษณะเช่นนี้ คงมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากความเสื่อมอำนาจของพระวรุณ ผู้เคยครอบครองจักรวาลมาแล้วในสมัย

^๑H.H. Wilson, trans., The Vishnu Purāna, V : 100.

...The devourer of serpents (Garuda), laid hold of the noose of the sovereign of the waters (Varuna), and tore it to fragments with his beak, as if it had been a little snake.

^๒พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, เทพเจ้าและสิ่งที่น่าสนใจ

พระเวท บัดนี้อำนาจความยิ่งใหญ่ทั้งปวงปรากฏอยู่ที่เทพเจ้าทั้งสามองค์ คือ พระพรหม พระวิษณุ และพระคเริะ ตามความนิยมของชาวอารยันสมัยค่อ ๆ มา

ส่วนอาวฤษนิกอื่นอันไค้แก่ คันธนู และกระบอบบรจูกฤษนุกี้คี่ คทากี้คี่ สั้งขี้คี่ เป็นเทพศัสตราวฤษที่พระองค์ประทานแก่อรจุนและพระกฤษณะ เพื่อใช้ค่อสู้ กับกษัตริย์เการพ

สำหรับพาหนะของพระวฤษนนั้น ในวรรณคคี่พระเวทกล่าวแต่เพียงรถทรง อย่างเดียวเท่านั้น คั้งที่บรยายในบทสวดฤคเวทว่า รถทรงของพระวฤษนเป็นประกาย จุกวงอาทิตย์^๑และมีไส้เป็นสายฟ้า^๒ และเทียมก้วยม้ามีเท้าคี่เยี่ยม^๓ พระองค์ประทับ นั้งรถทรงสีทองในยามเช้าและรถทรงสีมีคีมัวในยามเย็น^๔ และทรงขับรถทรงอยู่บน สวรรค้อันสูงสุค เพื่อหอกพระเนตรสรรพสิ่งทั้งมวลบนสวรรคและโลกมนุษย์^๕

อนึ่ง บรคคากูสาวสสร เสริฎพระวฤษนจะออนวอนพระองค์ให้ประทับรถทรง เสคี่จมาสู่บ้านของพวคเขาเพื่อประทานผู้สืบสกุล^๖ และขอให้รถทรงของพระองค์จงอยู่

^๑RV. I. 122.15.

^๒RV. V. 62.7.

^๓RV. V. 62.4.

^๔RV. V. 62.8.

^๕RV. V. 62.4, 8; 63.1.

Rtasya gopāu adhi tiṣṭhato ratham satyadharmānā
parame vyomani

^๖RV. VI. 62.10.

เบื้องหน้าพวกเขาตลอดไป^๑ และยิ่งขอให้เขามีส่วนร่วมในที่นั่งบนรถทรงของพระองค์ อีกด้วย^๒ บทสวดอีกบทหนึ่งกล่าวว่า ขอให้มาจงนำพระองค์มา ณ สถานที่บูชาวงสรวง เมื่อเขาถวายเนยแก่พระองค์แล้ว พระองค์ก็ประทานน้ำฝนลงมา^๓

นอกจากนี้ ฤๅษีผู้สวดสรรเสริญยังกล่าวว่า เขาสามารถเห็นรถทรงของ พระวรุณในโลกมนุษย์อีกด้วย^๔

ในวรรณคดีกาพย์และปุราณะนั้น พระวรุณดำรงอยู่ในฐานะเทพแห่งน้ำและ มหาสมุทรและโลกบาลประจำทิศตะวันตก ดังนั้นพาหนะของพระองค์คือสัตว์น้ำ ซึ่งมี หลายชนิด ได้แก่ มังกร^๕ หงส์^๖ และจระเข้^๗ แต่สัตว์พาหนะที่เป็นสัญลักษณ์ ประจำพระองค์ มีกล่าวโดยทั่วไปก็คือ มังกร เป็นสัตว์ที่มีลักษณะรูปร่างค่อนข้าง ประหลาด ดังที่บรรยายไว้ว่า มีหัวและขาเป็นละมั่ง ส่วนลำตัวและหางเป็นปลา จึง

^๑ RV. V. 66.3.

^๒ RV. V. 62.7.

^๓ RV. V. 62.4.

^๔ RV. I. 25.18.

^๕ Manmatha Nath Dutt Shastri, trans., The Agni Purāṇam, p. 189.

^๖ Ibid., p. 232.

^๗ The Śiva Purāṇa, trans., A Board of Scholars, VI : 435.

และ Abbe. J.A. Dubois, Hindu Manners, Customs and Ceremonies, (Oxford at the Clarendon press, 1906), p. 633.

เป็นสัตว์ประหลาดแห่งท้องทะเลในเทพนิยาย อาศัยอยู่ในมหาสมุทร^๑ และในฐานะ
โลกบาลประจำทิศตะวันตก พระองค์มีช้างพลายชื่อ อัญชนะ (Anjana) และช้างพัง
ชื่อ ตามรกรณี (Tāmrakarnī) เป็นช้างประจำทิศตะวันตก

นอกจากนี้หนังสือพฤตสังหิตา^๒ กล่าวว่าพระวรุณเจ้าแห่งมหาสมุทรทรงหงส์
เป็นพาหนะ และหนังสือวิษณุชรโมคตร^๓ ยังกล่าวเสริมว่า พระวรุณประทับนั่งบนรถทรง
เทียมควายหงส์ ๗ ตัว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสัตว์พาหนะของพระวรุณไม่ว่าจะเป็นมังกรก็ หงส์ก็
หรือจระเข้ ต่างก็เป็นสัตว์น้ำเช่นเดียวกัน ซึ่งพระองค์สามารถจะนำมาเป็นพาหนะ
ได้ทุกเมื่อ

^๑MBh. R. 21. p. 85;

MBh. R. IX. 47.7.

R. VI. 4. p. 1119.

^๒Vettam Mani, The Puranic Encyclopaedia (Delhi :
Motilal Banarsidass, 1975), p. 62.

รามายณะตอนพาลกานท์มีช้างประจำทิศตะวันตกชื่อ เสามนัส (Sāumanasa)
(Hari Prasad Shastri, tr., The Ramayana of Valmiki, p. 85.)

^๓Bhagwant Sahai, Iconography of Minor Hindu and
Buddhist Deities p. 46. อ้างถึง Brhat-samhitā 57/42.

^๔Ibid., p. 47. อ้างถึง Viṣṇudharmottara ch. 52.

จากรายละเอียดตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นพอสรุปได้ว่า ในสมัยพระเวท พาหนะของพระวรุณคือรถทรงเทียมม้ามีเท้าเทียม เหตุที่พระองค์ทรงรถเทียมม้า เนื่องจากมาเป็นสัตว์ที่ปราศเปรียวคล่องแคล่ววิ่งไวรวดเร็วจุคสายลม หันคอเหตุการณ์ ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับพระองค์ในฐานะเทพผู้บริหารกฎแห่งจักรวาล และศีลธรรม ที่เรียกว่า ฤค พระองค์ต้องเสด็จตรวจตราดูแลความประพฤติของมวลมนุษย์และเทวะทั้งหลาย ส่วนในสมัยกาพย์และปุราณะนั้น พระองค์อยู่ในฐานะเทพแห่งน้ำและมหาสมุทรและมีที่ประทับอยู่ในน้ำ จำเป็นอย่างยิ่งที่พาหนะของพระองค์จะต้องเป็นสัตว์น้ำ สัตว์ที่เป็นพาหนะประจำองค์ก็คือ มังกร ซึ่งเป็นสัตว์ทะเลที่มีลักษณะแปลกดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นพาหนะของพระองค์ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ประเภทใดก็ขึ้นอยู่กับฐานะของพระองค์นั่นเอง

อนึ่ง ผู้วิจัยจะกล่าวเพิ่มเติมถึงประติมากรรมที่น่าสนใจหลายชิ้นที่แสดงอาวุธ และพาหนะของพระวรุณ ดังนี้

ที่ถ้ำเอลโลรา (Ellorā)^๑ ประติมากรรมหมายเลขที่ ๑๖ ภายในถ้ำนี้เป็นรูปพระวรุณประทับยืน พระหัตถ์ขวาที่ยกขึ้นทรงบังวออันเป็นอาวุธสัญลักษณ์ประจำพระองค์ และมังกรเป็นพาหนะอยู่เบื้องหลังโดยหันหน้าไปทางซ้าย

ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ มีประติมากรรมรูปพระวรุณที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ซึ่งนำมาจากปური^๒ (Puri ปัจจุบันนี้อยู่ที่พิพิธภัณฑ์ No. Arch. 27, pl. II. 2.) พระองค์ประทับคว่ำทาลิตาสนะ (lalitāsana) บนหลังมังกรซึ่งตั้งบนศรวิธ

^๑ Bhagwant Sahai, Iconography of Minor Hindu and Buddhist Deities, p. 52.

^๒ Ibid., p. 49.

(triratha) พระเพลาช้ายวางไว้บนมังกร และทอยพระเพลาชวดลงมา พระพาหาทั้งสองมีบัววงนาคบาทคล้องอยู่ พระหัตถ์ขวาทรงบัววงนี้ และพระหัตถ์ซ้ายวางบนพระฉัตร เบื้องซ้าย พร้อมทั้งถือกานบัว สิ่งที่ทำให้ประติมากรรมชิ้นนี้โดดเด่นที่สุดคือ พระมัสสุ และเคราที่หยักเป็นลอนสลวย

งานชิ้นที่โดดเด่นที่สุดของพิพิธภัณฑ์ราชธานี^๑ (Rājshahi) ทางตะวันออกของเบงกอล คือ ประติมากรรมอันสวยงามของพระวรุณ เป็นศิลปะที่ตบแต่งงดงามมาก พระองค์ประทับค้ำยันทาลิตาสนะบนคอกบัวที่อยู่บนตรีวิธ ซึ่งมองเห็นมังกราทาณะของพระองค์ได้อย่างชัดเจน พระหัตถ์ขวาทรงบัววงนี้ พระหัตถ์ซ้ายทรงหม้อน้ำ ประติมากรรมชิ้นนี้เป็นตัวอย่างที่ดีแห่งศิลปะของเบงกอลสมัยกลาง

บทบาทของพระวรุณในสมัยพระเวท

เซอร์ เอ็ม มอเนียร์ - วิลเลียมส์ (Sir M. Monier-Williams) กล่าวถึงพระวรุณไว้ในหนังสือ A Sanskrit English Dictionary มีใจความว่า

"พระวรุณเป็นเทพที่เก่าแก่มากที่สุดองค์หนึ่งในสมัยพระเวท พระองค์เป็นกษัตริย์แห่งหวิยเทพและมนุษย์ ยากที่เทพองค์ใดจะมีคุณสมบัติและหน้าที่อันยิ่งใหญ่เทียบเท่าพระองค์ได้"^๒

^๑Bhagwant Sahai, Iconography of Minor Hindu and Buddhist Deities, p. 50.

^๒Sir Monier Monier-Williams, A Sanskrit English Dictionary, p. 921.

บทบาทของพระวรุณที่มีลักษณะเด่นชัดและปรากฏอย่างแจ่มแจ้งในสมัย
พระเวทก็คือ พระองค์เป็นเทพผู้สร้างกฎอันศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า ฤๅ (Rta) และ
รักษาซึ่งกฎนี้ด้วย^๒

สำหรับกฎแห่งฤๅนั้นได้มีนักวรรณคดีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความเห็น
ไว้ดังนี้

วินเทอ์นิตซ์ (Winternitz)^๓ นักปราชญ์ชาวเช็กโกสโลวะเกียกล่าวว่า
ฤๅ คือ กฎแห่งจักรวาล

ศาสตราจารย์ อาเชอร์ แมคโดนเนล (Arthur Macdonell)^๔ ให้ความ
ความหมายของ ฤๅ ว่าคือ กฎแห่งธรรมชาติและศีลธรรม

ศาสตราจารย์ กิธ (Keith)^๕ เข้าใจว่า ฤๅ เป็นกฎสากลเท่า ๆ กับ
กฎศีลธรรม

^๑RV. I. 23.5.

^๒RV. III. 41.4; YV. II. 7.2; SV. I. 7.2; AV. XVIII.1.7.

^๓Maurice Winternitz, A History of Indian Literature
Vol. I. (2nd ed., Delhi : Oriental Books Reprint Corporation,
1972), p. 154.

^๔A.A. Macdonell, A History of Sanskrit Literature
(London, 1905), p. 75.

^๕Arthur Berriedal Keith, The Religion and Philosophy
of the Veda and Upanishads (Delhi : Motilal Banarsidass,
1970), p. 248.

ศาสตราจารย์ ราชากฤษณัน (Radhakrishnan)^๑ แห่งมหาวิทยาลัย
กัลกัตตา แสดงทัศนะเกี่ยวกับ ฤตว่า "ตามตัวอักษร ฤต หมายถึง วิถีทางของสรรพสิ่ง
อาทิ การเคลื่อนไหวตามปกติของดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์และดวงดาว การสลับกันของ
กลางวันและกลางคืนและของฤดูต่าง ๆ ฤตบ่งแสดงถึงระเบียบของโลกและเป็นหลัก
ของสรรพสิ่งที่เป็ระเบียบในจักรวาล"

จากทัศนะต่าง ๆ ของนักวรรณคดีเหล่านี้ สรุปได้ว่า ฤตนั้นมี ๒ ลักษณะ
กล่าวคือ กฎแห่งจักรวาล ประการหนึ่ง และกฎแห่งศีลธรรม อีกประการหนึ่ง

กฎแห่งฤตของพระวรุณเป็นกฎตายตัว เข้มงวดและเคร่งครัดอย่างยิ่ง แม้
อมตเทพก็ไม่อาจจะฝ่าฝืนหรือละเมิดคำสั่งที่กำหนดไว้^๒ และจะต้องปฏิบัติตามกฎนั้น
ด้วย^๓

ต่อไปผู้วิจัยจะกล่าวถึงบทบาทของพระวรุณในฐานะเทพผู้พิทักษ์กฎแห่ง
จักรวาล และเทพผู้กำจุนกฎแห่งศีลธรรม ตามลำดับคือ

๑. พระวรุณเทพผู้ยิ่งใหญ่แห่งกฎจักรวาล สร้างสวรรค์และโลก^๔ และ
เพราะกฎนี้เองที่ทำให้โลกและสวรรค์อยู่ห่างกัน^๕ จากนั้นสร้างดวงอาทิตย์อันมีสีทอง

^๑ S. Radhakrishnan, Indian Philosophy, Vol. 1, (London: George Allen & Unwin Ltd., 1929), p. 78 - 79.

^๒ RV. V. 63.7; 69.4.

^๓ RV. VIII. 41.7.

^๔ RV. VIII. 42.1.

^๕ RV. VI. 70.1; VII. 86.1; VIII. 41.10.

SV. III. 4.9.

และทำให้ดวงอาทิตย์นั้นส่องแสงในท้องฟ้า^๑ พร้อมทั้งเปิดวิถีทางอันไม่มีที่สิ้นสุดให้
 ดวงอาทิตย์โคจร^๒ พระองค์ยังบันดาลให้แม่น้ำมีน้ำนม ม้าวิ่งไถรวดเร็ว ทำคนใจ
 ให้มีปัญญา นำไฟไปไว้ในน้ำ ดวงอาทิตย์ไถบนท้องฟ้า และโสมะวางบนก้อนหิน^๓
 บรรยากาศที่ห่อหุ้มจักรวาลอยู่นี้ก็คือ ลมหายใจของพระองค์^๔ ถวายพระบัญชาของ
 พระองค์ ดวงจันทร์จะส่องสว่างสุกสกาวในยามค่ำคืน และดวงดาวที่ปรากฏในยาม
 ราตรีอันมืดมิดก็จะปลาดสนากการไปอย่างลึกลับในยามรุ่งอรุณ^๕

^๑RV. VII. 87.5.

gr̥tso rājā varuṇas cakre etam divi prenkhama
 hiranyayama subhe ka

Com. V. 85.2; VI. 70.1; VII. 86.1, 87.6; VIII.41.4.5,10.

^๒RV. I. 24.8; VII. 87.1.

Urum hi rājā varuṇas cakāre sūryāya panthāma anu etave u/

^๓RV. V. 85.2.

^๔RV. VII. 87.2.

ātma te vāto rajah ā navīnot

^๕RV. I. 24.10.

Amī ye rksāh nihitāsah ucchā naktam dadrsre kuha cid
 divā iyuh /

adabdhāni varunasya vratani vicākasac candramā naktam
 eti //

RV. I. 25.13, 115.1.

AV. XIII. 3.1.

นอกจากนี้พระองค์ยังสร้างแม่น้ำอาธารทั้งหลายและบันดาสีให้แม่น้ำเหล่านั้นไหลลงสู่มหาสมุทร โดยมีท่าให้มหาสมุทรนั้นเต็มเปี่ยมได้^๑ การที่นักบินไปในนภากาศก็ดี แม่น้ำไหลมีวันสิ้นสุกก็ดี ล้วนเป็นผลมาจากพลังอำนาจของพระองค์ทั้งสิ้น^๒

๒. พระวรุณเทพแห่งภูมิศีลธรรม พระองค์ดำรงกิตติคุณอันสูงส่งทางคานศีลธรรม และเป็นที่เคารพสักการะมากกว่าทวยเทพองค์ใด เป็นเทพที่ปรารภนาสันติสุขให้บังเกิดมีในหมู่ทวยเทพและมวลมนุษย์ ดังบทสวดฤคเวทบทหนึ่งว่า "พระองค์มีเคยบรรทมหลับเลยเพราะว่าห่วงใยสวรรค์และโลก และคอยเกื้อหนุนผู้ที่ซาศศิ"^๓

นอกจากนี้เราจะเห็นได้จากกรณีที่พระองค์ประทับนั่งในวงสี่ของบนสวรรค์^๔ ทอดพระเนตรดูการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ คุงผู้เลี้ยงแกะเฝ้าดูฝูงสัตว์ของตนนั้น^๕ บางครั้งพระองค์ทรงลงมาประทับอยู่บนสวรรค์ ทอดพระเนตรสรรพสิ่ง

^๑ RV. V. 85.6.

imām u nu kavitamasya māyām mahīm devasya nakir
ādadhārṣa /
ekam yad udnā na prinanti enīr āsincantīr avanayah
samudram //

^๒ RV. I. 24.6.

Na hi te ksatram na saho na manyum vayasā cana amī
patayantah āpuh /

na imāh āpo animiṣam carantīh

^๓ RV. VII. 60.7.

^๔ RV. I. 136.2; V. 67.2.

^๕ RV. I. 25.10; VII. 60.3.

ในโลกและสวรรค์^๑

ยิ่งกว่านั้นพระองค์ยังเคลื่อนองค์ไปในน้ำอันหวานชื่นและบริสุทธิ์ เพื่อเผ่า
คูสัจจะและความดีของมนุษย์^๒

นอกจากพระวรุณจะปฏิบัติภารกิจด้วยพระองค์เองแล้ว ยังส่ง สप्त
(ผู้สวดนม)^๓ ที่ฉลาดและไม่คดโกงไปตามบ้านต่าง ๆ^๔ เพื่อกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบ
พิธีกรรม^๕ เพราะพระองค์เป็นเทพผู้ส่งเสริมพิธีทางศาสนา^๖ และผู้สวดนมเหล่านี้
จะจ้องตาไม่กระพริบ เพื่อเผ่าดูมนุษย์ว่าจะประพฤติกฎีบทินถูกต้องหรือไม่^๗

^๑ RV. V. 62.4, 8; V. 63.1.

^๒ RV. VII. 49.3.

^๓ คำว่า สप्त (Spas) ในตอนแรกหมายถึงผู้สวดนมของพระวรุณ ซึ่ง
เป็นเครื่องแสดงถึงความสามารถในการเห็นสรรพสิ่ง และรู้หมดทุกอย่างของพระวรุณ
ไม่มีสิ่งใดในโลกที่สายลับเหล่านี้จะไม่ทราบ ไม่ว่าจะ เป็นทางคานวัตถุหรือจิตใจ
คำนี้ได้รับผลกระทบกระเทือนจากการเปลี่ยนแปลงของวรรณคดีหลังพระเวท เราจึง
ไม่ได้ยินคำว่า spas แต่จะได้ยินคำว่าบวง (pāsā) ดังนั้นพระวรุณจะไม่เกี่ยวข้องกับ
กับผู้สวดนมอีก แต่จะเกี่ยวข้องกับบวง.

^๔ RV. VII. 61.3, AV. IV. 16.4.

^๕ RV. VII. 87.3.

^๖ RV. I. 23.5.

^๗ RV. VII. 6.3.

พระวรุณยังมีผู้ส่งข่าวปิกทอง^๑ คือดวงอาทิตย์ ซึ่งเป็นผู้เห็นทุกสิ่งทุกอย่าง และจะเข้าเฝ้าพระองค์เพื่อถวายรายงานพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์^๒

จากการที่พระองค์มีพระปรีชาญาณอันลึกล้ำและวิริยะอุตสาหะเสด็จไปยังสถานที่ทุกแห่ง เพื่อสอดส่องดูแลการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย เพื่อความสงบสุขและรวมทั้งไ้รับการถวายรายงานจากผู้สอดแนมและผู้ส่งข่าวปิกทอง ยังผลให้พระองค์ทราบว่ามนุษย์ประพฤติปฏิบัติทั้งที่เป็นกุศลกรรมและอกุศลกรรม โดยเหตุที่พระองค์เป็นเทพแห่งสัจจะ^๓ จึงทรงเกลียดผู้ที่กล่าวเท็จเป็นที่สุด นอกจากความเท็จแล้ว ผู้ที่กระทำความผิดอื่นซึ่งถือเป็นบาป อาทิ การประพฤติผิดประเวณี การพนัน การใช้โทษ การหลอกลวง การฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อกฎของพระองค์ อีกทั้งผู้ที่ละเลยต่อการประกอบพิธีสักการบูชา

ผู้ที่ประกอบกรรมชั่วจะถูกพระวรุณลงโทษอย่างรุนแรง^๔ เช่น ไข่มวง ศัสตราวุธประจำพระองค์^๕ ลงโทษ บันดาลให้เกิดโรตมาน^๖ และการฝังคืน^๗ วิธีการ

^๑ RV. X. 123.6.

^๒ RV. VII. 60.1, 3.

^๓ RV. I. 23.5.

^๔ RV. VII. 86.3 - 4.

^๕ ฤวิทยานิพนธ์, หน้า ๑๒๘.

^๖ RV. VII. 89.

AV. IV. 16.7.

^๗ RV. VII. 89.1.

Mo su varuṇa mṛṇmayam gr̥ham rājann aham gamam /
mṛla suksatra mṛlaya /

พวกฤษีมีความเชื่อว่า การเผาศพดีกว่าการฝัง เพราะช่วยส่งไปสวรรค์ โดยตรง ดังที่ฤษีวสิษฐ โคษอรองพระวรุณว่าอย่าไ้ฝังเขาเลย.

ตั้งกล่าวจึงเป็นที่หวาดหวั่นครั่นคร้ามของผู้หลงผิดคิดชั่วและยังสามารถบันดาลมนุษย์ให้มีชีวิตยืนยาวหรือสันต์ก็ได้^๑

ดังนั้นบทสวดสรรเสริญ^๒ พระวรุณล้วนแต่เป็นบทอ้อนวอนขอขมาโทษต่อพระองค์ เพื่อให้ผู้กระทำบาปนั้นพ้นผิด อาทิ บทสวดฤคเวทตอนหนึ่งกล่าวถึงขณะที่ฤษีวสันธุ์พยายามไถ่บาป ไถ้วีนวอนขอให้พระวรุณทรงอภัยโทษว่า

"ทวยประสงคจะล้างบาป ข้าแต่พระวรุณ ข้า ขอวีนวอนต่อพระองค์
ผู้ฉลาด ผู้รู้ทั้งหลายก็บอกกล่าวแก่ข้า เหมือนกันทั้งสิ้นว่า พระองค์โกรธเคืองข้า

ข้าแต่พระวรุณ พระองค์จะประหารผู้ที่สักการะผู้ที่เป็นมิตรต่อพระองค์หรือบอกข้า เด็ด ความผิดอันมหันต์นั้นคืออะไรเล่า โอพระองค์ผู้หาบุคคลใดละเมิดมิได้โปรดทำโทษข้า บริสุทธ์เถิด ข้า จะรีบมาเฝ้าพระองค์ทวยความคารวะ

หาใช่เป็นความปรารถนาของข้า ไม่ แต่เป็นเพราะสิ่งรุนแรงยั่ววอนที่ทำให้ข้าลุ่มหลง สุรา ความโกรธ การพนัน หรือการไร้สติยั้งคิด ผู้ที่แข็งแกร่งกว่ายอม

^๑RV. I. 24.11.

mā nah āyuh pra masīh /

RV. I. 25.12.

pra nah āyūṃsi tarisat

RV. VII. 88.4, 89.1.

^๒A.A. Macdonell, Vedic Mythology, p. 27.

เอาเปรียบหลอกลวงผู้ที่อ่อนแอกว่า แม้ในความลับก็อาจกระทำคามผิดได้"^๑

บทสวดอีกตอนหนึ่งกล่าวว่

"ข้าแต่เทพผู้เจิดจ้า ผู้ทรงพลังกำลัง ข้า ไคลวงละเมิดต่อพระองค์
ขอพระองค์จงกรุณาต่อข้า กวดยเถิด

ผู้สักการะพระองค์ของทนต์หิวกระหาย แม้ว่เขาจะยืนอยู่ท่ามกลางน้ำ
ก็ตาม ขอความกรุณาเถิด

^๑RV. VII. 86.3, 4, 6.

Pricche tad eno varuṇa didr̥ksu upo emi cikituṣo
viprccham /
samānam it me kavayaś cid āhur ayaṃ ha tubhyaṃ varuṇo
hrinīte // 3 //

Kim āgaḥ āsa varuṇa jyestham yat stotāram jighāṃsasi
sakhāyam /
pra tad me voco dūlabha svadhāvo ava tvā anenāḥ
namasā turah iyām // 4 //

.....

Na sa svo dakṣo varuṇa dhrutiḥ sā surā manyur
vibhīdako acittiḥ /

asti jyāyān kanīyasaḥ upāre svapnaś cana id anṛtasya
prayotā // 6 //

ข้าแต่พระวรุณ ไม่ว่าจะความผิดนั้นจะเป็นอะไรก็ตามที่พวกเขา กระทำต่อ
ทวยเทพ ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตามที่เราได้ละเมิดต่อกฎของพระองค์อย่างไรستی ขอ
พระองค์กรุณาเถิด"^๑

อนึ่ง ฤๅษีคนนี้ยังได้ระลึกถึงอดีตที่เคยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพระวรุณ
คือได้เคยโดยสวเรื่อเล่าหนึ่งบนสรวงสวรรค์ของพระวรุณ และพระองค์แต่งตั้งให้
เป็นฤๅษี ถ้าพระวรุณรู้ได้กระทำความบาปกรรมอันใดไว้ ก็ขออุกเทโทษ ในฐานะที่เคย
เป็นสหายของเทพองค์นั้น^๒

^๑RV. VII. 89.3, 4, 5.

3. Kratvah samaha dīnatā pratīpam jagama suce /

4. Apām madhye tasthivāmsam trsnā vidaj jaritāram /

5. Yat kinca idam varuna dāivye jane abhidroham

manuṣyās carāmasi /

acittī tat tava dharmā yuyopima mā nas tasmād enaso
deva rīrisah

^๒RV. VII. 88.4, 5, 6.

vasistham ha varuno nāvi ādhād ṛṣim cakāra svapāh
mahobhih /

stotāram viprah sudinatve ahnām yād nu dyāvas tatanan
yād usasah // 4 //

Kva tyāni nāu sakhyā babhūvuh sacāvahe yād avrkam
purā cit /

brhantam mānam varuna svadhāvuh sahasradvāram jagama
grham te // 5 //

Yah āpir nityo varuna priyah san tvām agāmsi krnavat
sakhā te /

mā te enasvanto yaksin bhujema yandhi sma viprah
stuvate varūtham // 6 //

จะเห็นได้ว่าขอความเหล่านี้เป็นการยอมรับความผิดสำหรับบาปที่ตนประพฤติ และ ฤๅษีวสิษฐ์ก็สวดถอนวอนขอให้พระวรุณประทานอภัยในความผิดนั้น ๆ ด้วย โดย การอ้างถึงมิตรภาพความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นที่เคยมีอยู่ต่อกัน และการกระทำโดย ฐู่เท่าไม่ถึงการณ์หรือขาดสติขบยั้งใจ

อย่างไรก็ตาม แม้พระองค์จะมีวิธีการลงโทษอย่างรุนแรงกับผู้ที่กระทำ ความผิด ขณะเดียวกันพระองค์ก็ทรงเปี่ยมไปด้วยเมตตาจิตต่อผู้ที่สำนึกผิด กล่าวคือ ไม่เพียงแต่จะปลดเปลื้องความผิดที่ตัวเขาก่อไว้เท่านั้น หากแต่ยังทรงพระมหากรุณา ปลดเปลื้องความผิดที่บรรพบุรุษของเขาเหล่านั้นกระทำไว้อีกด้วย

นอกจากนี้พระองค์ยังผ่อนปรนประทานชีวิตของผู้สวดถอนวอนซึ่งละเมิด กฎอันศักดิ์สิทธิ์^๑ และทรงกรุณาต่อผู้ที่กระทำความผิดโดยฐู่เท่าไม่ถึงการณ์^๒

ในบางครั้งที่ผู้กระทำความผิดก็ได้ประกอบพิธีวรุณประสาธ^๓ เพื่อขอให้ พระวรุณทรงออกโทษ

ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างพระเจ้าหริศจันทร์ที่ทรงละเมิดสัญญาต่อพระวรุณ โดยพระองค์ทรงผิดผ่อนค้ำนั้นสัญญา จนในที่สุดพระวรุณทรงลงโทษพระเจ้าหริศจันทร์

^๑RV. I. 25.1.

yac cid hi te viśo yathā pra deva varuna vratam
minīmasi dyavi dyavi /

mā no badhāya hatnave jihīlānasya rīradhah //

^๒RV. VII. 89.5, 87.7.

^๓อุทธานิพนธ์, หน้า ๑๖๐.

ให้ประจักษ์ด้วยโรคมาน ดังปรากฏเป็นนิทานที่น่าสนใจเรื่องหนึ่งในโอตเรยพราหมณะ คือเรื่องพระศุนทเศป^๑ มีใจความดังนี้

พระเจ้าหริศจันทร์แห่งราชวงศ์อักษวากุ ทรงมีชายาหนึ่งร้อยองค์ แต่พระองค์จะได้โอรสสักองค์เดียวก็หาไม่ พระองค์จึงตรัสถามฤษีนาถถึงผลแห่งการมีบุตรนั้นเป็นอย่างไร ฤษีนาถทักทูลแนะนำพระองค์ให้ไปบนบานพระวรุณเทวราช เพื่อขอโอรสสักองค์หนึ่ง และเมื่อพระกุมารได้กำเนิดมาแล้วจึงนำพระกุมารนั้นไปบนบวชชายัญ พระเจ้าหริศจันทร์จึงเสด็จไปเฝ้าพระวรุณ และทูลขอโอรสองค์หนึ่งและจะนำโอรสนั้นมาบวชชายัญถวายแด่พระวรุณ ต่อมาพระองค์มีโอรสทรงนามว่า โรหิต

ครั้นพระวรุณทราบว่าพระเจ้าหริศจันทร์มีโอรสแล้ว แต่หาได้ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้ไม่ จึงทรงทวงคำสัตย์ญานัน

^๑พระฤษีจินตควีแห่งมัชฌิมประเทศได้แต่งไว้ เพื่อแสดงแก่พระราชาธิบดี ในขณะที่เมื่อกระทำพิธีราชาภิเษก ให้พระองค์ทรงกำหนดไว้ว่า พระราชาธิบดีทั้งหลาย ย่อมต้องทรงตั้งอยู่ในท่านองคคองธรรมและทรงศึกษาธรรม และประเพณีอันมีปรากฏอยู่ในนิทานนี้ด้วยความเคารพ ทั้งเป็นที่รู้สึกกันอยู่ก็ว่าเป็นเรื่องอันเหมาะแก่พิธีอันสำคัญ เช่น พิธีราชสูยะ การพิธีราชสูยะนั้น ท่านบัณฑิตทั้งหลายในมัธยมประเทศ ได้กึกจึกให้มีขึ้นเพื่อให้เกิดมีความสงบและระงับความแตกร้างในมัธยมประเทศนั้น จึงให้มีพิธีกรรมและบวงสรวงมีกำหนดปีหนึ่ง เรื่องพระศุนทเศปนี้เป็นที่นิยมกันว่าผู้ใดได้ฟังแล้วเป็นสวัสดิคิมงคลยิ่ง (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระศุนทเศป, หน้า ๑ - ๘).

พระเจ้าหริศจันทรก็ทรงผัดผ่อนเรื่อยมา ด้วยพระมหากษัตริย์คุณ พระวรุณทรงยินยอม
ในข้ออ้างต่าง ๆ ของพระเจ้าหริศจันทร ทั้งที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัวทรงแปลไว้ในหนังสือพระศุภเทศปตอนหนึ่ง^๑ ว่า

พระวรุณจึงตรัสแก่พระเจ้าหริศจันทรว่า

บัดนี้พระโอรสก็โตมาบังเกิดแก่ท่านแล้ว ท่านจงนำเขามาบูชาญัตถ์ให้
แก่เราเถิด

พระเจ้าหริศจันทรทูลตอบว่า

อันสัตว์ที่ควรบูชาญัตถ์ไซ้ ย่อมมีอายุเกิน ๑๐ วันแล้ว ขอให้บุตรชามีอายุ
เท่านั้นก่อน ข้าจึงจะนำมาบูชาญัตถ์ถวาย
ครั้นโรหิตกุมารมีชนมายุเกิน ๑๐ วันแล้ว

พระวรุณจึงตรัสว่า

บัดนี้พระกุมารมีชนมายุเกิน ๑๐ วันแล้ว ท่านจงนำมาบูชาญัตถ์เถิด

พระเจ้าหริศจันทรก็ทูลตอบว่า

อันสัตว์ที่ควรบูชาญัตถ์ไซ้ ย่อมต้องมีฟันขึ้นแล้ว ขอให้บุตรข้าฟันขึ้นเสียก่อน
ข้าจึงจะนำมาบูชาญัตถ์ถวาย
ครั้นพระหนตแห่งพระกุมารขึ้นแล้ว

พระวรุณจึงตรัสแก่พระเจ้าหริศจันทรว่า

บัดนี้ฟันแห่งพระกุมารก็ขึ้นแล้ว ท่านจงนำมาบูชาญัตถ์เถิด

^๑พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระศุภเทศป (พระนคร :
องค์การคาคูสุสภา, ๒๕๐๘), หน้า ๑๒ - ๑๓.

พระราชาริบัติจึงพูดตอบว่า

อันสัตว์ที่ควรบูชาด้วยไชร์ ย่อมต้องรอให้พินน้ำนมหัทแล้ว ขอให้พินน้ำนม
แห่งบุตรข้าหัทเสียก่อน ข้าจึงจะนำมาบูชาด้วย
ครั้นพระทนต์น้ำนมแห่งพระกุมารร่วงแล้ว

ท้าวเทวราชจึงตรัสว่า

บัดนี้พินแห่งพระกุมารก็ร่วงแล้ว ท่านจงนำมาบูชาด้วยเถิด

พระมหากษัตริย์จึงพูดตอบว่า

อันสัตว์ที่ควรบูชาด้วยไชร์ ย่อมต้องให้พินขึ้นอีกครั้งหนึ่งก่อนแล้ว ขอให้
พินแห่งบุตรข้าขึ้นอีกครั้งหนึ่งก่อน ข้าจึงจะนำมาบูชาด้วย
ครั้นพระทนต์แห่งพระกุมารขึ้นอีกครั้งหนึ่งแล้ว

พระवरุณจึงตรัสว่า

พินพระกุมารก็ไ้ขึ้นอีกครั้งหนึ่งแล้ว ท่านจงนำมาบูชาด้วยเถิด

พระนฤปก็จึงพูดตอบว่า

อันชายชาติกษัตริย์ไชร์ จะควรบูชาด้วยไค้ก็ต่อเมื่อได้รับมอบเกราะ
และศาสตราวุธครบสรรพแล้ว ขอให้บุตรข้าได้รับเกราะและศาสตราวุธ
ครบสรรพก่อน ข้าจึงจะนำมาบูชาด้วย
ครั้นถึงกาลอันสมควร พระกุมารไ้ทรงรับเกราะและศาสตราวุธพร้อม
สรรพแล้ว

พระवरุณจึงตรัสว่า

พระกุมารก็ได้รับเกราะและศาสตราวุธพร้อมสรรพแล้ว ท่านจงนำมา
บูชาด้วยเถิด

พระราชาริบัติก็จึงพูดตอบว่า

แล้วแต่พระองค์จะไปรด

เมื่อพระเจ้าทริศจันทรตรัสกับโอรสว่า บิดาจะตองนำเจ้าไปบูชาฤๅษีถวาย
พระวรุณ แต่พระโอรสหาได้ทรงยินยอมไม่ พระองค์จึงฉวยธนูศรแล้วรีบหลบทหนีเข้า
สู่ป่า

ขณะนั้นพระวรุณก็บังคาลให้พระเจ้าทริศจันทรมีอาการประชวร เป็นโรคมาน
จะเห็นได้ว่าพระวรุณทรงตั้งมั่นอยู่ในสัจวาจายิ่งนัก เมื่อพระเจ้าทริศจันทร
ไม่ยอมปฏิบัติตามสัญญา พระองค์จึงลงโทษทัณฑ์ให้พระเจ้าทริศจันทรประชวรด้วย
โรคมาน หลังจากที่ไ้ทรงผ่นปรนจนถึงที่สุด

เมื่อพระโรหิตกุมารได้ทองเที้ยวในป่าจนสิ้นปีที่ ๖ จึงซื้อสุนทเสปด้วยโค
ร้อยตัวจากฤๅษีชื่อชครภูเสายวัสสูเป็นบิดา แล้วทรงพาสุนทเสปกลับคืนสู่พระนคร

พระเจ้าทริศจันทรจึงเสด็จไปเฝ้าพระวรุณ และทูลว่าพระองค์นำพราหมณ์
หนุ่มผู้นี้มาบูชาฤๅษีถวาย

พระวรุณตรัสตอบว่า

ก็แล้ว ท่านจงทำเช่นนั้นเถิด เพราะวาพราหมณ์ยอมมีค่ากว่ากษัตริย์
แล้วพระวรุณตรัสอธิบายพิธีราชสูยะ^๑ แต่พระเจ้าทริศจันทร และเมื่อ
ถึงวันอภิเษกเจนีให้ให้นามนุชย์มาบูชาฤๅษี^๒

^๑บางที่ก็เรียกว่า พิธีวรุณสูยะ.

^๒การบูชาฤๅษีนั้นตามปกติก็ใช้สัตว์ แต่นี่จะให้วิเศษจึงใช้คนแทนและเป็นการ
ไ้ขบขันด้วย.

ครั้นถึงเวลาขุนชายัญ สุนทเศปโกสวคสร เสริญถวายต่อทวยเทพทั้งหลาย
อาทิ พระอัคนี พระสวิตถุ พระอินทร์ พระวิศเวเทวาททั้งหลาย พระอุษา
และยังโกสวคสร เสริญสตุคีพระวรุณผู้มีเมตตภาพระทานโอรสแก่พระเจ้าหริศจันทร์
ดั่งที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลในหนังสือพระสุนทเศป^๑ ว่า

- (๑) ข้าแต่พระวรุณเทวราช แม้แต่สกุลชาติอันบินไปในอากาศก็มีได้มีกำลังและความสามารถเสมอควยพระองค์ และจะหนพระพิโรธแห่งพระองค์มิไคเลย หึ่งนำหึ่งหลายอันไหลอยู่ไม่มีที่สุกก็คี่ ลมหึ่งหลายก็คี่ จะมีความรวดเร็วเกินกวาพระองคืนี้มีไคเลย
- (๒) พระวรุณเทวราชผู้ทรงมเทศร์ศักดิ์ ผู้สถิตอยู่ในฟากฟ้าอันหาที่สุคมีไค พระองคืผู้ทรงกำจุนไวซึ่งกองแสงสว่างอันมีรัศมีส่องลงมาและมีฐานอยู่เบื้องบน ขอรัศมีเหล่านั้นจงมารวมอยู่ในข้าหึ่งหลาย เพื่อเป็นบ่อเกิดแห่งชีวิต
- (๓) พระวรุณเทวราชไซร พระองคืไคขยายมรรคาแห่งดวงตะวันเพื่อโคจรไปมาทุก ๆ วัน เป็นมรรคาขามไปในอากาศอันปรวศจากมรรคา ขอพระองคืจงเป็นผู้ชำระแปกวงผู้ที่เป็นสัตุรแกดวงจิตคแห่งชาหึ่งหลาย
- (๔) ข้าแต่เทวราช พระองคืไซรยอมมีโอสถหึ่งรอยและหึ่งพัน ขอพระบารมีแห่งพระองคืจงคุมเกรงรักษาชาหึ่งหลาย ขอจงทรงจำกัถนิรฤคิผู้เป็นปัจจามิตรให้ทางไกลชาพระองคื และขอจงทรงบันดาลให้ชาหึ่งหลายรอดพ้นจากปวงบาปกรรม อันชาพระองคืไคกระทำมาแล้ว
- (๕) บรรคาคาฤกษ์หึ่งหลายที่ในนภากาศ อันมาปรวคอยู่ในราตรีและเลื่อนไปอยู่ ณ แห่งอื่นในเวลากลางวันนั้นไซร ก็เป็นไปโดยอานุภาพอันเลิศลนแห่งพระวรุณ หึ่งดวงเคื้อนไซรก็ส่องสว่างในราตรีกาลเพราะพระองคื^๒

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐ - ๒๖.

^๒ ฤภาคผนวก.

จนในที่สุดพระวรุณประทานอภัยโทษให้และเครื่องพันธนาการก็หลุดออกจาก
 ศุนหเศป ส่วนพระเจ้าหริศจันทร์ก็หายประชวรโรคมาน เพราะพระองค์ได้ปฏิบัติ
 ตามคำสั่งแล้ว

จากตัวอย่างเรื่องพระศุนหเศปนี้ จะเห็นได้ว่า แม้พระเจ้าหริศจันทร์จะเป็น
 กษัตริย์ หากมิได้ปฏิบัติเคร่งครัดตามสัจวาจาแล้ว พระวรุณก็หาได้ละเว้นลงโทษไม่
 คอ เมื่อพระเจ้าหริศจันทร์ประกอบพิธีบูชาญูเสร็จแล้วจึงทรงยกโทษให้พระเจ้าหริศจันทร์

ตัวอย่างของการประพฤตินิคมประเวณีซึ่งถือว่าเป็นบาปอย่างหนึ่ง เป็นที่ทราบ
 แล้วว่า กฎแห่งศีลธรรมอันมีพระวรุณพิทักษ์รักษาอยู่นั้น เป็นกฎที่ตายตัวและเคร่งครัด
 แม้ผู้ที่เป็นเทพจะฝ่าฝืนหาได้ไม่ ดังเช่นบทสวดฤคเวทที่มีชื่อเสียงบทหนึ่งกล่าวถึง ยม
 น้องสาวของยม โคชักชวนพี่ชายให้ร่วมรักกับนาง โดยอ้างเหตุผลว่าเพื่อที่จะสืบเผ่า
 พันธุ์ของมนุษย์ แต่ยมได้ปฏิเสธและหาได้ยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามคำขอร้องของนาง
 ไม่

จะเห็นได้ว่า ยมเองก็มีความเกรงกลัวต่อการประพฤตินิคมประเวณีและมีอาจ
 จะละเมิดกฎแห่งฤคของพระวรุณได้

นอกจากนี้หญิงโคก็ทำตามหากประพฤตินิคมชู้สาว หญิงนั้นจะต้องประกอบพิธี
 วรุณประชาส^๒ เพื่อชำระล้างบาปอันเป็นมลทิน พิธีนี้กระทำในคืนที่ ๒ ของระยะ
 การบูชาดวงสว่างสี่เดือน ในวันแรกจะมีการถวายข้าวคั่วกับไฟทักษิณ^๓ ซึ่งใช้สำหรับ

^๑RV. X. 10.

^๒SBr. II. 5.2.20.

^๓ไฟในพิธีบูชา.

พิธีกรรมที่อาถรรพณ์ทั้งปวง มีชูบข้าวสาลีสำหรับบุคคลในครอบครัวคนละ ๑ จาน และแถมอีก ๑ จาน ซึ่งคงจะเผื่อสำหรับลูกที่ยังไม่เกิด พร่าหมณฺ์ประกอบพิธีจะถามภรรยาของผู้ดวายเป็นใครเป็นซู้รักของนางบ้าง นางจะต้องเอ่ยชื่อซู้รักหรืออย่างน้อยก็แจ้งว่ามีกี่คน ควบคู่การชูจำนวนตนหญ้าเท่ากับจำนวนซู้รัก การกระทำดังกล่าวนี้ เป็นการชำระมลทินแก่นางโดยสิ้นเชิง หากนางไม่ยอมบอกตามตรงก็จะเกิดผลร้ายแก่ชายชู้ จากนั้นนางก็ถูกนำไปยังไฟหักษิณ แล้วถวายอาหารพร้อมกับกล่าวว่า

"บาปใดที่เรากระทำในหมู่บ้านนี้ก็ดี ในป่าก็ดี ในหมู่มนุษย์ก็ดี และในตัวเราเองก็ดี บาปนั้นเราขอปลดออกด้วยการบูชาดวงสว่าง ณ ที่นี่" เสร็จแล้วก็ถวายเครื่องสังเวद्यแก่พระวรุณ โดยวิงวอนให้พระองค์ไว้ชีวิตผู้ดวายเป็น และให้พระองค์หายพิโรธเมื่อนางไต่สารภาพบาปแล้ว พระวรุณก็จะประทานอภัยโทษให้แก่นางด้วยเมตตาจิต

๓. ในฐานะจอมกษัตริย์ผู้มีอำนาจอันมหัศจรรย์

วรรณคดีพระเวททุกคัมภีร์กล่าวถึงพระวรุณในฐานะกษัตริย์^๑ ไว้แจ่มชัดยิ่งกว่าเทพองค์ใด พระองค์เป็นกษัตริย์แห่งสรรพสิ่งทั้งมวล^๒ หวยเทพ มวลมนุษย์^๓

^๑ rājā varuṇah

RV. I. 24.7, 8; IV. 1.2; V. 40.7; VII. 64.1; X. 103.9; X. 173.5.

IV. III. 33.

SV. III. 7.2.

AV. I. 33.2; III. 3.3; V. 19.10; VI. 88.2; X. 6.15; XI. 6.2;

XII. 3.9; XV. 2.3; XVI. 8.26; XVIII. 1.33; XIX. 20.1.

^๒ RV. X. 132.4.

^๓ RV. II. 27.10.

Tvam viśvesāṃ varuṇa asi rājā ye ca devāḥ asura ye ca maritāḥ /

จักรวาล^๑ และสิ่งที่ดำรงอยู่ทั้งหลาย^๒ เป็นสัมภรา^๓ (สมภรา แปลว่า ผู้ปกครองแห่งจักรวาล) มีพลังอำนาจมหิมาและปราศเปรี้ยววงไวอย่างยิ่งยวด แม้แต่นกทั้งหลายก็คือน้ำตกก็คือน้ำไหลปราศเปรี้ยววงไวเท่าเทียมพระองค์ไม่^๔ อานุภาพของพระองค์เป็นที่หว่ากหวั่นของศัตรู และได้รับสมญาว่าผู้ทำลายล้างศัตรู (วิศาคส)^๕ และ สวรรา^๖ (สรวรา แปลว่า ผู้ปกครองอิสระ) อีกด้วย

นอกจากนี้พระองค์ยังเป็นจอมกษัตริย์แห่งแคว้นต่าง ๆ^๗ เมื่อมีการอุทิศตนต่อกษัตริย์ก็ถือว่าเป็นการอุทิศตนต่อพระวรุณด้วย^๘ กษัตริย์ทั้งหลายที่ปรารถนาพละนาภาพจะประกอบพิธีราชสูยะอันเป็นพิธีที่พระวรุณ^๙ เคยประกอบมาแล้ว เมื่อพระวรุณ

^๑RV. V. 85.3.

visvasya bhuvanasya.

^๒RV. VII. 87.6.

sato asya.

^๓RV. I. 25.10; II. 28.6; V. 85.1; VI. 68.9; VIII. 42.1.

^๔RV. I. 24.8.

^๕RV. I. 2.7.

^๖RV. II. 28.1.

^๗RV. VII. 34.11. rājā rāstrānām

^๘TS. V. 6.2.

^๙SBr. V. 4.3.1.

ประกอบพิธีนี้แล้วก็ได้เป็นจอมกษัตริย์แห่งทวยเทพ^๑ ม้าอันเป็นสัตบุรุษลักษณะของความ
ยิ่งใหญ่เรื่องอำนาจที่กษัตริย์ทั้งหลายใช้ในพิธีราชสูยะนี้ ก็จะถูกนำมาบูชาด้วยเพื่อ
สังเวยพระวรุณด้วย^๒

ยิ่งกว่านั้นพระวรุณยังได้รับสมญาว่า อสุระ^๓ กล่าวคือ มีอำนาจอันมหัศจรรย์
ยิ่ง เป็นเทพผู้เป็นใหญ่ในหมู่เทพทั้งหลาย^๔ ทรงครอบครองอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ลึกลับ
ที่เรียกว่า มายา^๕ (māyā) ด้วยอำนาจอันลึกลับนี้เองพระองค์สามารถบันดาลทุกสิ่ง
ทุกอย่างได้ อาทิ วัคโลกโคลายควงอาทิตย์^๖ และส่งรุ่งอรุณมาให้มนุษย์^๗ ผนตกได้ก็
ด้วยอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ของอสุระ^๘

^๑ SBr. II. 196.

^๒ SBr. VI. 2.15; VII. 5.2.18.

^๓ RV. I. 24.14; II. 27.10; V. 85.5, 6; VIII. 42.1.
ความหมายเดิมหมายถึง "พระผู้เป็นเจ้า" ต่อมาหมายถึง "อมนุษย์"

^๔ RV. VII. 65.2.

^๕ RV. VI. 48.14; VII. 28.4; X. 99.10, 147.5.

ความหมายดั้งเดิมว่า "อำนาจหรือสิ่งที่สร้างขึ้นมาจากอำนาจพิเศษ"

^๖ ต่อมาหมายถึงทักษะในการโกงและความชั่ว.

^๗ RV. V. 85.5.

^๘ RV. III. 61.7.

^๘ RV. V. 63.3, 7.

๔. ในฐานะเทพผู้ทรงไว้ซึ่งความรู้อันไม่มีขอบเขตจำกัด พระวรุณมีพระปรีชาญาณหยั่งรู้แม้กระทั่งวิถีทางของนกที่บินไปในท้องฟ้า ทางเดินของเรือในมหาสมุทร ทิศทางของกระแสลมที่พัด ล่วงรู้การกระทำที่เป็นไปแล้วและที่กำลังจะเป็นไป^๑ และหยั่งรู้ถึงความจริงและความเท็จของมนุษย์^๒ ทรงสอนฤๅษีผู้รู้อย่างลึกซึ้ง^๓ แต่ความลับของพระองค์มิได้แพร่กระจายแก่คนใจเขลาเบาปัญญาเลย

บทสวดอถรรพเวทกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า เมื่อบุคคลใดคิดจะกระทำในสิ่งที่ผิดพระองค์ทรงทราบหมด^๔ ผู้ที่ยืนอยู่ก็ เดินอยู่ก็ ค่อย ๆ แอบย่องเข้าไป

^๑RV. I. 25.7, 9, 11.

Veda yo vinām padam antarikṣeṇa patatām /

veda nāveḥ samudriyaḥ / 7 /

Veda vātasya rarttanim uror ṛṣvasya brhataḥ / 9 /

Yo visvāni adbhutā cikivān abhi pasyati /

kṛtāni yā ca kartvā // 11 //

^๒RV. VII. 49.3.

Yāsam rājā varuṇo yāti madhye satyānrte avapaśyan

janānām

^๓RV. VII. 87.4.

Uvāca me varuṇo medhirāya triḥ sapta nāmā aghnyā

bibhartti

^๔AV. IV. 16.1.

...yaḥ stāyan manyate caran sarvaṃ devāḥ idam viduḥ /

ในบ้านของผู้หนึ่งก็ หรือชุมนุมอยู่ในที่ใด ๆ หรือบุคคลสองคนที่ยังร่วมกันคิดอุบายวาง
แผนอุบาย พระวรุณก็ทรงทราบราวกับว่าพระองค์เป็นบุคคลที่สามอยู่ ณ ที่นั้น^๑ ด้วย
และยังล่วงรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในโลก ในสวรรค์ และที่อยู่ถัดไป แม้กระทั่งจำนวน
ครั้งที่มนุษย์กระพริบตา พระองค์ก็ทราบและควบคุมสรรพสิ่งทั้งหลายดุจนักการพนัน
ผู้ที่จะทอดศอกให้ออกอย่างไรก็ยอมไถ่ละนั้น^๒

ศาสตราจารย์ รอท^๓ ได้กล่าวถึงของบทสวดคอดรรพเวทข้างต้นนี้ว่า
"ไม่มีทศกโลกในวรรณคดีพระเวทที่จะแสดงพระปัญญาของเทพเจ้าไว้ด้วยถ้อยคำที่
เร้าใจเช่นนี้..."

^๑ AV. IV. 16.2.

Yas tiṣṭhati carati yas ca rancati yo nilāyam carati
yah pratankam /

dvāu sannīṣadya yad mantrayete rājā tad veda varuṇas
trtīyah /

^๒ AV. IV. 16.5.

Sarvam tad rāja varuṇo vi caṣṭe yad antarā rodasī
yat parastāt /

sankhyātāḥ asya nimīṣo janānām akṣān iva svaghnī ni
minoti tani /

^๓ Maurice Winternitz, A History of Indian Literature,
(2nd ed., Delhi : Oriental Books Reprint Corporation, 1972),
p. 145. อ้างจาก Abhandlung über den Atharvaveds, Tübingen
1856, pp. 29 f.

๕. ในฐานะเทพแห่งแสงสว่าง^๑ ประจำสรวงสวรรค์ พระวรุณเป็นเทพ
หัวหน้าในคณะเทพอาทิตย์อันหมายถึงโอรสแห่งพระอาทิตย์^๒ ซึ่งได้แก่

๑. วรุณะ	๒. มิถุระ	๓. อรรมัน (อรรมน)
๔. ภตะ	๕. อังสะ	๖. อินทระ
๗. ธาตฤ	๘. สุริยะ หรือ มารตามตะ	

เทพแห่งแสงสว่างเหล่านี้ผู้ใดจะละเมิดมิได้ มีความเป็นอมตะและ
หาได้เป็นแสงที่สองไปถึงจักรวาลหรือแสงของดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว
และรุ่งอรุณไม่ หากเป็นแสงโชติช่วงที่ดำรงอยู่ชั่ววันคืน^๓

๖. ในฐานะเทพปกครองในยามราตรี^๔ วรรณคดียุคเวทตอนหนึ่ง ได้
กล่าวถึงพระวรุณว่า "พระองค์เป็นเทพผู้สูงเกิน ผู้โอบอุ้มราตรี ผู้ให้กำเนิดวันและ
ทุกสิ่งสรรพอย่างสมบูรณ์ถวายพระบัญชาของพระองค์"^๕ และกล่าวไว้อีกตอนหนึ่งว่า
"พระวรุณประธานที่พิทักษ์แก่มนุษย์ทั่วโลกทั้งหลายหลังดวงอาทิตย์ตก เพราะพระองค์
เป็นผู้ปกครองยามราตรี"^๖

^๑ RV. I. 23.5.

^๒ ฤวิทยานิพนธ์, หน้า ๒๐.

^๓ ฤวิทยานิพนธ์, หน้า ๓๗.

^๔ RV. VIII. 43.3.

^๕ RV. VIII. 41.3.

^๖ RV. II. 38.8.

ตายนะอรรถกถาจารย์ทางพระเวทย์ยังกล่าวอีกว่า "ดวงอาทิตย์
ยามเย็นก็คือพระวรุณ การจากไปของพระองค์ก่อให้เกิดกลางคืน"^๑

๗. ในฐานะเทพเจ้าแห่งฝน^๒ และน้ำ^๓

ชาวอารยันสมัยพระเวทย์มีความเชื่อว่าสวรรค์อันสูงสุดอันเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์
สำหรับพระวรุณนั้น คือต้นกำเนิดของสายน้ำ ซึ่งพระองค์ส่งมายังโลก^๔ บทสวดฤคเวท
กล่าวถึงผู้สักการะมีก้อนวอนพระองค์อยู่เสมอดังนี้ "ขอจงประทานอาหารและฝน
ให้หลั่งลงมาจากฟากฟ้ากายเด็ก"^๕ เมื่อพระองค์สดับคำอ้อนวอนดังนี้แล้วก็ให้ลมฝน
แผ่กระจายไปทั่วทุกเขตแดน^๖ ท้องฟ้าก็คี่ พื้นดินก็คี่ โลกก็คี่ ต่างก็ชุ่มชื้นไปทั่ว และ
พระองค์ก็ห่อหุ้มภูเขาด้วยเมฆฝน^๗ มนุษย์ที่พระองค์รักใคร่จะประทานฝนอันหวานชื่น

^๑RV. VII. 87.1.

^๒ในฤคเวทมีบทสวดขอฝนจากพระวรุณ ๑ สุกตะ (RV. V. 62.)

^๓AV. V. 24.4 - 5.

varuno'pām adhipatih / mitrāvarunāu vr̥styāḥ adhipatī

^๔RV. VII. 25.5., VII. 64.2.

^๕RV. VII. 64.2.

ilām no mitrāvarunā uta vr̥stim eva divaḥ invatam

jīradānū /

^๖RV. V. 63.5.

^๗RV. V. 85.4.

จากสวรรค์แก่เขา^๑ และทำให้พิชิตหิ้งอุกงาม^๒ นอกจากนี้ผ่านแล้วพระองค์ยัง
ประทานน้ำนมลงมาจากสวรรค์อีกด้วย^๓ คัมภีร์อถรรพเวทยังกล่าวว่าพระองค์เป็น
พระบิดาที่ศักดิ์สิทธิ์ประทานฝนลงมา^๔

ในส่วนที่พระองค์เป็นเจ้าของน้ำ (ในที่นี้หมายถึงน้ำในสรวงสวรรค์) นั้น
ในคัมภีร์ฤคเวทมีข้อความหลายแห่งขนานนามพระองค์ว่า สินธุปตี^๕ บ้าง ชลาภิมานี
เทวะ (jalābhimānī devah แปลว่า เทพผู้ปกครองน่านน้ำ)^๖ บ้าง และ
ทะเลลึกลับ (samudro epīcyah)^๗ พระองค์มีอำนาจสามารถบันดาลให้น้ำไหล
และไหลอย่างไม่ขาดสายตามประกาศิตของพระองค์^๘

^๑ RV. V. 63.1.

^๒ RV. V. 85.3.

^๓ RV. V. 63.5.

^๔ AV. IV. 15.12.

Apo niṣincann asuraḥ pitā naḥ svasantu gargarāḥ
apām varuṇa /

^๕ RV. VII. 64.2.

Ā rājānā mahah ṛtasya gopā sindhupatiḥ kṣatriyā
yātam arvāk /

^๖ RV. I. 161.14; VIII. 58.12.

^๗ RV. VIII. 41.8.

^๘ RV. II. 28.4.

Pra sīm ādityo asṛjad vidhartta ṛtaṃ sindhave
varuṇasya yanti

ยิ่งกว่านั้นแม่น้ำทั้งเจ็ด^๑ ยังไหลลงสู่คอของพระองค์จุไหลลงสู่ห้วงเหวลึก^๒
 และแม่น้ำที่ไหลลงสู่ห้วงมหรณพมีวันเต็มก็กวบอำนาจอันมหัศจรรย์ยิ่งของพระองค์^๓
 การที่พระวรุณทรงเกี่ยวของกับน้ำ ผู้วิจัยก็เห็นว่า อาจจะนำไปสู่

^๑ศาสตราจารย์ แมกซ์ มึลเลอร์ กล่าวไว้มี Indus และแม่น้ำทั้งห้า
 ของปัญจาบ ได้แก่ วิตศา อสิกนี ปรุชณี วิปาสี สุทัทรี และ Lassen กับ
 Ludwig เพิ่ม ฤกา.

^๒RV. VIII. 58.12.

Sudevo asi varuṇa yasya te sapta sindhavaḥ /
 anukṣaranti kākudam sūrmyam suṣirām iva //

^๓RV. V. 85.6.

imām u nu kavitamasya māyām mahim devasya nakir
 ādadhārṣa /

ekam yad udnē na prinanti enir āsincantir avanayah
 samudram.

AV. X. 92.9.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะและหน้าที่อันมีกล่าวไว้อย่างละเอียดในวรรณคดียุคหลังต่อไป

๕. ในฐานะเทพผู้อภิบาลทิศตะวันตก^๒ คัมภีร์อถรรพเวทกล่าวถึงพระวรุณไว้อีกตำแหน่งหนึ่งว่า พระองค์เป็นผู้คุ้มครองภาคทิศตะวันตก แนวคิดดังกล่าวนี้อาจจะเป็นแนวทางนำไปสู่เรื่องที่ปรากฏในวรรณคดีกาพย์และปราณะ

ศาสตราจารย์ รช ใคอธิบายถึงกระบวนการที่พระวรุณกลายเป็นเทพแห่งทะเลว่า "บทสวดในพระเวทโตกล่าวถึงพัฒนาการนี้ไว้เรียบร้อยแล้ว ดังบทสวดบทหนึ่งกล่าวว่า พระวรุณมีส่วนเกี่ยวข้องกับคลื่นในทะเลจ เช่นพระมรุคและพระวาญุเกี่ยวข้องกับท้องฟ้าและบรรยากาศ พระอัคนีเกี่ยวข้องกับโลก (RV. I. 161.14) และอีกบทหนึ่งกล่าวว่า แม่น้ำทั้งหลายหลังไหลไปสู่พระองค์ (RV. VIII. 58.12) เราทราบว่าพระวรุณเป็นเทพผู้โอบอุ้มคุ้มครองโลก และแม่น้ำไหลไปสู่ที่สิ้นสุดของโลกและไปสู่ทะเล ทำให้คิดได้ว่ามีทะเลอยู่เป็นแหล่งสุดท้ายที่หุ้มโลกอยู่ ก็เป็นแนวทางให้พระวรุณเกี่ยวข้องกับทะเลนั่นเอง อีกลักษณะหนึ่งของการเกี่ยวพันกันระหว่างสวรรค์และทะเล กล่าวคือ สิ่งที่หุ้มโลกที่แข็งแรงของเราอยู่เช่นน้ำและบรรยากาศมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่กันและกัน ในการเคลื่อนไหวของทั้งสอง ในคุณสมบัติของทั้งสอง และทั้งสองสิ่งนั้นแทนที่กันได้ ความกว้างลึกของทั้งทะเลและบรรยากาศนั้นเราไม่สามารถทราบได้" (J. Muir, Original Sanskrit Texts, V : 75 อ้างจาก The Journal of the German Oriental Society, October 1851 , VI : 73).

^๒ AV. X. 8.38; XII. 3.9.

๕. พระวรุณเป็นเทพที่ได้รับการกล่าวถึงอยู่เป็นนิจในพิธีกรรมต่าง ๆ และบรรดาผู้ที่สวดสรรเสริญต่อพระองค์ จะอ้อนวอนขอให้พระองค์ประทานอาหาร^๑ มีชีวิตอันยาวนานถึงร้อยปี^๒ มีโรคทรัพย์^๓ มีสัตว์เลี้ยง^๔ และขอให้พระองค์ช่วยคุ้มครอง^๕ และขจัดมอภยันตราย^๖

บทบาทของพระวรุณสมัยทศกัณฐ์และปูราณะ

สมัยทศกัณฐ์และปูราณะนั้นชาวอารยันมีคติความเคารพนับถือในเทพเจ้าสูงสุด ๓ องค์ คือ พระพรหม พระวิษณุ และพระศิวะอย่างเดียวกัน เทพเจ้าที่เคยมีพลังอำนาจเหนือกว่าเทพทั้ง ๓ องค์ เมื่อครั้งสมัยพระเวทกลับต้องอยู่ในฐานะรองลงมา อาทิ พระอินทร์ พระอัคนี พระมิถระ รวมทั้งพระวรุณด้วย กล่าวคือ พระวรุณเคยเป็นจอมเทพที่มีมหิทธานุภาพครอบครองจักรวาลครั้งสมัยพระเวท ก็กลับลดฐานะลงมาเหลือเพียงเป็นเทพแห่งน้ำและโลกบาลประจำทิศตะวันตกเท่านั้น

การที่พระวรุณดำรงตำแหน่งเทพแห่งน้ำนั้น มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากสมัยพระเวทพระองค์เป็นเทพผู้มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับธาตุน้ำ กล่าวคือ เป็นโอรส

^๑ RV. I. 186.3.

^๒ RV. II. 27.10.

^๓ RV. II. 27.17.

^๔ RV. II. 28.2.

^๕ RV. II. 28.10.

^๖ RV. II. 28.6.

ของน้ำ^๑ ทั้งชายา^๒ และโอรส^๓ ก็ยังเป็นน้ำ วรรณคดีพระเวททุกคัมภีร์กล่าวตรงกัน
ว่า พระองค์ประทับอยู่ในน้ำจุโสมะอยู่ในป่า^๔ และมีที่ประทับเป็นสี่ทอง^๕ สถิตอยู่ใน
ในน้ำเพื่อเฝ้าดูความจริงและความเท็จของมนุษย์^๖ และกล่าวไว้อีกว่า มหาสมุทร
ทั้งสองทั้งบนโลกและในนภากาศเป็นพระนาถีของพระองค์^๗

ยิ่งกว่านั้นพระองค์ยังเป็นเทพแห่งฝน^๘ และมีบางตอนกล่าวว่าพระองค์เป็น
เจ้าแห่งน้ำ^๙ แต่ไม่มีตอนใดที่ระบุว่า พระองค์ได้รับการสถาปนาจากเทพผู้มีศักดิ์กานุกาพ

^๑ VS. X. 7.

^๒ VS. V. 4.1.

^๓ SB_r. XII. 9.2.4.

^๔ RV. IX. 90.2

YV. VI. 4.6.

SV. II. 4.6; VI. 11.1.

AV. III. 3.3.

^๕ AV. VII. 83.1.

^๖ RV. VII. 49.3.

^๗ AV. IV. 16.3.

^๘ ฤวิทยานิพนธ์, หน้า ๑๖๗.

^๙ RV. I. 161.14; VIII. 58.12.

AV. V. 24.4.

TS. VI. 4.3.3.

องค์ใด ดังเช่นที่มีกล่าวในวรรณคดีสมัยกาพย์และปฐาณะ

จากสายสัมพันธ์อย่างแนบแน่นที่พระองค์มีต่อชาตุน้ำนี้เอง วรรณคดีสมัยกาพย์และปฐาณะจึงกล่าวว่า พระวิष्ณุ พระอินทร์ และทวยเทพ ได้สถาปนาพระองค์เป็นเจ้าแห่งน้ำ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

มหาภารตะ สานคิบรรพ บทที่ ๒๐๗ กล่าวว่า พระวิष्ณุแต่งตั้งให้พระวรุณเป็นเจ้าแห่งน้ำ และปกครองสัตว์น้ำทั้งปวง^๑

หนังสือหริวงศ^๒ วิष्ณุปฐาณะ^๓ และอัคนิปฐาณะ^๔ มีรายละเอียดมากขึ้น และกล่าวตรงกันว่า เมื่อพระหริสถาปนาพระปฤถุ (ปฤถุ)^๕ เป็นกษัตริย์ปกครองพื้นพิภพแล้ว ยังได้ทรงแต่งตั้งพระวรุณเป็นเจ้าแห่งน้ำ พระอินทร์เป็นเจ้าแห่งทวยเทพ... ช้างไอรวัตเป็นพญาช้าง กรุทเป็นพญานก ม้าอุจโจศรว เป็นพญาม้า วาสูกิเป็นพญานาค...

^๑ MBh. R. XII. 207.36.

^๒ H. 4.3. p. 20.

^๓ H.H. Wilson, trans., The Vishnu Purāna, Ch. 22,

IV : 85.

^๔ Manmatha Nath Dutt Shastri, trans., The Agni Purānam,

Ch. 22. 19 - 28. p. 88.

^๕ ไอรตของพระเวณะ.

มหากาโรตตะอุทโยคบรรพ บทที่ ๑๖ กล่าวว่า พระอินทร์มอบตำแหน่งให้ พระวรุณเป็นเทพผู้มีอำนาจเหนืออนันน้ำทั้งหลาย

นอกจากพระวรุณจะได้รับมอบหมายหน้าที่จากเทพผู้มีศักดิ์กาณภาพตั้งกล่าวข้างต้นแล้ว พระวรุณยังได้รับเทวมลเป็นเอกฉันทให้ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าแห่งน้ำทั้งปวง ณ ทาน้ำที่มีชื่อเสียง คือ ไตรสยะ^๑ ดังปรากฏในมหากาโรตตะอุทโยคบรรพ บทที่ ๔๗ ว่า

ในกถยุค เทพทั้งหลายได้พากันไปเฝ้าพระวรุณ และกล่าวด้วยถ้อยคำเป็นอุปมาเพื่อให้เห็นความสำคัญของพระองค์ว่า

"พระศกฺกระ (พระอินทร์) ผู้เป็นเจ้าแห่งทวยเทพทรงปกป้องเหล่าข้าทั้งผอง ไทพนจากภยันตรายทั้งปวง กุศลพระองค์ผู้เป็นเจ้าแห่งแม่น้ำทั้งมวล ทรงคุ้มครองมหาสมุทรแห่งนี้ และประทับในมหาสมุทรอันเป็นที่อยู่ของมัจจุรทั้งหลาย และพระองค์จะมีการขึ้นลง (น้ำขึ้นน้ำลง) เช่นเดียวกับข้างขึ้นข้างแรมของพระจันทร์"^๒

^๑ เป็นทาน้ำที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากครั้งอดีต ดังเช่นพระวรุณได้รับการสถาปนาเป็นเจ้าแห่งน้ำ และพระวิษณุทรงยกย่องสรรเสริญทาน้ำแห่งนี้ และทรงสัมผัสน้ำ ยังผลให้พระองค์ทรงมีความสุขมีพลังใจอย่างยิ่ง นอกจากนี้พระรามได้สร้างน้ำที่หานี้ด้วย พร้อมทั้งประกอบพิธีบูชาบวงสรวงพระสกันทะ (สกันทุ) โอรสพระอัคนี มี ๖ พักตร์ ๑๒ กรรณ หลายเนตร ๑ กัณฐ์ ๑ พระนาภี.

^๒ MBh. R. IX. 47.7.

พระวรุณจึงตรัสตอบเทวดาทิ้งหลายว่า "ขอจงเป็นเช่นนั้นเถิด"^๑

เมื่อเทพทั้งหลายพร้อมใจกันสถาปนาพระวรุณให้เป็นเจ้าแห่งน่านน้ำ
ทั้งปวง และเจ้าแห่งสัตว์น้ำทั้งหลายตามพิธีกรรมที่ปรากฏในพระเวท ครั้นกระทำการ
การวาระบูชาพระองค์แล้ว เทวดาทิ้งหลายจึงกลับสู่วิมานของตน

หลังจากที่พระวรุณผู้มีประกายเรืองโรจน์ได้รับการสถาปนาเป็นเจ้าแห่งน้ำ
อย่างถูกต้องแล้ว พระองค์ทรงเริ่มปฏิบัติภารกิจที่ได้รับเกียรติอันสูงส่งทันที ด้วยการ
คุ้มครองป้องกันทะเลทั้งหลาย ทะเลสาบ แม่น้ำ และสิ่งอื่น ๆ ที่นับถือน้ำทั้งหมด ตาม
สิทธิและอำนาจโดยชอบธรรมของพระองค์ คุจเช่นพระศกฺกระ (พระอินทร์) ที่ปกป้อง
เทวดาทิ้งปวง^๒

พระวรุณไม่เพียงแต่ได้รับการแต่งตั้งจากทวยเทพผู้มีฤทธานุภาพหลายฝ่าย
ให้เป็นเทพแห่งน้ำผู้มีที่ประทับในมหาสมุทรเท่านั้น หากยังได้รับการสถาปนาเป็นเทพ
ผู้พิทักษ์รักษาดินแดนทิศตะวันตกจากพระวิษณุผู้พิทวยเทพทั้งหลายเคารพนับถือยิ่ง
ดังกล่าวในทริวิงศ์ บทที่ ๔๖ ว่า พระวิษณุแบ่งสันปันส่วนอาณาจักร โดยให้พระอินทร์
ผู้เป็นจอมเทพปกครองภาคทิศตะวันออก พระยมเทพผู้ยิ่งใหญ่ เจ้าแห่งมรณะประจำ
ภาคทิศใต้ พระวรุณเทพผู้มีอาคมอันสูงส่งประจำทิศตะวันตกและพระกุเวร เจ้าแห่ง

^๑ MBh. R. IX. 47.8.

^๒ MBh. R. IX. 47.11.

ยักษ์ทั้งหลายประจำทิศเหนือ^๑

นอกจากพระวิษณุแล้ว แม่พระพรหมก็ทรงแต่งตั้งพระวรุณประจำทิศตะวันตก
ด้วย อังปรากฏในรามายณะ อุตตรภาคที่ บทที่ ๓^๒ ว่า ไวศรวณะ (ไวศรวณ)^๓
ได้บำเพ็ญตบะอย่างเคร่งครัดเป็นเวลาหนึ่งพันปี จนมีผานแก้วสามารถจะอยู่ใน
ทุกหนทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็ในน้ำก็ดี บนอากาศก็ดี และเหาะเหินได้ พระพรหมจึง
ประทานพรและทรงแต่งตั้งให้เป็นเจ้าแห่งโลกทรีภพและเทพผู้คุ้มครองทิศที่ ๔ ส่วนทิศ
อื่น ๆ นั้น พระพรหมแต่งตั้งพระอินทร์ประจำทิศตะวันออก พระยมประจำทิศใต้ และ
พระวรุณประจำทิศตะวันตก เป็นเทพผู้พิทักษ์รักษาคุ้มครองไว้แล้ว

ในเรื่องที่พระวรุณปกครองภาคทิศตะวันตกนั้น ยังมีกล่าวในมหาภารตะ
อุทโยคบรรพ บทที่ ๑๐๕^๔ อีกว่า พระกัศยปพรหมฤๅษีประชานต์ได้แต่งตั้งพระวรุณเป็น

^๑ H. 46.49 - 56. p. 939.

...the Divine Vishnu, adored by the gods, made
divisions of the kingdom. He conferred the eastern quarter
on the king of gods of imcomparable prowess, the southern
quarter on the great Yama the king of the departed names, the
western quarter on the high-souled Varuna, and northern quarter
on Kuvera, the king of Yakshas.

^๒ R. VII. 3. pp. 1559 - 1560.

^๓ โอรสของวิศรวาและนางเทวารุณินิ

^๔ MBh. R. V. 109.

เจ้าแห่งดินแดนตะวันตก เพื่อทรงให้ความอารักขาสัตว์น้ำทั้งหมด และเพื่อปกครองน้ำ
ทั้งปวงให้รุ่งโรจน์ และดินแดนแห่งนี้ยังเป็นที่โปรดปรานของเจ้าแห่งน้ำยิ่งนัก^๑

ด้วยเหตุที่บทบาทของพระวรุณในวรรณคดีสมัยกาพย์และปุราณะนั้นอยู่ใน
ฐานะเป็นเจ้าแห่งน้ำและโลกบาด เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยจึงจะขอกล่าวถึงบทบาทของ
พระองค์ต่อเนื่องกันไป ตามหัวข้อต่อไปนี้

๑. บทบาทของพระวรุณในฐานะเทพเจ้าแห่งน้ำ
๒. บทบาทของพระวรุณในฐานะโลกบาด
๓. บทบาทของพระวรุณในฐานะเป็นหนึ่งในคณะเทพอาทิตย์ะ
๔. บทบาทอื่น ๆ

๑. บทบาทของพระวรุณในฐานะเทพเจ้าแห่งน้ำ

๑.๑ ตอนที่เล่าที่มาเหตุของพระวรุณประทานน้ำเพื่อบรรเทาทุกข์แก่สรรพ-
สัตว์โลก

ในฐานะเทพแห่งน้ำ พระวรุณปฏิบัติภารกิจอันน่าสรรเสริญยิ่ง
ด้วยการช่วยเหลือสัตว์โลกให้กลับมีชีวิตใหม่พ้นจากสถานะอันแห้งแล้ง โดยที่มิได้
ทรงหวังเกียรติอันใดเป็นสิ่งตอบแทน ดังจะเห็นได้จากเรื่องราวต่อไปนี้

ณ ภูเขาพรมคีรี^๒ มีฤๅษีคนหนึ่งนามว่า เคาตมะ ผู้เก่งกล้าสามารถ
และภรรยาคือนางอหฺลยา ผู้มีคุณธรรมอันสูงส่ง ฤๅษีคนนี้ไต่บำเพ็ญนานเป็นเวลา

^๑ ฤๅษีนิพนธ์, หน้า ๘๔

^๒ ภูเขาที่อยู่ห่างจากตำบลนสิก (Nasik) ประมาณ ๒๐ ไมล์ ใกล้เมือง
Tryambaka ซึ่งคนเก่าแก่ของแม่น้ำโคทาวรีอยู่เมืองนี้ และฤๅษีเคาตมะโคตังอาศรม
ณ ที่นี้ (ปัทมปุราณะ, VI : 176.58).

หนึ่งหมื่นปี ครึ่งหนึ่ง ณ บริเวณแห่งนี้ได้ประสบกับความแห้งแล้งอย่างรุนแรงนานถึง
ร้อยปี ประชาชนต่างก็ได้รับความทุกข์เดือดร้อนอย่างแสนสาหัส สิ่งมีชีวิตจะ
ดำรงอยู่อย่างไรได้ แม้น้ำเพียงหยกเดียวก็หาได้ปรากฏบนพื้นแผ่นดินไม่ เมื่อ
เป็นดังนี้ ฤๅทั้งหลาย มวลมนุษย์ สัตว์ทั้งหลาย นกและกวางในป่าต่างก็พากันอพยพไป
อาศัยยังดินแดนอื่น บรรดาฤๅและพราหมณ์ทั้งหลายได้ใช้เวลาอันยาวนานด้วยการ
เข้านานและประกอบพิธีปราณายามะ (ปราณายาม)^๑ ฤๅเศาคมะได้บำเพ็ญตบะอย่าง
แรงกล้าต่อพระวรุณเป็นเวลา ๒ เดือน และได้หมกมุ่นอยู่ในพิธีปราณายามะ คอยอำนาจ
แห่งความจงรักภักดีของฤๅเศาคมะที่มีต่อพระวรุณ พระองค์จึงเสด็จมาประทานพร
แล้วตรัสแก่ฤๅว่า

"ข้าฯ พึงพอใจอย่างยิ่ง เจ้าปรารถนาพรใด ข้าฯ จะให้พรนั้นแก่เจ้า"^๒

ฤๅเศาคมะได้อ้อนวอนขอให้พระองค์ประทานน้ำฝน แต่พระองค์ไม่สามารถ
จะประทานได้ จึงตรัสด้วยถ้อยคำแสดงการยกย่องฤๅว่า

"เจ้าเป็นผู้ชาญฉลาด ขอเจ้าจงขอสิ่งอื่นเถิด ข้าฯ จะให้แก่เจ้า"^๓

^๑ เป็นการระบายลมหายใจอย่างวิเศษทางจมูก ขณะที่สังวียาบนามหรือ
คุณของเทพองค์ใดองค์หนึ่งอยู่.

^๒ The Siva Purāna, trans., Ch. 24.9. III : 1349.

"I am delighted. Mention the boon you wish to have.
I shall grant it."

^๓ The Siva Purāna, trans., Ch. 24.11. III : 1349.

ฤๅษีผู้มีอาคมอันยิ่งใหญ่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะช่วยเหลือผู้อื่น
จึงพูดต่อพระวรุณาว่า

"ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นจอมแห่งทวยเทพทั้งหลาย หากพรนี้ผู้เป็นพรที่พระองค์
ประทานแก่ชาวโลกแล้วไซ้ร ขอพระองค์จงประทานแก่ข้าฯ ตามความ
ปรารถนา กวญเหตุที่พระองค์เป็นเจาแห่งน่านน้ำทั้งหลาย ขอพระองค์
จงประทานน้ำทิพย์อันมีวันหมดแก่ข้าฯ กวญเถิด"^๑

พระวรุณจึงรับสั่งให้ฤๅษีเคาตมะชุกฤและบันกาลีให้ผู้นั้นเต็มเปี่ยมไปกัวย
น้ำทิพย์

เมื่อพระองค์บันกาลีให้เป็นไปตามประสงค์ของฤๅษีเคาตมะแล้ว ก็มีใ้หวัง
คำสรรเสริญแก่ประการใด แต่กลับยกเกียรติคุณนี้ประทานแก่ฤๅษีเคาตมะคั้งที่พระองค์
ครัสว่า

"โอท่านฤๅษีผู้ยิ่งใหญ่ ขอให้ผู้นี้จึงเป็นที่จักส่งน้ำอันศักดิ์สิทธิ์ และจะปรากฏ
เกียรติยศชื่อเสียงในโลกกัวยนามของท่าน"^๒

บรรดาฤๅษีทั้งหลาย ผู้สัจตวันนาชนิกและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ต่างก็พากันกลับ
มายังนิवासสถานเดิม และป่าแห่งนั้นก็กลายเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์สวยงามน่ารื่นรมย์

^๑ Ibid., Ch. 24.13 - 14.

^๒ Ibid., p. 1350. Ch. 24.18.

"O great sage, let there be a perennial supply of
water in this ditch that has become sacred. This will become
famous on the earth by your name."

และยังเป็นสถานที่วิเศษสุดบนโลกมนุษย์ และหาได้พบกับสภาวะอันแต่งตั้งต่อไปอีกไม่
 ด้งนี้ก็ด้วยความอนุเคราะห์ที่เกื้อกูลของพระวรุณโดยแท้

๑.๒ ตอนพระวรุณประทานมาพันตัวที่มีลักษณะพิเศษแก่พราหมณ์ฤๅษี
 เพื่อเป็นสินสมรสถวายกษัตริย์กาติ

เหตุการณ์ปรากฏในมหากาพย์หลายบรรพ อาทิ วนบรรพ^๑
 อุตโยคบรรพ^๒ และอนุศาสนบรรพ^๓ ทั้งสามบรรพ มีความบางตอนต่างกันและยัง
 ปรากฏในวิษณุปุราณะ^๔ อีกด้วย แต่รายละเอียดน้อยกว่าในมหากาพย์ ส่วนใน
 รามายณะกล่าวเพียงการแต่งงานเท่านั้น

สาเหตุที่พระวรุณประทานมาหนึ่งพันตัวอันมีลักษณะประหลาดแก่ฤๅษี
 ฤๅษีนั้น สืบเนื่องมาจากพระศาซี^๕ กษัตริย์ผู้รื่องนามปรารถนาจะได้โอรส จึงเสด็จ
 ไปบำเพ็ญพรตในป่า ต่อมาพระองค์มีพระธิดานามว่าสัตยวดี (สตุยวดี) อันนางนี้มี
 พระสิริโฉมงดงามยิ่งนัก ยากที่จะหาสตรีใดในพิภพเปรียบได้^๖ นางเลอโฉมจุจนาง
 สวรรค์^๗ ครั้นฤๅษีฤๅษีผู้รุ่งโรจน์บุตรแห่งจยวน (จยวน) ผู้เป็นเชื้อสายของฤๅษีภฤคุ

^๑ MBh. R. III. 95. p. 357.

^๒ MBh. R. V. 118. pp. 356 - 357.

^๓ MBh. R. XIII. 4.6 - 20. pp. 16 - 17.

^๔ H.H. Wilson, trans., The Vishnu Purāna, IV : 17.

^๕ โอรสของพระฤๅษี.

^๖ MBh. R. XIII. 4.7.

^๗ MBh. R. III. 95. p. 357.

ผู้มีการบำเพ็ญตบะอย่างเคร่งครัด ไล่ขอแต่งงานกับนางสตียวดี พระคาชิต้าว่า
บุรุษผู้นี้ยากเชื่อง^๑ จึงตรัสเงื่อนไขอย่างมีชั้นเรียงกันอย่างปฏิเสธไปในตัวว่า

"โอ้ท่านผู้มีวรรณะอันสูงส่ง วันชาติตระกูลแห่งประเพณีของเรา บรรพบุรุษ
ได้กำหนดไว้มานานหลายสมัย ขอให้ท่านรับทราบไว้เถิดว่า หากท่าน
ปรารถนาเจ้าสาว ท่านจะต้องขอมมาหนึ่งพันตัว ฝ่าเท้าจักปานลมพัด^๒ มีสินสอด
เปลืองปลั่งคู่พระจันทร์เพ็ญ^๓ และหูกตัวมีหูข้างหนึ่งสีค่าเป็นสินสมรส^๔ ถ้าท่าน
ไขสินสมรสแก่เรา หากจักโคธริกาของเราเป็นแตรรบหา"^๕

กษัตริย์ผู้ยกเยี่ยมโคธริสร่วมทั้งขับไล่เขาออกไป^๖ ฤๅริจิกะจึงมาเฝ้า
และวิงวอนขอต่อพระวรุณโอรสแห่งพระอหิติ ผู้เป็นเจ้าแห่งน่านน้ำทั้งหลาย^๗ ว่า

"ข้าแต่เทพผู้เป็นเลิศในหมู่เทพ ขอพระองค์ไ้โปรดประทานม้าหนึ่งพันตัว
ที่มีฝีเท้าเร็วดุจพายุ สุกสกาวกักรัตน์มีของพระจันทร์เพ็ญ และหูกตัวมีหูข้างหนึ่งสีค่าด้วย
เถิด"^๘

^๑ MBh. R. XIII. 4.9.

^๒ MBh. R. III. 95. p. 357.

^๓ MBh. R. XIII. 4.12. กล่าวตรงกับ MBh. R. V. 118 และ
วิษณุปุราณะ IV : 17 ส่วน MBh. R. III. 95. กล่าวว่าเป็นสินน้ำตาล.

^๔ MBh. R. III. 95. p. 357.

^๕ MBh. R. XIII. 4.10.

^๖ MBh. R. XIII. 4.10

^๗ วิษณุปุราณะว่าเป็นเจ้าแห่งมหาสมุทร.

^๘ MBh. R. XIII. 4.14.

เมื่อพระอรุณโศกซึ่งคำอ่อนวอนร้องขอของฤๅษีวิจิระ เกี่ยวกับสินสมรสซึ่งยาก
นักที่มนุษย์สามัญจักกระทำได้ กวดยเมตตาคิดแห่งพระองค์ผู้ปรารถนาที่จะให้ฤๅษีผู้มีจิตใจ
มั่นคงแน่วแน่คือนางสัตยวลีประสบผลสำเร็จ จึงตรัสตอบและประทานพรแก่ผู้เป็นหน่อ
เนื้อเชื้อสายอันสูงส่งของฤๅษีภควา

"ขอจงเป็นเช่นนั้นเถิด ณ ที่ใดก็ตาม หากเจ้าประสงค์ ณ ที่นั้น มาจะ
ปรากฏขึ้นต่อหน้าเจ้า"^๑

ทันทีที่ฤๅษีวิจิระระลึกถึงมาเหล่านั้นก็จะลุกขึ้นมาจากแม่น้ำคงคา^๒ เป็นมาที่
กล้าหาญอดยิ่งหนึ่งพันตัว และมีสิ่งกวางมเวียรองดูจสีพระจันทร์เพ็ญ ฤๅษีผู้อดเยี่ยม
ที่สุดในบรรดาฤๅษีทั้งหลายมีความยินดียิ่งนัก ไกลนำมาเหล่านั้นไปถวายแด่พระคาชิ
ตามขอตกลง พระองค์ประหลาดพระทัยยิ่งนักและเกรงกลัวจะถูกสาป จึงรีบประทาน
พระธิดา ซึ่งประดับตกแต่งด้วยเพชรนิลจินดาแก่ฤๅษีวิจิระ ทั้งสองไค้แต่งงานตามพิธี-
กรรมทางศาสนาที่กำหนดขึ้น เพศทั้งหลายไค้พากันมาร่วมแสดงความชื่นชมยินดีด้วย^๓

จะเห็นไคว่า การที่พระคาชิทรงวางเงื่อนไขสินสมรสอันยากที่มนุษย์ใดจะ
สรรหามาถวายได้ กล่าวคือ มาหนึ่งพันตัวสีขาวนวลดูจพระจันทร์เพ็ญ ยิ่งกว่านั้น
ทุกตัวต้องมีหูข้างหนึ่งสีดำ แต่ฤๅษีวิจิระหาไค้ละความเพียรพยายามไม่ สามารถนำ
มาที่มีลักษณะพิเศษนั้นมาถวายครบตามจำนวนที่พระคาชิประสงค์ ซึ่งทำให้พระองค์

^๑ MBh. R. XIII. 4.15.

^๒ เป็นถิ่นแดนแห่งมาที่มีชื่อเสียงมาก และมีห่าน้ำชื่ออัสวะ (Aswatirtha)
(MBh. R. XIII. 4.17).

^๓ MBh. R. III. 95. p. 357.

ถึงกับตกพระทัยกลัวเกรงในอำนาจฤทธิ์เดชของฤๅษี และความลึกลับฤทธิ์ผลในครั้งนี่ของ
ฤๅษีวิจิระและนางสุตยาภี^๑ ก็ด้วยพระกรรณานุเคราะห์ของพระวรุณเทพผู้มีอุปการคุณ
ที่ประทานมาตามเงื่อนไข เพราะพระองค์เป็นเทพเจ้าแห่งน้ำที่มีฤทธานุภาพเป็นที่
ประจักษ์

๑.๓ ตอนพระวรุณต่อสู้กับพระกฤษณะ เพื่อปกป้องฝูงโควิเศษของพาดาสูร

เมื่อพระกฤษณะทรงปราบพาดาสูรแล้ว ทรงมอบโศณิตปุระให้
กุมภภณที่ครอบครอง อสูรกุมภภณที่ทราบเหตุเรื่องราวของโคนมวิเศษของพาดาสูร
ซึ่งพระวรุณเป็นผู้ดูแลให้ เป็นเหตุให้พระกฤษณะปรารภว่าที่จะโค่นโคนมเหล่านั้นมา
เป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ ในระหว่างเดินทาง ขณะที่พระกฤษณะประทับอยู่บนหลัง
ครุฑนั้น ทอดพระเนตรเห็นโคนมวิเศษของพาดาสูรหากินอยู่ ณ ฝั่งมหาสมุทรแห่งหนึ่ง
จึงรับสั่งให้ครุฑจัดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้โคนมโค่นได้โดยไม่เป็นการ
ทำลายคุณธรรม และไม่เป็นการโลกที่พระองค์จะกระทำได้ ครุฑจึงกระพือปีกด้วย
อำนาจ ยังผลให้มหาสมุทรปั่นป่วน เมื่อกองทัพอันเกรียงไกรของพระวรุณประจัญหน้า
กับฝ่ายพระกฤษณะ ก็เกิดการต่อสู้กันขนานใหญ่ แม้วากกองทัพจำนวนนับพันประกอบด้วย
รถอาวุชเพลิง ๒๐,๐๐๐ คัน ของพระวรุณจะกล้าหาญปานใด ก็มีอาจต้านกำลังของ
ฝ่ายพระกฤษณะได้ จึงถอยถอยทัพกลับสู่อามาจักร พระวรุณเจ้าแห่งน้ำทราบวากกองทัพ
อันมีแสนยานุภาพของพระองค์ต้องปราชัยต่อพระกฤษณะในครั้งนี่ ก็บันดาลโทสะเป็น
อย่างยิ่ง ทรงฉัตรสีเหลืองอันสวยงามมีน้ำพุ่งออกมา เสด็จจากที่ประทับพร้อมด้วย
เหล่าโอรสและกองทหาร ถวิลเป่าดั่งขลุ่ยแล้วพระองค์ก็ทรงวิ่งเข้าต่อสู้กับพระกฤษณะ

^๑ MBh. R. XIII. 4.20.

ทั้งสองพระองค์ใช้เทพัสตราวุธอันวิเศษเข้าสู้รบกัน ในที่สุดพระวรุณครัสกะพระ
 กฤษณะถวายถ้อยคำอันประกอบด้วยอุปมาโวหาร แสดงถึงความเป็นผู้มีสติปัญญาหลักแหลม
 เฉลียวฉลาดกว่า

"ข้าแต่พระองค์ผู้ยิ่งใหญ่ พระองค์ยังจำอิทธิปาฏิหาริย์ของปรกฤติ (ปรกฤติ) *
 เมื่อครั้งกอนโคหรือไม โอ เจาแห่งโยคะ พระองค์ผู้เปี่ยมไปด้วยความดี
 โฉนพระองค์จึงมีแนวโน้มนำแห่งอภิศลกรวมอยู่ด้วยเล่า ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า
 ขอพระองค์จงขจัดซึ่งอาคมันและความอ่อนแอทั้งปวง อันเกิดจากเหตุทั้งห้า
 โฉนพระองค์จึงประสงค์จะสังหารหมอมันซึ่งเป็นรูปหนึ่งแห่งไวษณะ (ไวษณะ)
 อันเป็นรูปแรกสูงสุดของพระองค์ และอยู่ในฐานะอันควรแก่การเคารพนับถือ
 โอ นักรบผู้เก่งกล้า ไฝย้อมไม่ช้าแดงฤทธิเดชต่อไฟด้วยกัน ขอพระองค์จงอย่า
 ใดโคโรชเคืองหมอมันอีกต่อไปเลย พระองค์ผู้เป็นปฐมเหตุแห่งจักรวาลอัน
 ผู้ใดจะบังอาจอยู่เหนือพระองค์หามิได้... หมอมันขอสู้อภัยต่อพระองค์ผู้
 กำนันศาสดาต่าง ๆ ... ขอพระองค์จงปกป้องหมอมันด้วยเด็ก โอ พระองค์ผู้
 ทรงวิเศษ... พระองค์ทรงสัมพันธ์กับสรรพสิ่งทั้งปวง จุจเล็กที่เล่นของเล่น...
 พระองค์ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นไว้ในสิ่งที่สถปรกฐิรวาย หากโลกเต็ม
 ไปด้วยบาปอันเกิดจากธรรมชาติ กล่าวคือ ลักษณะแห่งรชะ (Raja) ความตั้ง
 ใจ) และตะมะ (Tama ความไม่เป็นระเบียบ) โลกก็จะบุงเหยิง โอ พระองค์
 ผู้เป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาสูงสุด ทรงรอบรูและนุสร่าง เหตุใดพระองค์จึงมาทำให้

ศูนย์วิทยพัทยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*มูลธาตุทั้งห้า ไล่แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ และอากาศ.

ครั้นพระกษัตริย์วิรุณบุรุษผู้สร้างโลกไผ่พุ่งสุนทรียาจาของพระวรุณ ก็ทรงปีติโสมนัสเป็นที่ยิ่ง แลกหาไผ่ทำให้พระองค์ละความตั้งพระทัยไม่ กลับตรัส ทอบทวยพระโอบุญแย้มว่า

"ท่านผู้เรื่องอำนาจ จงให้ฝูงไผ่นี้แก่เราเพื่อให้เราสงบเลิก"^๑

เมื่อไผ่พุ่ง เทวกำรัสเช่นนั้น พระวรุณผู้ชาญฉลาดในวาทศิลป์หาไผ่คลเคล ความพยายามไม่ ตรีศทอบพระกษัตริย์ด้วยเหตุผลต่าง ๆ จนสามารถโน้มน้าวพระทัย ของพระกษัตริย์ให้เลิกความปรารถนาที่จะไผ่พุ่งไผ่พิเศษ ด้วยการที่พระองค์ยอม จำนนทอดยศจำขอร้องอันก่อปรทวยสัจจาจาของพระวรุณ แล้วพระองค์ยังได้ประทานพร แก่พระวรุณอีกด้วย พอเสียงแตรก้องขึ้น พระวรุณได้ถวายความเคารพพระกษัตริย์ พระองค์ได้แสดงการระทอบพระวรุณเช่นกัน

ครั้นแล้วพระกษัตริย์ทรงทอบพระญาคิของพระองค์ก็เสด็จขึ้นสู่นคร ทวารกา

๑.๘ คอนพระวรุณทรงวางแผนกลยุทธ์ในการรณรงค์กับเหล่าอสูร^๒

เมื่อทัพของเทพทั้งหลายประจัญหน้ากับพวกอสูร ก็ได้เกิดการต่อสู้กัน อย่างดุเดือด ต่างฝ่ายต่างมีอาวุธหลากหลายชนิดนำมาบชชยกัน พวกทวนพู่รบกับเทพ ทั้งหลายราวกับขุนเขาทั้งมวลกำลังต่อสู้กับขุนเขาลอยกัน การรบดำเนินไปอย่าง น่าอัศจรรย์ยิ่ง มีทั้งความยุติธรรมและอยุติธรรม การถอนคนและความหยิ่งยโส

^๑ H. 186. p. 810.

"O herve of dreadful prowess, do give me these kine for pacifying me."

^๒ H. 45 - 46. pp. 191 - 198.

ณ สนามรณกองทหารดี้อหอก คาบ ททา กวัดแกว่งไปทั่ว รถศึกเทียมม้าดีเท้าเยี่ยม
 พร้อมทั้งธนู ลูกศร ความโหดร้ายทารุณก่อให้เกิดความน่ากลัวแก่กระจายไปทั่ว
 เสมือนหนึ่งกลุ่มเมฆหลังโหลกว่ายความเชี่ยวชาญ เหล่าทวนพริ้วนุกทะเลวงเข้าโจมตี
 อย่างหนักหน่วงยิ่งขึ้น จนเทพทั้งหลายมีอากสะกักกันและถ่านทานกำลังไว้ได้ เทพทุก
 องค์คัดกละสิ่งมีพระพักตร์ซีกเผือก โอรสทั้งหลายของนางพิลิ^๑ คีรีรีระของเทพทั้งหลาย
 ภายกระของเหล็ก ร่างของเทพที่ถูกก็เกิดบาดแผลมีโลหิตคั่งไหลคุดสายธาร

เมื่อพวกทวนพิชฌวงมายาเม็ดเทวดาและยิงศรซ้ำ ยังผลให้เกิดบาดแผล
 และเทวดาทั้งหลายถูกครอบงำกว่าสภาพดวงตาเป็นรูปชยาของพระองค์ เทวดา
 ทั้งหลายจึงยืนนิ่งไม่ไหวคิง ดูประหนึ่งว่าไม่มีร่องรอยแห่งความมีชีวิตเหลืออยู่เลยและ
 ไม่สามารถจะหยิบอาวุธต่อสู้พวกอสูรได้

พระอินทร์ผู้เป็นจอมเทพทรงใช้วัชระฟากศักดิ์ลูกศร และโยนบวงมายาของ
 พวกทวนพิชฌวงไปแล้ว โดสังหารพวกแหคยเป็นจำนวนมาก พร้อมทั้งบันดาลให้เกิดความ
 มีคครอบคลุมไปทั่ว เมื่อเทวดาทั้งหลายสลักพันจากบวงมายาเป็นอิสระก็มีความรอบ
 คอบยิ่งขึ้น จึงเริ่มสังหารพวกแหคยที่คกอยู่ในสลาแห่งความมืดมนลบลงคุดจภูเขา
 ทั้งหลายที่ปักหัก^๒ เมื่อพวกทวนพิสามารถแกภาพดวงตาแห่งความมืดของเทวดาได้
 ก็สร้างภาพมายาอันน่ากลัวยิ่งสูงขึ้นมาอีกเป็นไฟป่า แล้วพวกทวนพิสร้างท่าร่างให้

^๑พวกทวนพ.

^๒Ibid., p. 192. Ch. 45.14 - 16.

Thereupon being freed from the nooses of illusion and being very careful the gods began to slay the Dānavas who were overpowered with darkness. . . ., the Dānavas began to fall down like mountains having their wings cut off.

เจ็ดเจ้าคุณพระอาทิตย์ปรากฏในสนามสงคราม

ภาพไฟป่าซึ่งเป็นภาพที่รบกวนและสร้างเป็นภาพดวงตาขึ้นนั้น ยังผลให้
เทวดาทั้งหลายพากันหวาดหวั่นพร้อใจ จึงไปเฝ้าพระอินทร์ผู้ทรงวัชระ พระวรุณ-
เทพผู้มีปรีชาสามารถชาตุนลาคในกลยุทธี มีปฏิภาณล้ำเลิศ หาได้หวั่นไหวต่อเหตุการณ์
ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ไม่ ทรงแก้ไฉนมีเหตุที่ก่อกวนใหญ่หลวงด้วยการพูดเล่าให้พระอินทร์สยบ
ถึงเหตุการณ์เมื่อครั้งอดีตว่า

อูรเว (อูรว) ผู้ทรงพลัง^๑ ไต่บ่าเพื่อยุทธะทรมาณกายยิ่งยวดคุณพระสุริยา
อันอมตะ จนกษัตริย์แห่งทานพนามว่าหิรัณยกตปิ และฤๅษีทั้งหลายต่างพากันวิตกว่า
ครุระกูลฤๅษีนี้เห็นทีจะขาดผู้สืบเชื้อสายเป็นแน่แท้ จึงพากันไปขอร้องให้อูรเวยุติการ
บ่าเพื่อยุทธเพื่อจะไต่สืบเผ่าพันธุ์ต่อไป อูรเวไต่บอกแก่บรรดาฤๅษีว่า ตนจะสร้างบุตร
ให้เกิดขึ้นจากร่างกายของตนเอง โดยปราศจากคูครองคุณพระพรหมทรงสร้าง
เหล่าเชื้อสายจากฤๅษีของพระองค์ และร่างที่สองนี้สามารถที่จะทำลายล้างสิ่งมีชีวิต
ทั้งมวลได้ ด้วยอำนาจแห่งตะบะ และการวางขาอ่อนของตนเข้าที่กองไฟ ทันใด
นั้นก็ปรากฏร่างของบุตรชายนามว่า เออระเว (เออรว) ผู้มีความปรารถนาสามารถ
จะกลืนกินจักรภพทั้งสามให้วอดวายได้ ซึ่งโคกลาวกะท่านบิศาด้วยความเร่งร้อนว่า
"ข้าแต่ท่านบิศา ลูกหิวเหลือเกิน จงปล่อยลูกไปเถิด ลูกจะต้องกินโลกทั้งหมดนี้"^๒

^๑ โอรสของฤๅษีกฤๅ.

^๒ Ibid., p. 195. Ch. 45.51.

"O father, I am stricken with hunger. leave me,
I shall eat up the whole world."

ขณะนั้นเปลวเพลิงได้ขึ้นไปถึงอาณาเขตสรวงสวรรค์ ไฟนั้นเผาผลาญ
ทุกสิ่งวอดวายหมด และโลกก็ท่วมท้นขึ้น พระพรหมผู้ยิ่งใหญ่ เจ้าแห่งสรรพสิ่ง
ทั้งปวงเสด็จไป ณ ที่นั้น ทรงเห็นโลกทั้งหลาย ที่อากัฏย และบรรดาฤๅษีทั้งหลายกำลัง
ดูใจจิตช่วงก้วยดูไฟ อันเกิดจากไฟคือชาวอนของอูรวะ และไฟอันเคียดแค้นของ
เอารวะ พระองค์ดำริว่า ถ้านำเอารวะไปไว้ในมหาสมุทรก็จะยุติไฟได้ เพราะ
น้ำจักสามารถดับไฟได้ จึงตรัสด้วยถ้อยคำเป็นการให้เกียรติแก่ฤๅษีอูรวะ ว่า

"ขอท่านจงนำบุตรชายผู้มีอำนาจออกไป เพื่อเห็นแก่มนุษย์โลกผู้น่าสงสาร
ข้า ขอปรึกษาเรื่องบุตรชายของท่านเกี่ยวกับคุณธรรมอันยอดเยี่ยมที่สุดแห่ง
สันติธรรม ข้า จะให้ที่อยู่อาศัยอย่างก็เลิศแก่เขา พร้อมทั้งอาหารที่พียง
นี้คือ ถ้อยคำอันเป็นสัจยจริงที่สุดของข้า"

ครั้นแล้วเอารวะ บู๊แวลลอมก้วยเปลวเพลิงอันโชนีชวงและศกัถ์สัทธัก์เข้า
สู่ปากอ่าวของมหาสมุทร เป็นการระงับไฟอันเร่าร้อน

ครั้นพระหิรัณยกสิปุ กษัตริย์แห่งพวกทานพได้เห็นฤๅษีเษขของไฟนี้ จึงหมอบ
ลงกับพื้นถวายความเคารพต่อฤๅษีอูรวะ แล้วตรัสขอไฟมาว่า

^๑Ibid., p. 196. Ch. 45.55 - 56.

"Bear this energy of your son out of compassion for
the world. . . ., I shall confer upon this son of yours the
most excellent virtue of patience. And I shall bestow on him
the best of habitations and nectarine food. Hear these my
truthful words,"

"...ขอท่านไถ่ไปครุฑรับรู้ด้วยเถิดว่า ข้าฯ เป็นทาสผู้รับใช้ท่านและบุตรชาย
ของท่าน จงถือว่าข้าฯ เป็นเสมือนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในความเคารพ
นี่ยิ่งของท่าน หากแม้วาซา ประสงค์กับความอุมฤตแล้วไซ้ โอ ท่านมหา
มุณีผู้สูงส่ง มันจะกลายเป็นความหายนะของท่านด้วย"^๑

เมื่อได้ฟังเช่นนั้น ฤษีอูรเวจึงกล่าวแก่พระหิรัณยกิปุว่า

"...พระองค์จะไกร่รับภพดวงตาที่เบิกจากใจนี้ และภาพดวงตานี้จะช่วย
พระองค์ในการทำลายสรวงสวรรค์แห่งตรีศูของพระองค์ และจะป้องกันกองทัพ
และแผนลลายศัตรูของพระองค์ให้หมดสิ้นได้"^๒

พระหิรัณยกิปุราชาแห่งวากทานพทรงปีติยินดีอย่างยิ่ง ครัสตอบว่า
"ขอจงเป็นเช่นนั้นเถิด" แล้วถวายความเคารพและกลับขึ้นสู่สรวงสวรรค์

พระวรุณตรัสว่า "นี่คือภาพดวงตาอันนั้น ซึ่งทวยเทพทั้งหลายไม่อาจจะต้าน
ทานได้...หากเราสามารถตัดไต่ต่อกับภาพดวงตานี้ได้ ก็จะทำให้พระองค์ชื่นชอบ
ยิ่งนัก"^๓ พระวรุณจึงทูลอาสาพระอินทร์และทรงไต่สหายร่วมกระทำการศึกษาอันหนักนี้
คือ พระนิชากร (พระจันทร์) ผู้เกิดจากน้ำ และ ยโทส (ยโทส สัตว์น้ำ) พระองค์
ตั้งพระทัยอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะทำลายภาพดวงตานี้ให้จงได้

^๑ Ibid., p. 197. Ch. 45.66 - 69.

^๒ Ibid., Ch. 45.71 - 72.

^๓ Ibid., Ch. 45.74 - 77. p. 197.

"This is that illusion, which the deities cannot
bear, ...if we can strike against this illusion the king of
gods will be happy."

พระอินทร์จึงทรงสั่งให้พระจันทรเทวีคอยช่วยเหลือและกีดขวางพระวรุณและกองทัพ
ของพระองค์

ครั้นแล้วเทพทั้งสององค์เป็นเจ้าแห่งน้ำ ก็เริ่มดำเนินการตามกลยุทธ์อันแยบคายที่วางไว้ ก็มีคำบรรยายเหตุการณ์ตอนที่ชื่อ พระวรุณทรงขว้างบ่วงไปมัดพวกท้าวไว้ และพระจันทรเทวีมีรัศมีขาวดวงใจหลังรินน้ำค้างมากมายลงในสนามรบ กองทัพของพวกท้าวถูกปกคลุมไปด้วยน้ำ และพระวรุณสามารถทำลายภาพลวงตาของพวกแทคติได้ เมื่อเหล่าแทคติถูกบ่วงมัดรัศมีและหมักกำลังด้วยน้ำเย็น ก็เปรียบเสมือนขุนเขาทั้งหลายที่ถูกทำลายที่ยอด ยอดจะระเหระนากลงเสมือนไฟกำลังจะมอดดับ^๑

ด้วยยุทธวิธีอันแยบยลในครั้งนี้ เทพทั้งหลายสามารถสังหารเหล่าอสูรได้เป็นจำนวนมาก ก็ด้วยปัญญาอันชาญฉลาดล้ำเลิศของพระวรุณที่ช่วยแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างฉับไว โดยยกอุทธารณ์เมื่อครั้งอดีตที่พระพรหมกับความเร่าร้อนแห่งไฟของเอารวะ กวดยการนำเข้าไปอยู่ในมหาสมุทร และในการพิชิตไฟมายาของอสูรในศึกอันยิ่งใหญ่ครั้งนี้ ในฐานะที่พระองค์เป็นเทพแห่งน้ำที่มีฤทธานุภาพยิ่ง และทรงมีสหായร่วมการศึกษาที่เข้มแข็ง จึงทรงใช้อานุภาพแห่งน้ำนั้นดับไฟ และนำชัยชนะอย่างงดงามมาสู่เทพในที่สุด

๑.๕ ตอนพระกัศปขโมยโคของพระวรุณ

เหตุการณ์ครั้งนี้พระพรหมตรัสเล่าแก่พระวิษณุถึงบุคคลที่จะเป็นบิดาและมารดาของพระองค์ในมนุษยโลก การเกิดใหม่ของพระวิษณุนั้นเพื่อเป็นเกียรติ

^๑ Ibid., Ch. 46.13 - 19. p. 199.

อันสูงส่งแห่งวงศ์ตระกูล เพื่อคุณความดีเป็นการกำจัดเหล่าอสูร และเพิ่มพูนเผ่าพันธุ์แห่งมนุษยชาติอย่างใหญ่หลวง ก็มีเรื่องปรากฏอยู่ในเรื่องหรือวงศ์ต่อไปนี้

ในอดีตกาล พระกัศยปมีอายุ ๒ องค์ คือ พระอหิและพระสุรภี ได้ประกอบพิธีบูชาดวงสว่างอันยิ่งใหญ่ต่อพระวรุณผู้มีอำนาจอันสูงส่ง ครั้นนั้นพระกัศยปมีอาจแสวงหาโคเผือกมาประกอบพิธีได้ จึงได้ขโมยฝูงโคทั้งหมดของพระวรุณ เมื่อพระวรุณทราบความนี้จึงเสด็จมาสู่พระพรหมว่า

"ข้าแต่พระองค์ผู้ควรสักการะยิ่ง พระกัศยปได้ขโมยฝูงโคนมของหมอมันไป และยังไม่ประสงค์จะคืนควาย อันโคนมเหล่านี้ของหมอมัน เมื่อใดก็ตามที่มีใจปรารถนาอันม โภคก็จะหลั่งน้ำนมสุวรรณรัตน์เป็นอมตะคั่งนำอมฤตของ เทวคาน์ที นอกจากพระกัศยปแล้วก็หาญโคจะนำแม่โคฝูงนี้ไปไไไม"^๑

พระวรุณยังได้ทูลขอความเป็นธรรมและขอให้พระพรหมช่วยเหลือนำฝูงโค กลับคืนควายดอยคำอันแสดงให้เห็นถึงความมีอำนาจของพระพรหมว่า

"ข้าแต่พระพรหมผู้เป็นที่พึ่งสูงสุด พระกัศยปหรือบุคคลใก้ก็ตามที่กระทำผิด ในครั้งนี้ พระองค์จะตองจัดการ... หากไม่ลงโทษผู้ที่ขาดความสำนึกในหน้าที่ของคนแล้วไซ้ ระเบียบแบบแผนของโลกก็ไม่อาจมีได้ ขอพระองค์

^๑ H. 55.23 - 26. p. 242.

"O revered one, the preceptor has stolen away all my kine..., he has not ordered the return to those kine. . . ., all those my kine give heavenly and eternal milk whenever wished... They perpetually yeild milk like unto the ambrosia of gods. Save Kashyapa there is none else who can charm them."

ผู้ทรงพลาภาทุกสิ่งสรรพ โปรคประธานโคแกหมอมันเกิด แล้วหมอมัน
จะกลับไปยังมหาสมุทร ฟุ้งโชนมเหล่านี้เป็นชีวิตจิตใจของหมอมัน เป็นโคที่
มีพลังกำลังอันหาที่สุดมิได้ พราหมณ์ทั้งหลายและมนุษย์จะเป็นขอเกิดแห่งพลัง
ที่อมตะไคนั้น ประการแรกฟุ้งโชนจะต้องได้รับการคุ้มครองเสียก่อน แล้วโค
เหล่านี้ก็จะปกป้องพราหมณ์ทั้งหลาย ถึงนั้นโลกจะดำรงอยู่ได้ก็ด้วยฟุ้งโชน
และพราหมณ์ทั้งหลาย"^๑

เมื่อพระอรุณเจาแห่งน้ำพุดจบแล้ว พระพรหมวงศ์สถาปนาแข่งพระกัศยป
ผู้ชโยโคให้ไปบังเกิดเป็นคนส่งนมนโลก มีนามว่าวสุหะ พร้อมกับภรรยาทั้งสอง
ของเขามีชื่อใหม่ว่า เทวกี^๒ และโรหิณี^๓ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุขใกล้เมืองมจฺจรา

^๑ Ibid., p. 242.

"O Brahmā, a master a preceptor or whoever he may be
if one goes astray thou dost control him. Thou art our
supreme refuge...if punishment is not meted out to powerful
persons who do not know their own work, then the order of the
world will not exist. Thou art omnipotent and lord of all.
Do thou give me my kine, I will go then to the ocean. These
kine are my soul they are my endless strength. Of all they
creation the kine and the Brāhmanas are the eternal sources
of energy. First of all kine should be saved. When they are
saved they protect the Brāhmanas. The world is upheld by the
protection of the kine and Brāhmanas."

^๒ พระอหิณี.

^๓ พระสุรณี.

แถบภูเขาควรรชน (ควรรชน) และในครั้งนั้นพระวิษณุโคอุบตีใหม่เป็นบุตรของวสุเทวะ และนางทั้งสอง คังที่พระพรหมกรัสแก่พระวิษณุว่า "ชีวิตของวสุเทวะเป็นชีวิตที่สุขเกษมสำราญ ท่านเองจะเรียกเขาว่าบิดา และเขาก็จะเรียกท่านว่าบุตร เว้นจากพระกัศยปแล้วไซ้ จะหาบุญเกิดใครเล่าที่ใ้เหมาะสมจะเป็นบิดาของท่าน"^๑

จากการที่พระวรุณเฝ้าดูเรื่องราวที่พระกัศยปขโมยฝูงโคนมของพระองค์ไปจนพระพรหมศักดิ์ลงโทษพระกัศยปด้วยการสาปให้เป็นคนสงบนั่น กลับกลายเป็นผลดีแก่โลกมนุษย์เสียอีก กล่าวคือ โคนิมังเกิดผู้มีฤทธาานุภาพคอยปราบปรามเหล่าปัจจามิตรทั้งหลาย โดยเฉพาะพวกอสูรที่มีสันดานพาลพยายามเที่ยวระรานก่อความเดือดร้อนทั่วไป และยังเป็นการขยายเชื้อสายแห่งมนุษย์ในโลกอีกด้วย

๑.๖ ตอนพระวรุณลักพานางภัทรภรรยาของฤๅษีอุตถยะ (อุตถยะ)

สาเหตุที่พระวรุณประกอบอกุศลกรรมทำผิดด้วยการฉกฉวยภรรยาของบุคคลอื่นไปนั้น เพราะมีอาจจะยับยั้งซึ่งพระทัย บ่อยให้รำค จิตครอบงำด้วย ความดุ่มหลงในความงามอันล้ำเลิศหาสตรีนางใดจักเปรียบไ้ของนางภัทรภ^๒ ธิดาของพระโสมะภรรยาของฤๅษีอุตถยะ^๓ ดังข้อความที่บรรยายในมหาภารตะ อนุศาสนบรรพบทที่ ๑๕๔ ว่า

^๑ H. 55. 47. p. 248.

^๒ MBh. XIII. 139.10.

bhadrā somasya duhitā rūpeṇa paramā matā /

^๓ ผู้เป็นเชื้อสายของฤๅษีองคีร์ส.

ในขณะที่ฤๅษีอุตถะบำเพ็ญตบะอยู่ในป่านั้น เข็มเป็นโอกาสอันเหมาะที่พระวรุณ จะกระทำการรุมฉ้อโกงปรากฏจากหิริโศติปยะ ประจวบกับในเวลานั้นนางภัทรามาเล่น น้ำที่ริมฝั่งแม่น้ำยมุนา พระองค์นำนางไปอยู่ที่ประทับอันโอฬารแวดล้อมด้วยทะเลสาบถึง หกแสนแห่ง จะหาที่ประทับใดวิจิตรงดงามเกินไปกว่าวังของพระวรุณมิได้ เคียงขวาไป ด้วยปราสาทราชมณเฑียรหลายองค์ เป็นสถานที่น่ารื่นเริงบันเทิงใจ นอกจากนี้ยังเป็นที่พักของเหล่านางอัปสร ๗ ที่ประทับแห่งนี้ พระวรุณเจ้าแห่งน้ำมีความเกษมสำราญ พระทัยท่ามกลางเหล่าสาวสนม ครั้นฤๅษีอุตถะได้ทราบข่าวอัปมงคลนี้จากฤๅษีนาถ จึงขอร้องฤๅษีนาถผู้ชื่อชาวแห่งสวรรค์ว่า "โอท่านนาถ ขอท่านจงไปเจรจากับพระ วรุณด้วยถ้อยคำอันหนักแน่นและพูดกับพระวรุณว่า เหตุใดพระองค์จึงไล่ลักพาภรรยาของ ข้าไป และจงบอกนามของข้า เพื่อพระองค์จักคืนนางให้ และจงกล่าวสำหรับด้วยถ้อยคำ ว่าพระองค์เป็นเทพผู้พิทักษ์โลกทั้งผองหาไรผู้ทำลายไม่ โฉนเล่าพระองค์จึงลักพาภรรยา ของข้า ซึ่งพระโสมะประทานแก่ข้า" จากนั้นฤๅษีนาถได้ไปเฝ้าพระวรุณและพูดว่า "ขอพระองค์จงปล่อยภรรยาของฤๅษีอุตถะให้นางเป็นอิสระเถิด"^๑ พระวรุณครีตตอบ

^๑ MBh. XIII. 139.13 - 19.

Jalesvaras tu hrtvā tām anayat svapuram prati /
 paramādbhute-sankāsam ṣaṭ-sahasra-śatam hradam //
 na hi ramyataram kincit tasmād anyat purottamam /
 prāsādair apserobhis ca divyāih kāmāis ca śobhitam //
 tatra devas tayā sārddham reme rājan jalesvarah /
 athākhyātam Uta-thyāya tataḥ patny-avamarddanam //
 tac cchrutvā nāradāt sarvam utathyo nāradam tadā /
 provāca "gaccha brūhi tvam varuṇam paruṣam vacāh //
 madvākyād munca me bhāryyām kasmāt tām hrtavān asi /
 lokapālo'si lokānām na lokasya vilumpakah //
 somena dattā me bhāryyā tvayā cāpahrtā'dya vāi" /...

แสดงความปรารถนาว่า "นางผู้มีความอายนี้ เป็นเศวตที่รักยิ่งของเรา เราไม่
อาจจะคืนนางได้"^๑

เมื่อได้รับคำตอบเช่นนั้น ฤๅษีนารถโลกกลับมาแจ้งฤๅษีอุตตยะด้วยความผิดหวัง
ว่า "โอ ท่านฤๅษีผู้ยิ่งใหญ่ พระวรุณได้ขับไล่ข้าออกจากวัง ยิ่งกว่านั้น พระองค์ยัง
จับล่อข้าเข้าเขยออีกด้วย พระองค์ไม่ประสงค์จะคืนนางแก่ท่าน ขอท่านจงกระทำ
ตามที่ท่านปรารถนาเถิด"^๒

ฤๅษีอุตตยะบันดาลโทสะยิ่งนัก และถวายอำนาจแห่งการบำเพ็ญทานแก่กล้า
จึงทำให้หน้าทั้งหมกแข็งและคิมมันจนหมกสิ้น เมื่อเป็นดังนี้พระวรุณเจ้าแห่งน้ำก็หา
ใดมอบนางคืนแก่ฤๅษีอุตตยะไม่ ยังผลให้ฤๅษีผู้เรืองนามมีความโกรธมากขึ้น จึงบังคับ
แผ่นดินว่า "โอ ท่านแผ่นดินผู้น่ารัก ขอท่านจงทำให้ทะเลสาบทั้งหกแสนแห่งนี้ให้

^๑ MBh. XIII. 139.20.

Iti sruṭvā vacas tasya tatas taṃ varuṇo'bravīt /

"mamāiṣā supryā bhīrur nāinām utsraṣṭum utsahe" //

^๒ MBh. XIII. 139.21 - 22.

Ity ukto varuṇenātha nāradah prāpya vāi munim /
utathyam abravīd vākyam nātirṣṭa-ma iva //

"gale grhītvā kṣipto'smi varuṇena mahāmune /

na prayacchati te bhāryyām yat te kāryyaṃ kuruṣva

tat" //

กลายเป็นแผ่นดินอันแห้งแล้ง อย่าได้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่อไปอีกเลย"^๑

เมื่อที่ประทับของพระวรุณถูกทำลายไปหมดสิ้น พระองค์ได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก จึงรีบพานางภัทรามาพบดุษิยังค์วิศ และคืนนางให้ดูฤๅษีฤๅษี เพื่อพระองค์จะไถ่ถอนจากสภาพแห่งความทุกข์ทรมานนั้น^๒

^๑ MBh. XIII. 139.23 - 27.

nāradasya vacaḥ śrutvā kruddhaḥ prājvalad angirāḥ /
 apibat tejasā vāri vistabhya sa mahātapāḥ //
 piyamāne tu sarvasmiṃs toyē vāi salileśvaraḥ /
 suhr̥dbhiḥ kṣobhyamāṇo vāi nāivāmuncata tām tadā //
 tataḥ kruddho'bravid bhūmim utathyo brāhmaṇottamāḥ /
 darsayasva cchalam bhadre śaṭ-sahasra-sataṃ hradam //
 tatas tad īriṇaṃ jātaṃ samudras cāvasarpitaḥ /
 tasmād desān nadīm cāiva provācāsāu dvijottamaḥ //
 "adṛsyā gaccha bhīru tvam sarasvati marūn prati /
 kunyah esa bhavatu desas tyaktas tvayā subhe" //

^๒ MBh. XIII. 139.29.

Adadāt saraṇaṃ gatvā bhāryyām āngirasāya vāi /
 pratigrhya tu tām bhāryyām utathyaḥ sumanā'bhevat /
 mumoca ca jagad dukhād varuṇaṃ cāiva hāihaya /...

การที่พระวรุณได้ประพาศิณีทำนองคลองธรรมเช่นนี้ ผลกรรมย่อมตามสนองทันตาเห็น ดังที่ฤๅษีอุตตยะได้กล่าวกับพระวรุณว่า "โอ พระองค์ผู้เป็นเจ้าของน้ำ ข้าพเจ้าใคร่รยาลับถิ่นมาแล้วก็ด้วยผลของการบำเพ็ญพรต และต้องได้รับความเจ็บปวดเป็นอย่างยิ่งก็เพราะพระองค์ และพระองค์เองก็ท่องเที่ยวทุกข์ทรมานเช่นกัน"^๑ เมื่อกล่าวจบแล้ว ฤๅษีอุตตยะได้พานางภักษิณีกลับสู่อาศรมของตน

๒. บทบาทของพระวรุณในฐานะโลกบาล

พระวรุณปฏิบัติภารกิจในฐานะโลกบาลประจำทิศตะวันตก ร่วมกับเทพองค์อื่น ๆ คือ พระอินทร์ พระยม พระอุเวร ควบคุมการคุ้มครองปกป้องจักรวาลให้บังเกิดสันติสุข ดังจะเห็นได้จากหริวงศ์ บทที่ ๔๘ ตอนเตรียมกองทัพสวรรค์เพื่อสู้รบกับเหล่าอสูร

เป็นที่ทราบกันดีว่าทวยเทพและอสูรเป็นศัตรูคู่อาภิวัยกันอยู่เป็นนิจ ต่างฝ่ายต่างก็จับเคียวมุ่นมั้นที่จะเอาชนะซึ่งกันและกัน กำลังของกองทัพเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เทวาทังหลายจึงเตรียมพร้อมที่จะรบศึกกับฝ่ายอสูร ดังนั้น ในคานก่าลึงรบจะจัดแบ่งตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเป็นระเบียบทั้งสี่ทิศ กล่าวคือ

พระอินทร์ เทพผู้มีเนตรมัยพัน ประทับบนข้างทรงชื่อโอราวัต เบื้องหน้าของกองทัพ ทางเบื้องซ้ายของพระองค์ได้กระเตรียมรถทรงวิ่งเร็วประหนึ่งครุฑ มีล่ออันสวยงามประดับตกแต่งด้วยทองเพชร นิลจินดาตาลากษนิถ แวคลอมควยเหล่าเทวคา คนธรรพ์และยักษ์ พระองค์พิทักษ์รักษาทางปีกตะวันออกของกองทัพสวรรค์

^๑ MBh. R. XIII. 139.30.

พระยมเทพญาณากลา เจ้าแห่งมรณะประทับยืนอยู่ท่ามกลางกองทัพสวรรค์
พระองค์ปกป้องพวกอสูรทางปีกทิศใต้ของกองทัพ

พระวรุณประทับประกาศถวายเพชรนิลจินดา หอยสังข์ และพาหุรัด หินปะการัง
ริงคองมายิ่ง พระองค์สวมสร้อยพระศอ เครื่องทรงสีค่า ประทับยืนพร้อมที่จะสู้รบ
ปานประหนึ่งมหาสมุทรที่ปั่นป่วนเพื่อจะแยกออกจากฝั่ง บรรดามหาสมุทรทั้งสี่และ
เหล่านาคทั้งหลายแวดล้อมพระองค์ พระวรุณป้องกันทางปีกตะวันตกของกองทัพ
สวรรค์

พระกุเวรเทพแห่งโลกทวีปผู้สง่างาม มีกายสีนิล ทรงหอยสังข์ เครื่อง
เพชรและกทา เสด็จประทับรดทรงบุษบก คืบตามควยพวกยักษ์รากลุส และเหล่า
บริวารทั้งหลาย พระองค์กุมครองทางปีกทิศเหนือของกองทัพสวรรค์

จะเห็นได้ว่าโลกบาลทั้งสองก็เป็นจอมทัพที่น่าเกรงขามยิ่งในการรบและ
ตระเตรียมองค์อย่างเต็มทีเพื่อทรงคุ้มกันทั้งสี่ทิศ ทำให้กองทัพสวรรค์แข็งแกร่ง
สามารถปะทะกับเหล่าอสูรได้ด้วยความมั่นใจ

นอกจากพระวรุณจะกระทำหน้าที่แม่ทัพของสวรรค์แล้ว ยังเป็นเทพผู้คอย
ช่วยเหลือแก่กฤตบรรดาผู้ที่มีคุณธรรมกอบประคองคุณงามความดี ความซื่อสัตย์ ความ
จงรักภักดีและตั้งมั่นอยู่ในสัจจาจา ดังเรื่องต่อไปนี้

๑. ตอนพระวรวณประทานเทพศาสตราวุธอันทรงฤทธาณภาพแก่อรชุน
เพื่อต่อสู้กับภริยัการพฝ่ายอธรรม

หลังจากที่ภริยัการพทั้ง ๕ ถูกเนรเทศมาอยู่ป่าแล้ว ๗ ฤๅษามันทรอรชุนได้บำเพ็ญพรตอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งแสดงวีรกรรมอันเป็นเหตุให้พระศิวะพอพระทัยยิ่ง จึงประทานพรแก่อรชุนว่า พระองค์จะเป็นผู้เฝ้าเรื่องอำนาจ ประสพชัยชนะศัตรู และความบารอณาของพระองค์จะเป็นผลสำเร็จอย่างแน่นอน^๑ พระศิวะ^๒ ยังตรัสให้อรชุนเดินทางสู่สวรรค์^๓ เพื่อขอเทพศาสตราวุธจากโลกบาล เทพทุกองค์ต่างก็แสดงความชื่นชมโสมนัสที่อรชุนได้เดินทางมาในครั้งนี พระฤๅษเศวตรัสเล่าถึงเมื่อหลายกัลป์ล่วงมาแล้ว อรชุนและโลกบาลทั้งสองได้ร่วมกันบำเพ็ญพรตอย่างเคร่งครัด ดังนั้นเทพแต่ละองค์จึงประทานพรพร้อมทั้งประทานเทพศาสตราวุธอันเรื่องฤทธิ์แก่อรชุน ในมหาภารตะหลายบรรพ อาทิ อาทิบรรพ^๔ วนบรรพ^๕ วิชาฎุบบรรพ^๖ ไทรมบรรพ^๗

^๑ MBh. R. III. 41. p. 129.

^๒ นอกจากนี้พระศิวะยังทรงแนะนำให้อรชุนไปขอเทพศาสตราวุธจากพระอัคนิ (MBh. R. I. 227) และฤๅษโอมศ (MBh. R. III. 91) อีกด้วย.

^๓ MBh. R. III. 40. p. 128.

^๔ MBh. R. III. 41. p. 129.

^๕ MBh. R. I. 227. p. 623.

^๖ MBh. R. III. 41. p. 129.

MBh. R. III. 91. p. 298.

MBh. R. III. 167. p. 498.

^๗ MBh. R. IV. 43. p. 103.

MBh. R. IV. 61. p. 154.

^๘ MBh. R. VII. 76.13. p. 208.

ศานติบรรพ^๑ กล่าวถึงพระวรุณประทานอาวุธแก่อรชุนเพื่อใช้ในการศึกกับกษัตริย์เการพ เช่น ฆนุกาณทีวะ^{๒,๓} ประคัมเพชรนิลจินดา กระบองบรพจุลศร ๒ แฉ่ง และรตติก^๔ ซึ่งประคัมตกแตงควยอาวุธนานาชนิดของสรวงสวรรค์ รตติกนี้เทียมควยมาชาวประคัจเงินหรือปูบเมฆ อันเกิดในภาคพื้นของพวกคนธรรพ์ มีผีเท้าจัคราวิกกับพายุหรือมโนนึก ตกแตงควยบังเหียนทองคำ เสียงสวดถึงก็ก้องกัมปนาท พระวิศวกรรมันเป็นผู้สร้างขึ้นรตติกนี้พระโสมะขับชนะพวกท้าวทามาแล้ว ความโอ้อ่างกงามของรตติกนั้นเสมือนหนึ่งเมฆในยามอัสดงคตสะท้อนแสงอันเรืองรองสุกสกาววาววับ และประคัมควยเสาชงทองสวยงามยิ่ง วานรสวรรค์ที่นั่งบนเสาชงนั้นดูคล้ายคัจจสิงโตหรือเสือ มันจึงมองคล้ายกับจะเผาไหม้สรรพสิ่งให้วอดสิ้น

ยิ่งกว่านั้นพระวรุณยังประทานอาวุธ^๕ (บ่วง) เทพศัสตราวุธประจำองค์แก่อรชุน รวมทั้งประหามลการชื่อ เกาโมหิกแก่พระกฤษณะอีกด้วย^๖ เท่าที่ผู้วิจัยรวบรวมมานี้จะเห็นได้ว่าพระวรุณเป็นเทพผู้สนับสนุนบุคคลที่ประกอบพร้อมด้วยคุณธรรมอันสูงส่ง เช่นอรชุน ถึงกับประทานอาวุธทั้งหลายอันทรงศักดิ์กานุภาพแก่อรชุน เพื่อใช้ขจัดฝ่ายอธรรม

^๑ MBh. R. XII. 5.13. p. 11.

^๒ MBh. R. I. 227. p. 623.

MBh. R. IV. 43. p. 103.

^๓ ภูวพิทยาไพณณ์, หน้า ๑๓๔.

^๔ MBh. R. I. 227. p. 624.

^๕ MBh. R. III. 41. p. 129.

MBh. R. IV. 61. p. 154.

^๖ MBh. R. I. 227. p. 625.

๒. ตอนพระวรุณและโลกบาลองค์อื่น ๆ จำแลงร่างเป็นพระนลเสด็จไป
ในงานพิธีสุมพร ของนางทมยันตี

ในระหว่างทางที่พระนลเสด็จไปยังนครวิทรภณัน โลกบาลทั้งสี่
เห็นพระองค์รุ่งโรจน์ดุจพระอาทิตย์ ยิ่งความที่ดวงในพระสิริลักษณ์ยิ่งนัก ถึงกับเสด็จ
ลงจากรถทรงบนทองฟ้า และทูลแก่พระนลเพื่อเป็นการลองพระทัยว่า "โอ พระนล
ผู้ครองนครนิมิตอันเรื่องนาม พระองค์ผู้เป็นสัตว์วาที ขอพระองค์จงช่วยอนุเคราะห์
เหล่าข้าทั้งหลาย โดยการเป็นทูตสื่อความรักด้วยเถิด" พระนลตรัสด้วยความยินดีว่า
"หม่อมฉันจะปฏิบัติตามทุกประการ" และทรงถามต่อไปว่า "พวกท่านเป็นใครกัน
จึงปรารถนาให้หม่อมฉันเป็นทูตรัก" พระอิเหน่ตรัสตอบว่า "จงรับรู้ควยว่าพวกเรา
เป็นอมตะ มาที่นี่เพื่อหวังประโยชน์แก่งนางทมยันตี เราคือพระอินทร์ ท่านผู้นี้คือพระ
อัคินิ และนี่คือเจ้าแห่งน้ำ และองค์นี้คือพระยมผู้ทำลายล้างร่างกายของมนุษย์ ขอ
พระองค์จงอย่าเป็นคู่แข่งของพวกเรา" พระนลถวายสัจจาจากต่อโลกบาลทั้งสี่องค์
ครั้นเสด็จถึงนครวิทรภณ พระนลจึงตรัสแก่งนางทมยันตีว่าพระองค์คือทูตสวรรค์ของ
พระอินทร์ พระวรุณ พระอัคินิ และพระยม เทพผู้มีความปรารถนาในศวันาง และ
ขอให้นางจงเลือกทวยเทพเหล่านี้ ครั้นเวลาสุมพรมาถึง โลกบาลทั้ง ๔ องค์
เสด็จมายังพิธีโดยแปลงร่างเป็นพระนล นางทมยันตีพิณิจพิจารณาอย่างสุขุมรอบคอบ
และด้วยความรักเกี่ยวใจเกี่ยวที่มีต่อพระนล นางก็สามารถเลือกพระนลองค์จริงได้
โลกบาลทั้งสี่องค์ประจักษ์แจ้งชัดถึงสัจจาของพระนล และน้ำพระทัยเค็ดเกี่ยวมันคง
ของนางทมยันตีที่มีต่อพระนล จึงประทานพรและของขวัญ ในการให้พระวรุณประทาน
ของขวัญอันเป็นของส่วนพระองค์คือน้ำ เมื่อใดก็ตามที่พระนลปรารถนา น้ำนั้นก็จะ

^๑ MBh. R. III. 54 - 57. p. 166 - 172.

ปรากฏขึ้น กับได้ประทานมาลัยทิพย์อันมีกลิ่นหอม และพรอีกสองประการแก่พระนล
ครันโลกบาลทั้งสององค์ประทานพรและของขวัญแล้วก็เสด็จกลับคืนสวรรค์^๑

นอกจากนี้พระวรุณยังเสด็จไปรวมเป็นสักขีพยานยืนยันในความบริสุทธิ์
ไร้มลทินของนางสีดา ก็มีเรื่องปรากฏในมหาภารตะ วนบรพ บทที่ ๒๕๐ ว่า

เมื่อพระรามปราบราพณาสูร เสร็จสิ้นแล้วทรงปฏิเสธที่จะรับนางสีดาเป็น
ชายา โดยพระองค์เปรียบนางสีดาว่าเป็นเหมือนกับเนยที่ใช้สังเวทยและถูกสุนัขเลีย
แล้ว^๒ การที่ผู้เป็นสวามีศรีส เช่นนั้นเป็นเหตุให้นางสีดาโหมมน้ำเสีย เหมือนหนึ่งคนก่ด้วย
ที่กำลังจะล้มขาดจากราก แม้กระทั่งพระลักษมณ์และเหล่าวานรก็มีอาการนั่งดู
คนตาย ทันใดนั้นทวยเทพทั้งหลายมีพระอินทร์ พระวรุณ พระอัคนี พระวาอู ก็ปรากฏ
องค์พร้อมกันเทพเวื่อนามแห่งทวยักษ์ ฤๅษีทั้งหลาย คนธรรพ์ อิศาแห่งวิเทหะผู้มา
จากพื้นปฐพี และทองฟ้าสวยงามดุจทองฟายามฤดูใบไม้ผลิ แพรวพราวไปควยควงควา
และเต็มไปก้วยสิ่งทีมาจากสวรรค์ ต่างก็มาร่วมเป็นสักขีพยานในความบริสุทธิ์ของ
นางสีดา พระวรุณโคจรสถิตกับพระรามในไทยอมรับนางเป็นชายาสืบไปในตอนหนึ่งว่า

^๑MBh. R. III. 57. p. 172.

And the lord of waters granted Nala his own presence
when ever he desired and also garlands of celestial fragrance.
And thus each of them bestowed upon him a couple of boons.
And having bestowed these the gods went to heaven.

^๒MBh. R. III. 290. p. 858.

,...thou art like sacrificial butter lapped by a dog !

"โอพระราม อารมณ์ที่อยู่ในร่างของมนุษย์ทุกคนนั้นล้วนได้รับมาจากข้า ข้าขอให้เจ้า
จงยอมรับนางสีดาเถิด"^๑

ในที่สุดพระรามทรงรับนางสีดาเป็นมเหสีและทรงพากลับโยชยาร่วมชีวิต
ด้วยความสุขเกษมสำราญ

๓. บทบาทในฐานะคณะเทพอาทิตย์^๒

๓.๑ พระวรุณเป็นเทพองค์หนึ่งในคณะเทพอาทิตย์ เป็นสัญลักษณ์
ของเดือนแปดในระบบสุริยะของจักรวาล ๑๒ เดือน ซึ่งเทพแต่ละองค์ที่ปรากฏเป็น
สัญลักษณ์ในแต่ละเดือนนั้น ล้วนเป็นพระภราดาาร่วมพระบิดา^๓ และพระมารดา^๔ ของ
พระวรุณทั้งสิ้นมีดังนี้^๕

^๑ Ibid., p. 859.

^๒ "O Son of Raghu, the humours in every creature's
body derive their existence from me ! I tell thee, let the
princess of Mithilā be accepted by thee !."

^๓ ฤๅษีวิชยานิพนธ์, หน้า ๑๖๖.

^๔ พระกัศยปพรหมฤๅษีประชาบดี.

^๕ พระอหิที.

^๕ H.H. Wilson, Vishnu Purāṇa, II : 285.

<u>ชื่อคณะเทพอาทิตย์ (Ādityas)</u>	<u>ชื่อเดือน</u>	<u>ชื่อเดือนตรงกับเดือนทาง</u>	<u>จันทร์คติของไทย</u>
พระชาติฤ (Dhātr)	มธุ (Madhu)		เดือน ๕
พระอรรมัน (Aryaman)	มาฆว (Mādhava)		เดือน ๖
พระมิตร (Mitra)	ไชยษฐ (Jyāiṣṭha)		เดือน ๗
พระวรุณ (Varuṇa)	อาษาณะ (Āsāḍha)		เดือน ๘
พระอินทร์ (Indra)	นภัส (Nabhas)		เดือน ๙
พระวิวัสวัต (Vivaswat)	ภทรปท (Bhādrapada)		เดือน ๑๐
พระปุชัน (Pūsan)	อาศวยุช (Āsvayuja)		เดือน ๑๑
พระปรชันยะ (Parjanya)	การตติก (Kārttika)		เดือน ๑๒
พระอังสุ (Aṁsu) ^๑	มารคศิรัษ (Mārgasīrṣa)		เดือนอ้าย
พระภคะ (Bhaga)	เปาษ (Pāusa)		เดือนยี่
พระทวัษฏฤ (Tvastr)	มาฆ (Māgha)		เดือน ๓
พระวิษณุ (Viṣṇu)	ผลคุณ (Phalguna)		เดือน ๔

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ หรือพระอังสะ.

๓.๒ ตอนพระวรุณเสด็จพร้อมคณะเทพอาทิตยะมารวมแสดงความ
ชื่นชมยินดีในขณะที่อรชุนถือกำเนิด

คราวที่ฤๅษีหฤวราสได้ให้หมันกับทหนึ่งแก่บางกุนต์สามารถอัญเชิญ
เทพองค์ใดมาเป็นสามีของนาง นางจึงอัญเชิญพระอินทร์เป็นองค์ที่ ๓ ไก่กำเนิด
อรชุนผู้มีความสง่างามยิ่ง เทพทั้งหลายตลอดจนนางอัปสร คนธรรพ์ ต่างก็แซ่ซ้อง
สรรเสริญแสดงความยินดีปราโมทย์ ในครั้งนี้คณะเทพอาทิตยะ^๑ อันมีพระวรุณ พระชาติฤ
พระอรรมัน พระมิถระ พระอินทร์ พระวิวิสวัต พระอังสะ พระปุษัน พระปร
ชันยะ และพระวิษณุ ได้เสด็จมารวมเฉลิมฉลองด้วย

การที่พระวรุณและคณะเทพอาทิตยะเสด็จมารวมชื่นชมกับการ
ถือกำเนิดของอรชุนนั้น แสดงให้เห็นว่าเทพคณะนี้เป็นเทพที่มีน้ำพระทัยประเสริฐแท้
ฝึกฝนแต่คุณธรรม เมื่อทราบว่าผู้กล้าหาญมีจิตใจสูงส่ง เช่นอรชุนมาถือกำเนิด จึงมี
ความปีติยินดียิ่ง

๔. บทบาทอื่น ๆ

๔.๑ ตอนพระวรุณเข้าสิงในร่างของทศกัณฐ์

ปัทมปุราณะ^๒ โลกกล่าวถึงพระวรุณว่ามีส่วนขจัดอธรรมร่วมกับ
เทพองค์อื่น ๆ โดยได้รับมอบหมายหน้าที่ให้เข้าสิงในร่างของทศกัณฐ์อสูรจอมพาล
ยังความเจ็บปวดกรวกราวแก่อสูรตนนี้เป็นอย่างยิ่ง ดังเรื่องต่อไปนี้

^๑ MBh. R. I. 123. p. 285.

^๒ W.J. Wilkins, Hindu Mythology, p. 36. อ้างจาก

"Ward on the Hindoos," I. 57.

ครั้งหนึ่ง ฌ ภูเขานิมาลย์ พระศิเวประทานศิวลึงค์หินอันเป็น
 สัญลักษณ์ของพระองค์แก่ทศกัณฐ์ เพื่อนำไปสักการะบูชาและรับสั่งถึงเงื่อนโซ่ของ
 สัญลักษณ์นี้ว่า เมื่อทศกัณฐ์ไถ่หน้าหินนี้ออกจากที่ประหีบของพระองค์แล้ว ฌ ที่ใดก็ตาม
 หากหินนี้สัมผัสกับพื้นแผ่นดินก็จะลงอยู่ ฌ ที่นั่นตลอดไป ทศกัณฐ์จึงจำใจต้องแบกหินนี้
 จนกว่าจะถึงกรุงลงกา การที่ทศกัณฐ์ได้รับศิวลึงค์ไปบูชาครั้งนี้ ทำให้เทพทั้งหลาย
 พากันหวาดหวั่นวิตกไปว่าอสูรดิบพิศตรตนนี้จะมีพละานุภาพมากขึ้น เทวดาจะต้อง
 ได้รับความเดือดร้อนเป็นแน่ คอยเหตุนี้เทพทั้งหลายจึงหาวิธีการที่จะตัดไฟเสียแต่
 ต้นลม เพื่อป้องกันมิให้ทศกัณฐ์นำศิวลึงค์ไปบูชา ฌ กรุงลงกา ในที่สุดได้พร้อมใจกัน
 มอบหมายให้พระวรุณผู้กล้าหาญเข้าไปสิงในร่างของอสูร ยังผลให้ทศกัณฐ์ยังเกิดทุกข-
 เวทนาอย่างแสนสาหัสเพื่อเป็นการบังคับให้ทศกัณฐ์จำต้องปล่อยหินลงมา ขณะที่อสูร
 กำลังได้รับทุกข์ทรมานอยู่นั้น พระอินทร์ได้จำแลงร่างเป็นพราหมณ์เฒ่าเดินผ่านมาและ
 ชันอาสาแบกหินนั้น เมื่อโอกาสเหมาะพระอินทร์จึงปล่อยหินตกลงสู่พื้นดิน ปัจจุบันกล่าว
 กันว่ายอดของศิวลึงค์ยังอยู่ที่วิหารไวทยาณ^๑ (Baidyanāth) ในพิรุณ (Birbhum)
 และกล่าวว่าแม่น้ำขุรสุ (Khursu) มีกำเนิดมาจากพระวรุณ หลังจากที่พระองค์
 ออกจากร่างของทศกัณฐ์แล้ว คอยเหตุนี้ชาวฮินดูจึงไม่ยอมดื่มน้ำในแม่น้ำนี้

๔.๒ คอนพระวรุณผู้ประทานบุตรแก่ผู้ชาย

พระวรุณเป็นเทพองค์หนึ่งที่สามารถบันดาลบุตรให้แก่บุคคลที่ปรารถนา

^๑อยู่ที่เบงกอล.

จะมีบุตรไว้สืบเชื้อสาย จึงมีผู้ประกอบพิธีบวงสรวงพระองค์ ทั้งวิษณุปุราณะ กล่าวถึง
พระมนู (Manu) ปรารถนาจะได้อโอรสจึงประกอบพิธีบวงสรวงพระวรุณและพระ
มิตระ แต่พรหมณ์โศกฤๅได้ประกอบพิธีไม่ถูกต้อง แทนที่จะได้อโอรสกลับได้อิถานามว่า
อิลลา (Ilā) กวายนางของพระวรุณและพระมิตระ นางอิลลาจึงกลับกลายเป็น
บุรุษ คือ พระสฤยมน (สฤยมน) ทอมานางสฤยมนได้กลับกลายเป็นสตรีอีกเพราะ
พระศิวะกริ้ว นางไคทองเที่ยวจนถึงอาศรมของพระหุอิรชของพระโสมะ
(พระจันทร์) และกวยการอยู่ร่วมกันทั้งสองจึงได้อโอรสนามว่า ปุรุรวัส (ปุรุรวัส) และ
ในที่สุดนางอิลลาได้กลายเป็นพระสฤยมนอีกครั้งหนึ่ง กวายนางประกอบพิธีบวงสรวงพระเวท
ทั้งหลาย

° วิษณุปุราณะ IV. 1.6 - 10.

istim ca mitrā-varuṇayor manuḥ putra-kāmas cakāra /6/
tatrāpahute hotur apacārād ilā nāma kanyā babhūva/7/
sāiva mitra-varuṇa-prasādāt sudyumno nāma manuḥ putro
māitreyāsīt /8/
punas ca īsvara-kaṣāt strī satī soma-sūnor budhasya
āsrāma-samīpe babhrāma /
sānurāgas ca tasyām budhaḥ purūravasam ātmajam
utpādayāmāsa /9/
.../ tetprasādād ilā punar api sudyumno'bhavat/10/

๔.๓ คอนพระศิวะสมมุติองค์เป็นพระวรุณประกอบพิธีบวงสรวง

จากวิทยานิพนธ์ บทที่ ๓ ว่าด้วยบทบาทของพระวรุณในสมัยพระเวท นั้น เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า พระองค์เป็นเทพที่มีมหิทธานุภาพยิ่ง ค้ำรงอยู่ในฐานะอันสูงส่ง เป็นทั้งเทพผู้สร้างและครอบครองจักรวาลทั้งมวล และเป็นเทพที่มีจริยวัตรอันงดงามหาที่ตำหนิมิได้ ชำรงไว้ซึ่งสัจจวาจา ควบคุมลักษณะอันงามแก่นี้เอง แม้ในสมัยกาพย์และปุราณะพระองค์จะเป็นเพียงเทพชั้นรองก็ตาม แต่เทพผู้ยิ่งใหญ่ที่ชาวอารยันนิยมยกย่องนั้น ก็ยังทรงเห็นเกียรติคุณของพระองค์อยู่ โดยมักจะนำมาเปรียบเสมือนหนึ่งว่าเป็นพระวรุณเสมอ ดังเช่นพระศิวะ^๑ มักจะเปรียบว่าเป็นองค์เดียวกับพระวรุณ หรือพระวรุณ^๒ ว่าเป็นองค์เดียวกับพระศิวะ ภัยเหตุนี้เองจึงมีเรื่องปรากฏในมหากาพย์อะนุศาสตร์นบรพ บทที่ ๔๕ พรรณนาถึงพระศิวะประกอบพิธีบวงสรวงในร่างของพระวรุณ ผลที่ได้จากการประกอบพิธีนี้ ในครั้งนี้ได้บังเกิดสรรพสัตว์นานัปการ ถือเป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ในการขยายเผ่าพันธุ์ให้แก่จักรวาล ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวโดยสังเขปดังต่อไปนี้

พระศิวะทรงประกอบพิธีกรรมโดยสมมุติพระองค์อยู่ในร่างของพระวรุณ ในยัญพิธีนี้ได้เป็นสถานที่เทวสันนิบาต มุนีผู้ทรงศีลพรังพร้อมด้วยพระเวททั้งหลายต่างก็

^๑MBh. VII. 202.9595.

MBh. XIII. 14.1003.

^๒MBh. XIII. 16.1059.

MBh. XIII. 85.4112.

MBh. XIII. 161.7495.

แซ่ของสรรพเดวีย์พระศิวะในร่างของพระวรุณ จากการกระทำพิถีไถ่บังเกิดบุตร
ทั้งสามมีร่างกายและอุปนิสัยต่าง ๆ กัน คือ

บุตรผู้เกิดขึ้นครั้งแรก จากเปลวไฟได้รับการขนานนามว่า ภฤคุ
บุตรผู้เกิดขึ้นครั้งที่ ๒ จากถ่านที่กำลังเผาไหม้มีนามว่า อังคีรัส
บุตรผู้เกิดขึ้นครั้งที่ ๓ จากกองถ่านที่กัมมอกแล้วมีนามว่า กวิ

จากสะเก็ดไฟบวงสรวงไถ่กำเนิดพระมรวิจิ และจากพระมรวิจิไถ่กำเนิด
พระกัศยป ส่วนหมู่ฤษีชื่อ วาลิขิลลยะ (Vālikhillya) ไถ่กำเนิดจากหญาภูตะ
ซึ่งแพร่ขยายในการบวงสรวงนั้น จากหญาภูตะไถ่กำเนิด อตริ (Atri) จากเผาไฟ
ไถ่กำเนิดบุตรตลอดหลายเหล่าและฤษีอีกมากมาย กล่าวคือ ฤษีไวฆานษะ (Vāikhāna-
shas) ผู้แตกลาวยศยะ จงรักภักดีต่อพระเวทและได้กลายเป็นผู้มีความสำเร็จ
อันยอดเยี่ยม จากตาทั้งสองของพระอักษนีไถ่กำเนิดอัสวินฝาแฝด ประดับด้วยดวงมงคดาม
ยิ่งยวด หูของพระอักษนีไถ่กำเนิดพระประชาบดีทั้งหลาย ฤษีทั้งหลายกำเนิดจากชุมชน
ของพระอักษนี จากเหงื่อของพระองค์กำเนิดกวงจันทร์ และผละกำลังของพระองค์ไถ่
กำเนิดใจ ตับของพระอักษนีไถ่ชื่อว่าเป็นกลางวันและกลางคืน เลือดของพระอักษนี
กล่าวว่าเป็นแหล่งกำเนิดของคณะเทพุระ และเทพวิาทองทั้งหลายชื่อ ไมตรเทวดา
(ไมตรเทวดา) จากคว้นของพระอักษนีกำเนิดคณะเทพวสุ

หลังจากการเกิดของสรรพสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว พระศิวะในร่างของ
พระวรุณไถ่ตรัสว่า "การบูชาบวงสรวงที่วิเศษเป็นของข้า ข้าคือคฤหบดี (คฤหบดี)
ในการบวงสรวง และบุตรทั้งสามแรกเริ่มนั้นไถ่กำเนิดจากไฟบวงสรวงของข้า ดังนั้น

พวกเขาควรเป็นโอรสของข้าฯ อย่างไม่ต้องสงสัย"^๑ แต่พระอัคนีคัดค้านว่า "โอรสเหล่านี้เกิดจากแขนขาของข้าฯ พวกเขาโง่เขลาด้วยข้าฯ ในฐานะเป็นปฐมเหตุแห่งการเริ่มต้นชีวิตของเขา เพราะฉะนั้นพวกเขาควรได้รับการนับถือเสมือนหนึ่งเป็นโอรสของข้าฯ"^๒ ส่วนบรรพบุรุษแห่งสรวงสวรรค์ทั้งหลายกล่าวว่า "เด็ก ๆ เหล่านี้เป็นของข้าฯ เพราะเชื้อที่ข้าฯ เทในไฟบวงสรวงเป็นของข้าฯ ข้าฯเองเป็นผู้สร้างความสำเร็จในการบวงสรวงครั้งนี้...ฉันยอมเป็นของบุคคลผู้ปลูกเมล็ดพืชเป็นแน่แท้"^๓

^๑ MBh. R. XIII. 85.117. p. 419.

Mahādeva who had assumed the form of Varuna (for his sacrifice)...said,- This excellent Sacrifice is mine. I am the Grahapati in it. The three beings that first sprang from the sacrificial fire are mine ! With out doubt, they should be regarded as my offspring...

^๒ MBh. R. XIII. 85.118.

These offspring have sprung from my limbs. They have all depended upon me as the cause of their starting into life. They should, therefore, be agarded, as my children.

^๓ MBh. R. XIII. 85.119 - 120.

These children are mine ! The seed was mine which I poured upon the sacrificial fire. I am the accomplisher of this Sacrifice... The fruit is always his who has planted the seed.

เมื่อเกิดการขัดแย้งกันเช่นนี้ เทพทั้งหลายจึงคารวะตอบบรรพบุรุษแล้วกล่าวว่า

"พวกเราทั้งหลายและสรรพสัตว์ทั้งที่เคลื่อนไหวได้และไม่ได้ ในจักรวาลอัน
กว้างใหญ่ล้วนแต่เป็นบุตรหลานของท่าน โอดทานบิคา ขอจงให้พระอัคนี,
ผู้มีเปลวไฟอันโชติช่วงและพระมหาเทวะ^๑ ผู้รุ่งโรจน์และเรืองอำนาจในร่าง
ของพระวรุณ ผู้มีการบวงสรวงในครั้งนี ในหิ้งสองพระองค์ได้รับความสำเร็จ
ตามความปรารถนาเป็นเจ้าของบุตรหลานตายเด็ก"^๒

ดังนั้น พระศิวะผู้มีอำนาจในร่างของพระวรุณ^๓ เจ้าแห่งสรรพสัตว์ทั้งหลาย
ได้รับบุคลลที่เกิดครั้งแรก คือ ภฤต ผู้มีแสงรุ่งโรจน์ดุจพระอินทร์เป็นโอรสของพระองค์

^๑อีกพระนามหนึ่งของพระศิวะ.

^๒ MBh. R. XIII. 85.122.

All of us...and the entire universe of mobile and
immobile creatures, are they offspring. O Sire, let Agni of
blazing flames, and the illustrious and puissant Mahādeva who
has, for this sacrifice, assumed the form of Varuna, have their
wish (in the matter of the offspring).

^๓ MBh. R. XIII. 85.123 - 124.

...The puissant Mahādeva in the form of Varuna, the
ruler of all aquatic creatured receives the first born one
viz., Bhrigu endued with the effulgence of the Sun as his own
child. The Grandsire the intended that Angiras should become
the son of Agni...the Gransire then took Kavi as his own son.

บรรพบุรุษให้อังคีรัสเป็นโอรสของพระอัคนี และบรรพบุรุษเองได้รับกวี
เป็นบุตรของตน

ภฤคุ อังคีรัส และกวี ต่างก็ได้รับการเคารพนับถือว่าเป็นพระประชาบดี
และเป็นบรรพบุรุษของเผ่าพันธุ์ชนชาติต่าง ๆ ที่ช่วยสร้างสรรค์จรรโลงโลก ด้วยการ
บำเพ็ญตะบะอันสูงส่ง พึงศึกษารักษาโลก เป็นมิตรกับห้วยเหตและรวมทั้งการเพิ่มพูน
เชื้อชาติและชนชาติต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากกรณีที่ระหิวระประกอบยัญพิธีในร่างของ
พระวรุณนั่นเอง

๓. พระนามต่าง ๆ ของพระวรุณ

ในวรรณคดีสันสกฤตพระวรุณมีพระนามต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้
มีดังต่อไปนี้

๑. สมัยพระเวท

- ๑.๑ อหิติบุตร (อหิติ-บุตร)^๑ : โอรสแห่งพระอหิติ
๑.๒ อาหิตยะ (อาหิตย)^๒ : เทพเจ้าแห่งแสงสว่าง
ประจำสรวงสวรรค์
๑.๓ เทวเทว^๓ : เทพแห่งเทพ

^๑ RV. II. 27.7.; IV. 42.4.

^๒ RV. I. 23.5.

^๓ S. Sorrensen, An Index to the names in Mahābhārata,

๑.๘	ฤคัสยโคปา ^๑	:	ผู้พิทักษ์แห่งภฤต
๑.๘	ฤคายุ ^๒	:	ผู้รักษากฎอันศักดิ์สิทธิ์
๑.๖	ชฤตวรัต (ชฤตวรัต) ^๓	:	ผู้มั่นคงในกฎเกณฑ์
๑.๗	ฤคสปรฤก (ฤคสปรฤก) ^๔	:	ผู้สัมพันธ์ถวายภ
๑.๘	มายิน	:	ผู้มีมายุ (อำนาจลึกลับ)
๑.๘	อสุร ^๕	:	พระผู้เป็นเจ้า
๑.๑๐	สินธุปที (สินธุ-ปที) ^๖	:	เจ้าแห่งน้ำ
๑.๑๑	ชลานิมานี เทว ^๗	:	เทพผู้ปกครองน่านน้ำ
๑.๑๒	สมุทโร อมิจย ^๘	:	ทะเลลึกลับ

^๑ RV. V. 62.4, 63.1; VII. 64.2.

^๒ RV. VIII. 70.10; Sir Monier Monier-Williams,

A Sanskrit-English Dictionary, p. 224.

^๓ RV. I. 25.8, 10; I. 44.14; I. 141.9; II. 1.4;
VIII. 27.3; X. 66.5.

^๔ RV. I. 2.80; IV. 50.3.

^๕ RV. VI. 48.11; VII. 24.4; X. 99.10, 147.5.

^๖ RV. I. 24.14; II. 27.10; V. 85.5, 6; VIII. 42.1.

^๗ RV. VII. 64.2.

^๘ RV. I. 161.14; VIII. 58.12.

^๙ RV. VIII. 41.8.

๒. สมัยกาพย์๒.๑. เจาแต่งน้ำ

- ๒.๑.๑ อัมพุป (อมฺพุ-ป)^๑
 ๒.๑.๒ อัมพุบถี (อมฺพุ-ปถี)^๒
 ๒.๑.๓ อัมพุวราญ (อมฺพุ-วราญ)^๓
 ๒.๑.๔ อัมพวิศ (อมฺพ-อวิศ)^๔
 ๒.๑.๕ อัมภัสบถี (อมฺภส-ปถี)^๕
 ๒.๑.๖ อัมภสามราชา (อมฺภสาม-ราชา)^๖
 ๒.๑.๗ อปามบถี (อปาม-ปถี)^๗
 ๒.๑.๘ ชลาธิป (ชล-อชิ-ป)^๘

^๑MBh. VIII. 4661.

R. VII. 3.18.

^๒MBh. VII. 2994, 6718; VII. 1485.

R. VII. 3.18.

^๓MBh. VII. 160.

^๔MBh. VII. 37.

^๕Sir Monier Monier-Williams, A Sanskrit-English

Dictionary, p. 84.

^๖Edward Washburu Hopkins, Epic Mythology, p. 117.

^๗MBh. I. 1121; III. 2138, 2228; V. 515, 3527.

IX. 2723, 2731, 2737.

^๘MBh. XIII. 7262.

- ๒.๑.๘ ขลปที (ขล-ปที)^๑
 ๒.๑.๑๐ ขลเสถียร (ขล-เสถียร)^๒
 ๒.๑.๑๑ สลิลราชา (สลิล-ราชา)^๓
 ๒.๑.๑๒ สลิลเดศ (สลิล-เดศ)^๔
 ๒.๑.๑๓ สลิลปที (สลิล-ปที)^๕
 ๒.๑.๑๔ สลิลเนทร (สลิล-เนทร)^๖
 ๒.๑.๑๕ สลิลเสถียร (สลิล-เสถียร)^๗

^๑Sir Monier Monier-Williams, A Sanskrit-English Dictionary, p. 415.

^๒MBh. I. 8175, 8176; II. 359; III. 1669, 1692; V. 4305.
 VII. 3310, 8194, 8444; IX. 2524, 2738.
 XIII. 7092, 7245, 7247, 7250.

^๓R. 6.71.34.

S. Sorrensen, An Index to the names in Mahābhārata,
 p. 712.

^๔Ibid.

^๕Sir Monier Monier-Williams, A Sanskrit-English Dictionary, p. 1189.

^๖Ibid.

^๗S. Sorrensen, An Index to the names in Mahābhārata,
 p. 712.

- ๒.๑.๑๖ สรिताมบถี (สรिताม-ปติ)^๑
 ๒.๑.๑๗ วาริป (วาริ-ป)^๒
 ๒.๑.๑๘ อุกทบถี (อุทก-ปติ)^๓
 ๒.๒ เจ้าแห่งสัตว์น้ำ
 ๒.๒.๑ ยาทบถี (ยาท-ปติ)^๔
 ๒.๒.๒ ยาโทนาถ (ยาโท-นาถ)^๕
 ๒.๒.๓ ยาทสามบถี (ยாதสาม-ปติ)^๖
 ๒.๒.๔ ยาทสามภรตา (ตถ) (ยாதสาม-ภรตา)^๗
 ๒.๓ โลกบาล (โลก-บาล)^๘ : ผู้พิทักษ์รักษาโรค

^๑ Edward Washburn Hopkins, Epic Mythology, p. 117.

^๒ Ibid.

^๓ Ibid.

^๔ Sir Monier Monier-Williams, A Sanskrit-English

Dictionary, p. 851.

^๕ Ibid.

^๖ MBh. III. 41.6; IX. 2737; XIII. 4140.

^๗ MBh. III. 41.6.

^๘ MBh. II. 14.14; V. 102.9.

R. 4.45.6; R. 4.42, 43, 45.

๒.๔ พระนามอื่น ๆ

- ๒.๔.๑ ประเจตัส (ปฺร-เจตสฺ) ^๑ : ผู้มีปัญญา
- ๒.๔.๒ สักยสัมกรท (สคฺย-สม-กฺรท) ^๒ : ผู้รวมความสัตย์
- ๒.๔.๓ ปาศิน (ปาศ-อิน) ^๓ : ผู้มีบ่วง
- ๒.๔.๔ ปาศธร (ปาศ-ธฺร) ^๔ : ผู้ถือบ่วง
- ๒.๔.๕ ปาศวัต (ปาศ-วต) ^๕ : ผู้มีบ่วง
- ๒.๔.๖ ธรรมปาศธรเทว
(ธรม-ปาศ-ธฺร-เทว) ^๖ : เทพผู้สร้างไวซึ่งบวง
แห่งธรรมะ
- ๒.๔.๗ วิโลมา (วิ-โลม) ^๗ : ผู้คอยโต้
- ๒.๔.๘ โคยที (โก-ปติ) ^๘ : เจ้าแห่งโค

^๑ Edward Washburn Hopkins, Epic Mythology, p. 117.

^๒ MBh. IX. 45.46.

^๓ Sir Monier Monier-Williams, A Sanskrit-English Dictionary, p. 623.

^๔ Ibid.

^๕ Ibid.

^๖ MBh. II. 9.17.

^๗ Sir Monier Monier-Williams, A Sanskrit-English Dictionary, p. 986.

^๘ MBh. V. 3532, 3901.

พระวรุณในความนิยมของหมู่ผู้เคารพนับถือในปัจจุบัน

แม่พระวรุณจะอยู่ในฐานะเทพชั้นรอง แต่ก็ได้รับการเคารพนับถือบูชา บวงสรวงอยู่บ้าง จะเห็นได้จากในการบูชาประจำวัน พระองค์ได้รับการสวด อ่อนวอนในฐานะ "เจ้าแห่งน้ำ" เทพผู้สะกดกั้นความชั่วร้าย เทพผู้สร้างทาง ในสวรรค์เพื่อรับลำแสงแห่งอาทิตย์ และยังเป็นเทพผู้ประทานความสมบูรณ์ในการ สมรส^๑ ดังเช่นพิธีแต่งงานของพวกวรรณะสูงในเดคขาน (Deccan) บิดาของ เจ้าสาวจะนำพระองค์วางในภาชนะทองเหลืองที่มีน้ำอยู่เต็ม แล้วขีดเส้น ๔ เส้น รอบภาชนะ ต่อจากนั้นก็สวดสรรเสริญขอพร พระองค์ให้แก่คู่บ่าวสาว^๒

นอกจากนี้ ในเบงกอลตะวันออกได้จัดงานพิธีที่สำคัญที่สุดเพื่อถวายเกียรติ แก่พระองค์ในคืนวันเพ็ญของเดือนการตติก (Kārttik) คือระหว่างเดือนตุลาคม และพฤศจิกายน ชาวฮินดูผู้เคร่งศาสนาจะลงอาบน้ำในสถานที่อาบน้ำที่มีชื่อเสียง^๓

^๑ W. Crooke, "Water, Water-Gods (Indian)," Encyclopedia of Religion and Ethics, 1921, XII : 717 อ้างจาก Colebrooke, p. 134; E. Thurston, Castes and Tribes of Southern India, Madras, 1909, I. 280.

^๒ W. Crooke, "Hinduism," Encyclopedia of Religion and Ethics, 1913. VI : 690. อ้างจาก B.G. XVIII. 1885. pt. I. p. 200.

^๓ W. Crooke, "Water, Water-Gods (Indian)," Encyclopedia of Religion and Ethics, XII : 717. อ้างจาก J. Wise, Notes on the Races, Castes, and Trades of Eastern Bengal, London, 1883, p. 139.

แต่ในส่วนอื่นของเบงกอลจะไม่มีประติมากรรมของพระวรุณ และไม่มีการเฉลิมฉลองในวัดหรืองานใด ๆ

อย่างไรก็ตาม พระวรุณได้รับการเคารพนับถือบูชาในฐานะที่เป็นเทพผู้คุ้มครองโลก ผู้ที่ประกอบธุรกิจทางน้ำ พวกชาวเรือชาวประมงจะบูชาขอพรพระองค์ก่อนออกไปหาปลา และจะบูชาพระองค์เมื่อยามแล้งฝน^๑

นอกจากนี้ทางตอนเหนือของอินเดียยังมีผู้เคารพยกย่องพระองค์เป็นจอมเทพเหนืออากาศและแม่น้ำ คังนั้นเมื่อจะปล่อยเรือลงน้ำ ชาวเรือจะโยนเครื่องสังเวยลงในน้ำ พร้อมกับกล่าวพระนามของพระองค์^๒

ในแคว้นคุชราต ยังคงเชื่อกันว่าพระองค์ประทับอยู่ในน้ำมี ๕ แห่ง คือ ทะเล แม่น้ำ สระน้ำ น้ำพุ และบ่อน้ำ^๓

^๑ W. Crooke, "Water, Water-Gods (Indian), Encyclopedia of Religion and Ethics, XII : 717, อ้างจาก W. Ward, View of the History, Literature, and Religion of the Hindoos, Serampore, 1815 - 18, II. 57 ff.

^๒ W. Crooke, "Hinduism," Encyclopedia of Religion and Ethics, VI : 690.

^๓ W. Crooke, "Water, Water-Gods (Indian)," Encyclopedia of Religion and Ethics, XII. 717, อ้างจาก R.E. Enthoven, Folklore, Notes, I, Gujarāt, Bombary, 1914, p. 40.

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า พระวรอุคงเป็นเทพที่ควร
สักการะบูชาและยึดเป็นที่พึ่งทางใจของมนุษย์ เช่น การขอพรในพิธีแต่งงาน ก่อนการ
ออกสู่ทะเลเพื่อกิจการทางเรือหรือการจับปลา และจะบูชาบวงสรวงพระองค์ในยามที่
ฝนแล้ง มีน้ำน้อย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับของไทยเราอยู่ไม่น้อยเลย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย